POLIROM

Dan Lungu

Proză cu amănuntul

Dan Lungu

Proză cu amănuntul

Ediţia a II-a revizuită

Editura POLIROM
2008

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN print 978-973-46-0991-8
ISBN ePub 978-973-46-2804-9
ISBN PDF 978-973-46-2805-6

elefant.ro

Dan Lungu (n. 1969, Botoşani). Conferenţiar la Catedra de sociologie, Universitatea „Al.I. Cuza“, Iaşi. Studii postdoctorale la Sorbona. Redactor la revista *Au Sud de l'Est*. În 1996, iniţiază grupul literar Club 8. Între 2001 şi 2002 a fost redactor-şef al revistei de cultură *Timpul*. Volume publicate: *Muchii* (versuri, 1996); *Cheta la flegmă* (proză scurtă, 1999); *Construcţia identităţii într-o societate totalitară. O cercetare sociologică asupra scriitorilor* (2003); *Proză cu amănuntul* (proză scurtă, ediţia I: 2003); *Nuntă la parter* (teatru, 2003); *Raiul găinilor (fals roman de zvonuri şi mistere)* (Polirom, ediţia I: 2004, ediţia a II-a: 2007); *Băieţi de gaşcă* (proză scurtă, Polirom, 2005), *Sînt o babă comunistă!* (roman, Polirom, 2007). Face parte din grupul de scriitori români invitaţi la „Les belles étrangères“ (Franţa, 2005). I se montează piesele *Cu cuţitul la os* (2002) şi *Nuntă la parter* (2003). Nominalizat la numeroase premii. Este distins cu Premiul Societăţii Junimea pentru activitatea literară pe 1993, Premiul Editurii Nemira pentru proză scurtă (1997), Premiul USR, filiala Dobrogea, pentru debut în proză (1999), Premiul Goethe Zentrum pentru promovarea originalităţii, ca reprezentant al Club 8 (2001), Premiul USR, filiala Iaşi, pentru proză (2005). Membru al Asociaţiei Scriitorilor Profesionişti din România şi al Uniunii Scriitorilor din România. Romanul *Raiul găinilor* a fost publicat în Franţa (Jacqueline Chambon, 2005), Austria (Rezidenz Verlag, 2007) şi Slovenia (Apokalipsa, 2007). Volumul de povestiri *Băieţi de gaşcă* a apărut în Austria (Drava Verlag, 2007), iar cel mai recent roman al autorului, *Sînt o babă comunist!*, a apărut în Franţa (Jacqueline Chambon, 2008) şi urmează a fi publicat în Ungaria (Jelenkor) şi Spania (Pre-textos).

Se dedică Danei

Cheta la flegmă

Niciodată n-am înţeles de ce unele mame le pun copiilor mîna pe cap şi le ciufulesc părul; iar cînd am întrebat cu ochii holbaţi pe o tanti cît butoiul, ce se foia în faţa mea la rînd, mi-a spus că atunci îi mîngîie; şi, cînd am întrebat ce-nsemna că îi mîngîie, mi-a răspuns că le pune mîna pe cap, aşa că m-am lăsat păgubaş de a înţelege tot felul de nimicuri. De mic am pus o mulţime de întrebări şi nu mi-a fost uşor să suport toate răspunsurile. Ori se hohotea pe seama mea, ori mi se spunea că nu mă priveşte sau chiar eram plesnit peste ceafă. Mama, o femeie care puţea a transpiraţie şi era mai tot timpul plecată, nu mi-a răspuns niciodată la întrebări. Tata vorbea atît de cleios, încît nu înţelegeam ce spune. Cuvintele abia se tîrau, băloase, strîmtorate în cerul gurii, şi ţîşneau ca nişte coji de seminţe. Mereu te scuipa cu ele, după ce gemea îndelung, de parcă le năştea sub limbă. Era îndărătnic în felul lui şi tot timpul matol. La doi paşi de casă era o crîşmă murdară, cu o baltă de pişat roşiatic într-o parte, scurs de la veceurile totdeauna prea pline. De acolo, odată la două zile, îl aduceam cu căruciorul de butelie. Cînd mă luam cu joaca şi uitam, dormea afară fără să crîcnească. Venea dimineaţă înjurînd, se arunca în pat ca o lehuză şi se văicărea de reumatisme. Altfel, era un om bun; dar era greu să-l prinzi altfel. Prima dată cînd am văzut cum se spălau cu adevărat nişte oameni, eram cu frate-miu şi cu Praştie la o vecină în grădină. Ne-am căţărat în nuc şi beleam ochii pe un gemuleţ prin care se observa tot. În familia cu pricina erau şi două fete, pe ele le aşteptam. Era secretul nostru, numai noi trei îl ştiam. Praştie era tipul cel mai grozav din mahala, avea doi dinţi lipsă şi se bătuse cu o grămadă de lume. Praştie era ascultat de toţi. Apoi venea frate-miu şi pe lîngă el mă strecurasem şi eu. Dar mai ştiam cîteva figuri grozave: Aţă – slăbănog şi lung de nu se mai termina, cu pumnul ca ghiuleaua; Plantă – mic şi slinos, mînă de aur, degete de şopîrlă şi gură spurcată; Nababul – flegmatic, cu mîinile crescute pînă la cot în buzunare, pe felie cu tot felul de pipiţe, care m-a învăţat să fumez.

Sîmbăta mergeam la film în nuc, fiecare cu craca lui. Stăteam serios şi atent, deşi de fiecare dată vedeam acelaşi lucru. Mie îmi plăcea aia mică, Dalia, cu ţîţuştele ridicate în sus şi părul negru prelins pînă la

buric. Strălucea sub bobiţele de apă ca un robinet nou şi se freca cu buretele pe la subţiori, pe burtă şi între picioare. Odată a venit frate-miu cu un binoclu, pe care îl dădeam din mînă în mînă. Lor le plăcea de Lola, fata mai mare, dar mie nu-mi plăcea deloc, fiindcă avea părul cînepiu peste tot şi ţîţele mari cît un cap de copil. Eu eram răpănos şi nu mă spălam decît vara, la iaz. Nu mă băgasem niciodată într-o cadă aşa albă, ca Dalia, deşi tare mi-ar fi plăcut şi mie să mă bălăcesc şi să mă frec cu buretele... Aveam praf în cap şi solzi pe la glezne. Eram veşnic murdar pe la gură şi purtam tenişi jegoşi. Toate încălţările erau moştenire de la frate-miu, iar majoritatea erau deja făcute praf. Iarna era cel mai greu, căci vara ne descurcam şi desculţi. Într-o sîmbătă, frate-miu şi cu Praştie s-au cărat cu două haimanale pe cîmp şi n-au vrut să mă ia şi pe mine. Mahalaua e chiar în buza cîmpului, aş fi vrut să-i urmăresc, dar mi-era frică de bătaie. Mă moveau la milimetru pătrat dacă mă miroseau. Aşa că m-am furişat singur către nuc. Noapte de să-ţi bagi degetele în ochi şi eu stăteam cu gura căscată! Şi pe după cap, şi pe umăr, şi cu săpunul verde, şi cu ăla roşu, întindeam gîtu-n stînga, ba în dreapta, mă mutam de pe o cracă pe alta, era fascinant, strălucea ca un îngeraş, ca o diavoliţă, îmi plăcea cum îşi freca ţîţele şi pe deasupra, şi pe dedesubt, şi năstureii maronii... clăbuci mari, verzulii umpleau cada, camera, clăbuci creţi, creponaţi, luminoşi, şi ea plutea lenevoasă, cu carnea tare, sidefie, într-o permanentă mirare năstruşnică, cu picioarele lemnoase, piele fină şi umedă ca un bot de căţel...

Am bătut cu degetul în geam şi a ţipat din rărunchi, spărgînd clăbucii dolofani, iar eu, dezmeticindu-mă, am tăiat-o prin grădini, prin locuri de mine ştiute, pînă în marginea imaşului cu iarbă scurtă. Răsuflam greu şi scoteam fum din toate rănile.

Cînd ieşea pe poartă, o dezbrăcam cu privirea şi-i simţeam mirosul în nări, mirosul acela de săpun rozaliu, o cunoşteam bine, avea o aluniţă mai sus de buric, deseori mă gîndeam să mă duc şi să-i şoptesc la ureche: „Ce-ţi mai face aluniţa de deasupra buricului?“. Sau să-i povestesc totul şi s-o privesc pînă în adîncul ochilor. Aş fi aşteptat un surîs înlemnit, poate o privire-lamă zbîrnîind pe lîngă mine sau, strecurat, un zîmbet parşiv-neîncrezător. Bineînţeles, n-am făcut nimic din toate astea, m-am mulţumit să stau tolănit în şanţ, cu un fir de iarbă în gură, şi s-o dezbrac încet, ţoală cu ţoală.

În rest, eram de găsit oriunde nu te aşteptai, hălăduiam toată ziua nestingherit, nepăsător. Seara mă aciuam pe lîngă gaşca adunată pe şanţ: Aţă, Praştie, Nababul şi toţi ceilalţi. Stăteam şi-i ascultam cum povestesc şi rîd. Uneori mă hlizeam şi eu, alteori nu înţelegeam de ce îşi

arată fasolele. Veneau şi fetişcane cu tot felul de nume scurte, Coco, Fifi, Mimi, Pipi, naiba să le ia, mereu zîmbăreţe, băieţii le ciupeau de ţîţe şi le ascundeau cîte un pantof, le puneau să sară într-un picior, să toarne măscări şi să bea vin. Eu eram tot timpul cel trimis după udătură şi-mi părea bine, fiindcă n-aveam para chioară şi pe drum mai trăgeam cîte o duşcă. Mă torpilam repede şi mă înghesuiam pe lîngă fetişcane, ei rîdeau de mine şi primeam numai castane: „Ia laba, puştiule, să nu mori!“. Îmi mai dădeau cîteodată să beau pînă vomitam pe pantaloni. Mă duceam a doua zi la iaz şi-i spălam, îi frecam cu pietriş. Singurii mei pantaloni – scurţi şi zdrenţăroşi, de murdari nici nu mai spun. Tot seara, cîteodată, cîntam. Îmi plăcea teribil să cînt, de aceea răgeam că numai gura mea se auzea, mai ales cînd mă şi matoleam puţin. Trebuia să mă plesnească peste muzicuţă ca să tac. Adormeam pe unde apucam, fără să mă întreb dacă e bine sau nu, simţeam pămîntul sub mine ca un plămîn uriaş, ridicîndu-se şi coborînd, ridicîndu-se şi coborînd, ameţitor, şuierînd din adîncuri, şi imaginile se încîlceau în creier, vedeam întîmplări, zile, figuri, vise frumoase cu salcîmi înfloriţi, înfulecam ca spartul flori mari, alb-gălbui, de ceară regească, de îmi ghiorăiau maţele sfîşietor, flori mari, gustoase, făceam în gură o spumă ca un lapte, pe care o înghiţeam hulpav, flămînd, înghiţeam la salivă prin somn, de mă durea gîtul dimineaţa. Apoi vise urîte: o oaie răpciugoasă se scărpina de piciorul meu şi mereu senzaţia scîrboasă de gunoi lunecînd pe valuri de flegmă, de stomac răsucit, izbit dinăuntru cu un ciocan pneumatic, maluri gelatinoase prinzîndu-se într-un mototol universal, într-un vîrtej de vomă în care dispar toate lucrurile...

Tata a murit într-un canal cu păcură, în gară. Era făcut muci, a alunecat şi s-a înecat. L-au scos prea tîrziu, înghiţise două kile de lichid negru. L-a adus mama într-un sac de rafie şi l-a frecat o noapte cu cărămida să se mai albească. La îngropăciune au venit cîţiva beţivi care au ras tot ce era de băut şi au şters-o, nici n-au mai ajuns la cimitir. Eu, soră-mea şi cu frate-miu am mîncat la grîu fiert de ni s-au umflat burţile. Era grîu maşcat, cu bobul mare, gustos şi făcut cu zahăr vanilat. L-am studiat în spatele casei, după ce am vomat în cor toţi trei; niciodată nu mai mîncaserăm aşa mult. Pe tata nu l-a plîns nimeni. Mama a răsuflat uşurată că a scăpat de beţivan, că nu mai are cine să-i bea banii şi s-o caftească. Ea era singura din casă care muncea şi puţea îngrozitor a transpiraţie. Rude nu am avut niciodată. În general oamenii săraci nu au rude, însă eu am avut prieten un cîine. Unu’ bătrîn care abia se ţinea pe picioare, m-am împrietenit cu el pe malul iazului. Avea ochii blînzi şi blana lăţoasă, de culoarea ruginei. Noaptea dormea cu mine,

mă încălzea la spate. Odată m-am trezit cu spatele rece. Mi-a părut rău după el, mai rău ca după tata. Tata nu mă încălzise niciodată la spate. L-am îngropat pe malul apei şi l-am vegheat toată noaptea. La un moment dat mi se făcuse frică, era pentru prima oară cînd simţeam ca nişte viermi pe şira spinării şi parcă un scîncet plăpînd venea de undeva din adînc. Mi se ciulise părul pe spate, cu toate că nu credeam în prostii de astea. Atunci am privit apa, aşchiile de lună clătinîndu-se bete, ondularea şi a revenit senzaţia pe care o ştiam cu siguranţă de undeva, nu numai din somn. Pînă în zori am crezut că înnebunesc.

Straşnic îmi mai plăcea să umblu brambura, fără nici un Dumnezeu, să stau trîntit pe spate şi să sug fire de iarbă. După moartea cîinelui, vreo două săptămîni n-am mai dat pe la iaz, de aceea mă întîlneam mai des cu Petre, nebunul, care avea pantalonii prinşi cu sîrmă şi se credea Dumnezeu. Îl ascultam cît îl ascultam şi, cînd mă plictiseam, îl înjuram şi plecam. Se uita lung în urma mea, cu o blîndeţe de viţel în ochii rotunzi şi roşii ca ridichile. Îmi spunea cît de mult a muncit el ca să fie Dumnezeu şi cel mai tare o să-l pedepsească pe omul cu gard verde care îl plesneşte peste mîini cînd se întinde după cireşe. Vorbea blînd ca un înger nătăfleţ şi se ridica puţin în aer, mai cuvînta, apoi se cobora înapoi lîngă mine şi bocea. Atunci îi spuneam că e un Dumnezeu prost dacă plînge şi el îmi pupa mîinile. Îmi pupa mîinile şi mi le uda cu lacrimi. El n-avea casă şi mi-era milă, iarna îl mai ascundeam la noi fără să ştie mama. Toată lumea rîdea de el, dar într-o toamnă a venit cu două frunze în mînă, două frunze de nuc, mari şi lucioase, uite, ţine astea de la mine, ţine astea de la Dumnezeu, că eu mîine mă duc. Şi a doua zi, în mijlocul străzii s-a văzut o lumină mare care s-a rotit ca un vîrtej drept în sus. Am povestit tuturor ce se întîmplase, le-am urlat ţopăind într-un picior, dar nimeni nu m-a crezut, au spus că-s ţăcănit de mic, probabil de foame. Am pus frunzele la icoană, în amintirea lui Petre nebunul.

Totul era formidabil în acel loc, se întîmplau o mie de lucruri pe zi, dacă ştiai să le vezi. Iar pentru asta îţi trebuiau o pereche de picioare zdravene, ochi ageri şi multă imaginaţie. Băieţii erau tandri şi parşivi, mereu hlizindu-se cu tîrfele lor, furnicile urcau în vîrful firului de iarbă care le catapulta cu graţie în văzduh, bărbaţii leneveau sub viţa-de-vie, aşteptînd să se coacă strugurii; femeile spălau pelinci, chiloţi şi ciorapi, dar sub toate acestea măcina putreziciunea.

Soră-mea şi-a pirdut virginitatea într-un lan verde de grîu. Frate-miu era în armată. Au luat-o Praştie şi Nababul, au dus-o cu zăhărelul, i-au promis că îi arată în cîmp o bortă pe unde se ajunge în

iad, se vede pe-acolo pucioasă şi foc, cum fierb cazanele cu smoală, o bortă pe care le-a arătat-o Petre, nebunul. Proasta, curioasă, a mers cu ei. Eu i-am urmărit, simţisem ceva. Ea tot întreba „Unde-i? Unde-i?“, „Uite-acolo-i!“, i-a zis Praştie începînd să o dezbrace. Ea a ţipat şi au plesnit-o. Am sărit din ascunzătoare, vînăt de furie, dar m-au liniştit repede. Am auzit ca prin ceaţă ţipete scurte. Cînd m-am dezmeticit, ei plecaseră şi ea rîdea ca tîmpita. „Nu-i chiar aşa rău!“, a spus, „numai că păşesc greu“. Aş fi bătut-o, dar eram sleit. Am scuipat şi m-am cărat repede. Totdeauna am crezut că femeile-s proaste, în afară de profesoarele mele, care ştiau carte, nu glumă! Dacă nu i-a spus ea mamei, de ce i-aş fi spus eu?

Toate îmi vin cu forţă în minte.

S-a spînzurat un bărbat în mahala.

Un vecin îşi prinde nevasta cu altul şi înnebuneşte.

Omul cu gard verde a tăiat cireşul, s-a plictisit să plesnească peste mîini.

Popa e prins făcînd rachiu în clopotniţă.

Crescusem puţin şi păşeam fudul că făcusem dragoste. Priveam lumea de uneva de sus, de pe o cutie înaltă de gunoi, şi scuipam şmechereşte să văd încotro îl duce vîntul. Ceva în viaţa mea se schimbase, eram mai parşiv, mai brutal, mai bărbat. Simţisem din plin gustul răutăţii, piciorul lui Praştie în fund, urlînd: „Mai cu vînă, nătărăule!“. Dincolo de toată umilinţa, eram fericit, puteam vorbi de femei, puteam rîde cu toată gura la obscenităţi, cunoşteam secretul vieţii. Nu mă interesa cu cine împărţisem acea cunoaştere, ea era obişnuită, blazată, flegmatică, eu – emoţionat şi tremuram puţin, de aceea poate fusesem atît de mîndru, că îmi învinsesem propria slăbiciune, înghiţisem cu curaj nodul din gît. Începusem să putrezesc ca toţi ceilalţi, să miros a viaţă adevărată şi toată lumea părea îngenuncheată la picioarele mele.

Ştiam că exist altfel, îmi venea să-mi scot pălăria în faţa mea. Crescusem în mine un altul, mai pur, care se scutura de mine cel dinafară ca de o crustă de balegă. Am simţit un val de nebunie care îmi ridica mizeria în gît. Toate buboaiele deveniseră răni vii. O întîmplare m-a adus în pragul disperării, după care viaţa mea s-a socotit după altă măsură.

Niciodată nu mai jucasem zaruri cu ei, îi priveam cu ochii filînd şi inima bubuind. Nu îndrăznisem să le spun, mi-era frică de refuz şi ironie. Ei, cei mari, de-abia mă acceptau să privesc. Nu era un joc pentru puşti, puteai să-ţi prinzi urechile. Le-am spus şi au rîs. Le-am

mai spus o dată şi m-au privit miraţi. Îmi amintesc: am pierdut încălţările, sîngele se urcase în cap, am pierdut cămaşa, pantalonii găuriţi şi m-au întrebat dacă mai joc. N-am şovăit deloc, am răcnit că „Da!“, nu mai aveam decît chiloţii pe care i-am pierdut tot atunci. Mă bîlbîiam de nervi, ei se rostogoleau de rîs, smulgeau iarba cu mîinile şi îşi băteau joc de puţa mea. Le-am spus să joace pe datorie şi cineva a propus cheta la flegmă. Am jucat şi am pierdut. Am întins palmele căuş să fac cheta, ei hîrîiau din tot pieptul, se scremeau, trăgeau vînturi, pînă scoteau o flegmă straşnică, galben-verzuie, vîscoasă şi mi-o tufleau, hohotind, în palme. După ce am strîns de la toţi, urma să mă spăl cu ele pe faţă, aşa era convenţia, dar stomacul meu răzvrătit a aruncat un jet de vomă verde şi lumea a început să se rotească, să se învîrtă, ca în visul cu lumea prăbuşită într-un vîrtej, totul plutea pe valuri galbene, sulfuroase, totul puţea groaznic şi eu apăream şi dispăream, priveam printr-o ceaţă grea ca şi ceara, înghiţind din gelatina sfîrşitului lumii.

După care viaţa mea s-a socotit după altă măsură.

De-a întunericul

(după un tablou de Traian Mocanu)

Cel mai mult îi plăcea să stea în dulap. Era întuneric, mirosea a naftalină şi putea plînge cînd voia. Irina era proastă. Şi Camelia era proastă, dar altfel decît Irina. Cînd nu stătea în dulap, îi plăcea să se ghemuiască într-un colţ. Se lipea de cei doi pereţi şi îşi punea palmele la ochi. Se juca de-a întunericul. Nu, nu-i era frică de întuneric. Ziua îi era frică. Nu, nu frică, ci altfel. Nu ştia cum altfel, dar nu era ca atunci cînd vezi un peşte. Sau cînd te pune să mănînci. Ar fi respirat orişicît în urma maşinilor. Inhala mirosul de fum cu nesaţ, înfoindu-şi pieptul ca o vrabie care se scaldă în praf. Din praf făcea ness şi îl vindea sub balcon. Din pămînt făcea cafea. „Doriţi o cafea?“, o întreba pe Irina. „Da, sigur că da!“ „Atunci vino pe pătura mea!“ Ea nu scuipa niciodată în cafea sau în ness aşa cum făcea Camelia, numai ca să rîdă de tine. Ea scuipa doar aşa, fără să rîdă. Şi nu spunea nimănui. Nu se lăuda. Numai ea să ştie. Peştele trăieşte în apă. Camelia era grăsună şi rîdea toată ziua. Avea toţi dinţii şi transpira cînd sărea coarda. Se ivea o pată de umezeală la subţiori. Ei nu i-a spus de dulap, fiindcă era altfel de proastă decît Irina. Şi apoi era prietenă cu Veronica. Adică mergea la ea şi mîncau prăjituri. Veronica avea pătura sub nuc, la umbră. O pătură ruptă. Ea i-o decupase cu foarfecul, cînd Veronica era plecată după vanilie în parcul de joacă. Ea, Coca. Camelia, grăsuna, n-a spus nimic, deşi sufrageria rămăsese în paza ei. Camelia a rîs. Ea întotdeauna ţinea cu cel cu care era atunci. Cum plecai, cum te uita. De asta îi plăcea Camelia. Şi Irina îi plăcea, dar altfel. Irina era la fel de slabă ca ea. Numai că era urîtă. Barza, atunci cînd a adus-o, a prins-o cu ciocul portocaliu drept de faţă. Era boţită ca un castel dărîmat. Mai ales, era de culoarea nisipului. Ei i-a dărîmat castelul o talpă mare cît un avion. De aceea nu-i plăcea la mare, fiindcă o certau dacă nu se băga în apă. Numai că ea toată ziulica s-ar fi îngropat în nisip pînă în vîrful nasului. În apă întunericul era verde şi ud. Şi îi plăcea altfel de întuneric, luminos şi cald, foşnitor, pe care-l simţi în cerul gurii. Întunericul acela care te gîdilă ca apa minerală şi îţi dau lacrimile. Cînd te înţeapă mîinile şi picioarele, cum se întîmplă cînd

fugi repede-repede. Or, întunericul acela nu era în apă. Apoi o certau fiindcă nu voia să mănînce. Nici măslinuţe, nici orez, nici sălămior, nici ouţ, nici nimica-nimica-nimica. Ei nu-i era foame niciodată şi nu-i plăcea la ţară. Dar o iubea pe Camelia, fiindcă ei îi era foame tot timpul. Chiar dacă nu aflase despre dulap şi nu i-ar fi spus nici dacă ar îneca-o cineva într-un butoi cu muci. Aşa a ameninţat-o Petrişor. Ea nu ştia decît că, dacă-i dă un pumn, îl face parfum. Petrişor venea rar pe sub balcon şi nu ştia decît să se dea mare. Că are multe jucării sau altceva. Dar habar n-avea să se uite la ceas şi nici să numere banii. Veronica îi dădea şi lui prăjituri. Cele roşii păreau cele mai bune. Dar ea nu călca pe la Veronica. Nicu i-a spus că părinţii ei ţin peşti. Nicu era coleg cu Cristi, Cristi era fratele Veronicăi şi era hoţ. Chiar ei îi furase aproape o mie de lei cu care ar fi vrut să cumpere două kile de carne macră pentru sărmăluţe. Fiindcă îşi propusese să facă într-o seară pe la opt un revelion. Să-i lase cu gura căscată. Aşa că a fost nevoită să-l lase pe Nicu să stea un sfert de oră pe pătura ei şi să-i dezbrace păpuşa. În schimb, s-a urcat în nuc şi i-a cules altă mie de lei. Îi plăceau banii de nuc, erau lucioşi şi zemoşi, cu nervuri la fel de puternice ca rădăcinile care sparg asfaltul. Sub o rădăcină de asta ar fi vrut să se joace de-a întunericul. Probabil era cu totul altfel acolo. O rădăcină din trotuar, aproape de maşini, să le simtă mirosul. Să se ghemuiască. Să închidă ochii şi să răsară soarele. Soarele ei, desenat pe pleoape pe dinăuntru. Cu căldura lui ca o pătură galbenă şi moale care se aşază pe pielea ta goală. Te gîdilă un pic şi îţi vine a rîde. Mai ales cînd pătura îi mîngîie fără să vrea puţa. Cineva trage pătura de pe tine, încet-încet, să nu simţi. Vrea să te lase dezbrăcată din motive pe care nu le ştii. Dar tu simţi cum pătura fîşîie pe piele şi te prefaci că dormi, că habar n-ai. Numai că, şmecheră, faci pătura mai lungă, lungă-lungă, fiindcă îţi place cum alunecă puţin zgrunţuros. Şi pătura nu se mai termină niciodată. Şi îţi vine a plînge de bine, de fericire. Numai să nu deschidă cineva uşa dulapului. Cineva c-o farfurie în mînă şi un şorţ în faţă. Camelia n-ar fi înţeles niciodată astfel de lucruri, poate ar fi rîs, de aceea ţinea la ea. Părinţii n-o forţau să mănînce, Camelia înfuleca singură. Numai ei îi lăsau cu porţia. În fiecare dimineaţă. „Ai grijă să termini!“ Ăsta era tata. Blînd şi enervat. Ea se prefăcea că doarme. Cînd venea dimineaţa, i se făcea silă. Se încurca între lucruri şi oameni. Trebuia să-şi amintească de fiecare dată la ce serveşte fiecare. S-ar fi jucat toată ziua de-a întunericul, întunericul ei luminos şi bun. Mergea ca o păpuşă. Ea, Coca. Se izbea de colţul biroului sau de marginea uşii, scăpa ceaşca din mînă. Nu ţipa. N-o durea. Loviturile ajungeau la ea printr-un

pansament. Nici cînd îşi făcea aprozar sub balcon nu era la fel. Nicăieri nu era ca în dulap, nici măcar cînd îşi trăgea plapuma peste cap. De asta s-a ataşat de Irina, de Irina-găina, cum îi spuneau copiii de la ţevi. Dimineaţa se cuibărea sub plapumă. Cu tenacitate, astupa fiecare găurică, îndoind marginile în interior. De multă vreme nu mai făcea pipi în pat. De cînd n-a mai făcut pipi, a descoperit dulapul. Făcea pipi fiindcă visa că merge la WC şi face pipi. Cînd se trezea, nu-i venea a crede că-i ud. A stat şi s-a gîndit şi a înţeles că păpuşa făcea pipi, nu ea. Păpuşa de pansament. Nu pricepea de ce toată lumea urlă la ea. Feţe desfigurate care se apropiau şi se depărtau ca acele arătări de pe luciul uşii de la dulap. Cu buze groase, cu ochi alungiţi, asimetrici, cu nasul umflat. În luciul uşii de la dulap era ea cu limba scoasă, cu mîinile fluturînd în dreptul urechilor, cu capul cuibărit între umeri. Aşa o găseau cei cu care se juca de-a v-aţi ascunselea, cînd părinţii erau la serviciu. Ei îi plăcea pipile cald fiindcă era galben. Pipile rece era albastru ca cearceaful. Dar cel mai mult îi plăcea mirosul. Cît timp era cald, mirosea foarte frumos. De aceea făcea din plapumă un fel de cort în care stătea singură şi respira în voie. Dar mirosul nu ţinea foarte mult, fiindcă odată cu recele se schimba şi el. Dacă şi-ar fi înfăşurat strîns plapuma în jurul ei, ar fi ţinut mai mult cald, dar nu l-ar fi putut mirosi. Aşa că era mult mai bine în dulap. „Dacă nu mănînci tot, nu te mai scot niciodată în parc!“ Asta era mama. Mama ei. Mama Veronicăi ţinea peşti. Şi tatăl ei la fel. Într-un borcan mare, cu o bandă de cauciuc deasupra. Peşti verzi, roşii, galbeni, aurii şi de culori pe care nu ştia cum le cheamă. Nicu nu ştia. Nicu era prieten cu Cristi. Adică erau colegi şi a mers după radieră la el. O radieră chinezească, parfumată, de-ţi venea s-o mănînci ca pe lipici. Ea nu fura radiere. Mama ei nu striga tare, striga în şoaptă. Asta o enerva foarte mult. „Dacă nu mănînci...“ De ce nu striga tare? Altfel cum să-şi pună mîinile la urechi? La ochi? Degeaba punea mîinile la urechi, fiindcă auzea totul. Cînd punea mîinile la ochi, nu mai auzea nimic. Îi plăcea soarele ei desenat pe sub pleoape, catifelat ca un gălbenuş de ou, cald ca un pipi. Putea să se uite la el secunde întregi, fără să se plictisească, pînă trecea toată ziua. Se topea şi curgea în sus cu urechile vîjîind. „Tu şi numai tu eşti vinovată!“ Ăsta era tata. Cuvintele erau pentru mama. „Nu vezi, parcă eşti bătută cu leuca în cap!“ Ăsta era tot tata şi cuvintele erau tot pentru mama. „Of, Doamne Dumnezeule, cine te-a pus, tîmpito?“ Tot aşa. Cîteodată mama plîngea. Alteori ţipa, trîntea uşa sau lua telefonul şi pleca în altă cameră. La telefon vorbea mult şi dădea din mîini, şi fuma mai multe ţigări. La ea nu se uita, chiar dacă intra cu telefonul în camera ei. Da, îi plăcea

mirosul de ţigară. Nu era chiar ca fumul de maşină, dar nu era rău. Naftalina îi plăcea cel mai mult. Numai cînd îşi amintea de mirosul ei, o lua cu ameţeală şi îi amorţeau mîinile şi picioarele. Ca atunci cînd te roteşti mult-mult cu mîinile întinse orizontal, cînd sîngele se adună sub unghii. Totul pare desenat din linii puse una sub alta, mai scurte sau mai lungi, de diferite culori. A văzut într-o excursie cum se fac oalele de lut. Olarul a ieşit în poartă şi i-a primit cu mîinile amestecate într-un prosop. După aceea, cît le-a arătat cum se face, s-a murdărit din nou pe mîini. Era un olar tînăr, mai tînăr ca tata. Ea credea sau ar fi vrut să fie bătrîn, cu părul alb şi cu barba lungă. N-a cumpărat nici o ulcică. A cumpărat o îngheţată de la chioşc. Mama striga în şoaptă, tata striga tare. Îi plăcea mai mult tata. Nu era un om rău, dar se enerva. Şi probabil avea o mie şi unul de motive să se enerveze, fiindcă o făcea zilnic. Mama striga încet, de parcă să n-o audă lumea că strigă. Cînd era numai cu Irina şi Camelia, îşi ducea mîna la gît, băga degetele în cele două adîncituri, strîngea şi o imita: „Să mănînci tot! Să mănînci tot! Să mănînci tot!". Fetele se prăpădeau de rîs. Camelia rîdea cel mai tare, cu gura pînă la urechi. Dar Irina rîdea cu lacrimi şi asta o impresiona. Irina era urîtă şi avea vînătăi. Cînd venea beat, tatăl ei o bătea cu furtunul de tras vinul, pe care-l ţinea în bufet, după colecţia de ziare. Asta nu se întîmpla foarte des, cam o dată pe lună. Irina nu voia să povestească, dar povestea mama ei pe la toate vecinele din cartier. „Ai auzit, dacă nu mănînci, o s-o iei ca Irina, cu furtunul." Dar pe ea n-o bătea niciodată, ştia asta. Doar strigau din cînd în cînd la ea, cînd îşi aduceau aminte. De cele mai multe ori uitau că există, chiar dacă era prezentă. Cînd lua bătaie, Irina nu voia să se joace. Stătea pe margine şi se uita, cu capul lăsat într-o parte ca găinile bolnave. Se uita şi nu zicea nimic. Uneori se mai rezema de-un copac. Pe pătură nu se putea aşeza. Şi nu se plîngea nimănui. Nici ei, care credea că-i este prietenă. O singură dată i-a povestit, fără să plîngă, ca şi cum ar fi povestit un film. Era spre seară, îşi strîngea produsele din galantar cînd Irina s-a oprit acolo, sub balcon, şi a ajutat-o. I-a vorbit despre furtun, despre cum o pune pe genunchi şi ce-i spune. Din cînd în cînd o pufnea rîsul. Era uimită că Irina poate să rîdă de asta şi nici nu era sigură că rîde de-adevăratelea. Poate rîdea numai aşa, ca să nu rîdă alţii de ea, să rîdă ea prima. Oricum, s-a simţit obligată să-i spună şi ea un secret, căci aşa e între prietene. I-a mărturisit atunci că nu mănîncă niciodată ce i se lasă dimineaţa pe masa din bucătărie. O invită pe dolofana de Camelia şi o îndoapă cu mîncare. Camelia mănîncă tot, ba se linge şi pe degete. Şi un rahat de i-ar da, tot l-ar mînca. Înainte de a-i veni ideea cu Camelia, vărsa laptele la

chiuvetă şi ducea sendvişurile la tomberon. Cîteodată le arunca pe geam. Întotdeauna mîncarea i s-a părut greţoasă. Mîncarea era pentru păpuşă, nu pentru ea. Ei îi plăcea să zboare, să meargă în sus, să-i amorţească mîinile şi picioarele, să se învîrtă. Să se zbenguiască. Dacă mînca, nu mai putea face nimic din toate acestea. Mergea ca o păpuşă şi mirosurile ei preferate o făceau să vomeze, iar soarele ei se învineţea ca un gălbenuş de ou stricat. După aceea Irina n-a mai povestit niciodată de tatăl sau. Au rămas din nou prietene. A mai venit pe la ea la aprozar. I-a vîndut cireşe, vişine, caise, mere, pere şi prune. A venit şi la modă, cu Camelia. Moda era numai dimineaţa, cînd mama era la frizerie şi tata la abator. Se întorceau pe la trei, trei şi jumătate. Camelia adora să se joace de-a v-aţi ascunselea. Tata era inginer. „Şi ce dacă eşti inginer?“, striga şoptit mama. De aici a aflat prima dată. Nu toţi taţii erau ingineri. Tata lui tata era ţăran. Ei nu-i plăcea la ţară, cu toate că unele animale o fascinau. Nu porcii. Nici oile. Mieii. A fost dezamăgită cînd a aflat că mieii sînt oile mici, oile-copii. Şi caii. Mici sau mari, nu conta. La început a crezut că de-a v-aţi ascunselea e acelaşi lucru cu de-a întunericul. N-a ştiut dacă să se bucure sau să se supere că şi alţii joacă jocul ei. Oricum, s-a dus la colţul ei şi şi-a acoperit ochii cu palmele. Au găsit-o imediat şi au rîs de ea. I-au explicat că trebuie să se ascundă, să n-o găsească nimeni oricît ar căuta-o, să se pitească undeva şi să tacă chitic. Deşi ştia o mulţime de locuri unde n-ar fi dibuit-o nici dracul, nu înţelegea de ce trebuie să stea ascunsă. De ce să n-o găsească? Ar fi putut să se bage în aspirator, după sticla de lapte sau într-un buzunar la o haină. N-ar fi găsit decît păpuşa de pansament. Dar de ce să facă asta? De ce să umble ceilalţi după ea? De-a întunericul nu puteai să-l joci decît singur. Era mult mai frumos. Dar Camelia nu voia să se joace de-a moda dacă nu făcea o ascunsa înainte. Nici Irina nu se ascundea, dar Cameliei nu-i păsa. Nu, nici pe departe. Punea capul pe uşa frigiderului, număra pînă la zece, trăgea cu coada ochiului şi, cine nu era gata, îl lua cu lopata. Pe ea o găsea de fiecare dată în faţa dulapului, privind. Îi auzea paşii de elefănţel voios zdupăind pe hol, auzea uşa deschizîndu-se şi pe Camelia exlamînd: „Aha, aici erai!?“. Se îmbujora de plăcere, făcea o piruetă şi zdup-zdup se întorcea la frigider să scuipe pentru ea. Era fericită şi transpirată. Zdup-zdup, zdrang uşa la dormitor, „Aha, aici erai!“, zdup-zdup şi scuipa şi pentru Irina. Irina era de fiecare dată în dormitor, ghemuită în fotoliu şi privind la televizor. „Mai jucăm o tură, fetelor?“ Dar nimeni nu-i răspundea. Ea înţelegea că da: unu, doi... trăgea cu coada ochiului şi lua cu lopata. Zdup-zdup: „Aha, aici erai?!“. Fericită de fiecare dată. Cu toţi dinţii. Irina n-avea voie la televizor decît

rareori. Nici de-a moda nu se omora. Îmbrăca un halat de casă şi se băga din nou în fotoliu. Prefera halatele matlasate. Cînd o chemau, venea la piruetă. Spectacolul era în hol. Camelia aplauda. Apoi o ajuta să se schimbe. Cel mai mult preţuia rochiile de seară. „Îţi stă bine, Coca!“ Rochii grele şi lungi, cu trena pînă în uşa dormitorului. Rochii moi, de catifea, care te electrizează cînd le mîngîi. Şi pantofi lucioşi, cu vîrful ascuţit, puţin cam mari, e drept. Rochii care foşnesc, fără să se audă, clipocesc în palmă, se gudură pe lîngă picioare. Negre şi călduţe, pufoase că-ţi vine să faci pipi cînd le îmbraci. În ele puteai să pluteşti, să-ţi amorţească mîinile şi picioarele, să te înţepe în cerul gurii ca de la apă minerală. Pantofi uşori, înalţi, care merg singuri. I se usca gîtul. Îi tremurau picioarele. Se strîngeau în braţe. Strîngea rochia în braţe. Dacă ar fi fost singuri, şi-ar fi pus mîinile la ochi şi ar fi plîns. Se simţea aproape la fel ca în dulap. „Ţi-e rău? Coca, ce ai, ţi-e rău?” Cu faţa albă, fără sînge, trebuie că-i stătea bine. Sîngele fugise tot în degete, înţesat de ace. Se încurcase în rochie. Se înfăşurase ca un bandaj negru în jurul ei. Un toc s-a rupt. „Vai! Vai, ce-o să zică mama ta!? Eu plec acasă, plec chiar acum.“ Nu-şi putea scoate mîinile. O durea glezna. Şi umărul. Ceva se încolăcise în jurul gîtului. Ceva subţire şi rezistent. Auzea televizorul. Auzea frigiderul. „Să nu-i spui că am fost şi eu aici.“ Auzea telefonul. Auzea liftul. De ce să-i spună? Cui să spună? Veronica avea un peşte pe pătură. Auzea ceasul. Avea prăjituri roşii aduse tocmai de la gară. De Cristi, într-o pungă de plastic. Culese de lîngă vagoanele cu cărămidă. Dar cine putea ajunge pînă la gară? Aprozar ca ea n-avea nimeni. Nici pere, mere, piersici şi caise ca ea. Auzea apa. Auzea inima, Irina-găina cotcodăcea şi mînca grăunţe de aur. Trebuia să facă ouă de aur, altfel lua bătaie. Găinile la ţară mănîncă rahatul din dosul şurii. Le-a văzut ea. Ea cu ochii ei. De undeva de sus. Acolo nu sînt maşini. Nu, nu sînt trotuare. Copacii au rădăcinile în pămînt. Auzea inima. Auzea sîngele. Ce bine era în dulap! Da, ce bine era în dulap! Nu mirosea a benzină, a fum. La ţară. N-aveau ţeavă de eşapament. Mirosea a baligă. A iarbă. A oaie. Puţea! Ei îi plăcea pe bancheta din spate a maşinii. Cu nasul turtit de geam. Sau covrigită, cu genunchii în gură. Mirosind a benzină. Cu inima maşinii bătînd repede-repede. Speriată. Cu copiii de la ţevi, dincolo de blocurile cu zece etaje. Să le dea o palmă să-i facă pastramă. Să ţină mingea în braţe. Să-i sugă bulinele. Să-şi bage mingea în burtă şi să umble grasă. Să rîdă. Să-şi înfunde mîinile în haina de blană. Să-şi bage nasul în buzunare. Să miroase naftalină. Pastilele alea mari şi umflate. Mentosanele de naftalină. Umflate ca biscuiţii în lapte. Auzea inima. Uşile trîntite. Ţipetele în şoaptă ale mamei. Parcă avea

vată în gură. În dulap întunericul era bun. Acolo era şi steaua ei. „Fiecare om are o stea, ghici care e a ta.“ Aşa povestea copilul roşcat, arătînd cu degetul în sus. Afară stelele erau aurite. Prea multe. Copilul roşcat o vedea pe a lui. Le-o arăta de fiecare dată. O ţinea în vîrful degetului, în echilibru. Toţi stăteau cu gura căscată. Îl invidiau. Ea avea un aprozar. Veronica avea prăjituri. Şi ea avea un soare şi o stea. De ce n-o arăta? Erau în dulap. Au rîs. Căci nimeni n-o credea. Îi era frică. La început. Dacă închide ochii, răsare soarele. Odată cu mirosul de naftalină. Îşi bomba pieptul, apoi îşi strîngea burta. Respira adînc. Stelele sînt nişte găuri în cer. Dincolo de ele stă Doamne-Doamne şi se uită la oameni. Fiecare om e cu găuricea lui. Doamne-Doamne se uită ca prin vizor. El vede tot ce faci. Dincolo de ele e soare şi e bine. E ca la mare. De aceea stelele lucesc, fiindcă noi vedem lumina de dincolo. Cînd omul moare, steaua cade. Doamne-Doamne închide găurica. Pune căpăcelul pe vizor. A văzut tot ce-a făcut omul. Aşa că nu mai e nevoie de ea. El se poate uita prin toate găurelele deodată, fiindcă aşa poate el. S-ar putea să aibă mulţi-mulţi ochi, dar nimeni nu ştie. Poate nu are decît unul. Unul şi bun. Îngerii stau în bănci, ca la şcoală, şi scriu. Fiecare are catastiful lui, fiindcă fiecare răspunde de cîte un om. Cînd omul moare, dacă e mai tînăr, are mai puţine catastife, dacă e mai bătrîn, are mai multe. „Cum? Cîte pagini are un catastif?“ „Cam o mie, o mie cinci sute de pagini. Cam uite-aşa-i de gros...“ Şi băiatul roşcovan le arăta cît e de gros. Ea nu le-a spus nimic de păpuşa de pansament. Nici de călătoriile ei. Nici de fricile şi bucuriile ei. Nu i s-a întîmplat niciodată să o descopere cineva. Mama sau tata. Cînd ea se băga în dulap şi pleca. O prindea de capătul bandajului şi trăgea cu forţă. Auzea respiraţia. La început mai încet, apoi din ce în ce mai repede. Cum făcea olarul. Păpuşa se destrăma şi ea reuşea să zboare. Auzea inima. Să se zbenguiască. N-o mai putea prinde nimeni. Iar dacă din întîmplare cineva, mama sau tata, ar fi deschis uşa pentru vreo haină, cu siguranţă nici n-ar fi zărit-o. N-ar fi văzut absolut nimic. Numai o singură frică rămînea, una cît un bob de mac: să nu bage cheia în uşa şifonierului cineva – mama sau tata – şi să-i stingă steluţa.

Viaţa la ţară. Viaţa la oraş. Paralelă

Această compunere mă impresionează prin faptul că este vorba de ţară, fiindcă eu aici m-am născut, mi-am petrecut 16 ani de zile din viaţă şi am făcut toate năzdrăvăniile de pe lume de la vîrsta de 6 ani în sus. La ţară e frumos, fiindcă în primul rînd poţi să faci mai multe obrăznicii decît la oraş: poţi să furi cireşe, să dibuieşti pupeze sau să iei rîie de la capre. La noi în sat nu prea sînt cireşe, iar la cei cîţiva cireşi care sînt e greu de ajuns, fiindcă sînt în fundul curţii, lîngă cîine. Dar furăm mere, pere şi căpşuni de pe deal, unde sînt, slavă Domnului. Asta, noi, copiii. Cei mari fură porumb, fasole, cartofi, baloate de paie sau lemne, după cele patru anotimpuri: primăvara, vara, toamna şi iarna. Sfeclă cară numai cei cu căruţe, care cresc un porc sau doi. Cine nu fură vara bate din buze iarna. Fiindcă nu avem pupeze, noi fumăm în fundul grădinii sau pe toloacă cu băieţii mai mari. Dacă ne prinde nenea Ghiţă, ne ia ţigările şi le fumează el. Bă, da' voi fumaţi ţigări bune, rîde după aceea de noi, ca doctorii. Cei mari îl înjură foarte urît pe nenea Ghiţă, mi-e ruşine să spun cum, iar noi, ăia mici, rîdem de ne prăpădim. La noi în sat sînt case mari, cu oameni harnici şi bogaţi. Avem pomi fructiferi şi vii. În vii sînt vulpi pe care, dacă le prinzi, le poţi pune pielea în băţ şi după aia la gît, cum fac doamnele de la oraş, care nici nu mai aşteaptă restul de la pătrunjel. Dacă nu le prinzi, dau tîrcoale la porumbace, într-un an şi pe noi ne-au lăsat fără trei găini. Ori vulpea, ori ţiganii. Avem holde mănoase şi ape limpezi şi frumos curgătoare. Mie îmi place foarte mult satul nostru cu cele 118 case prin care, cam pe la două, două şi jumătate, trece autobuzul. Apoi mai avem Poliţie, Dispensar, Biserică, Cămin Cultural, Bar şi Punct Veterinar. Veterinarul e cam beţiv, îl ştie toată lumea, da' jugăneşte repede şi bine. Avem ciobani care pasc multe turme de oi, miei sînt mai mult primăvara. Avem şi oameni care pasc vaca, şi ţînci care pasc gîştele pe şanţ. Viaţa este frumoasă la ţară, dar trebuie să munceşti. Şi la oraş este foarte frumos, dar îţi trebuie bani. Cel mai mult îmi place să merg la oraş la plimbare în excursie, cu clasa, sau la naşul meu Vasile şi la verişorii mei Claudiu şi Manuela. Eu am văzut cu clasa la oraş Palatul Culturii, Casa Pogor, bordeiul lui Creangă,

unde venea Eminescu şi-l învăţa poezii, telefonul, trenul şi teatrul. E frumos în excursii, că n-ai grija mărfii. Cînd merg cu mama, întotdeauna ne oprim la piaţa Nicolina. Aici vindem roadele bogate ale pămîntului: pătrunjel, morcov, ceapă (verde sau uscată), ardei, cartofi (albi sau roşii), murături (castraveţi şi varză), zarzări şi borş de putină. Îmi place foarte mult să stau la piaţă, fiindcă facem bani şi mănînc 2-3 îngheţate pe zi şi beau patru sucuri la pahar: de cel galben, de cel roşu, de cel roz şi de cel verde. E frumoasă viaţa la oraş, de ce să mint. Sînt multe chioşcuri, magazine şi, cînd plouă, nu te umpli de noroi pînă-n gît. La oraş, dimineaţa, cînd te scoli, întîi şi întîi mergi la piaţă, faci cumpărături, iar după ce faci cumpărături, cumperi o îngheţată, bei un suc, mănînci o prăjitură, apoi mergi acasă şi te odihneşti. După aceea, scoţi cumpărăturile din sacoşă, numeri cîţi bani ţi-au mai rămas şi te apuci de treabă. Seara te întinzi în pat, dai drumul la televizor şi stai şi te uiţi cît îţi pofteşte inima, fără să te guiţe porcul, să te ragă vaca, să te behăie oaia sau să te măcăne raţa. După ce mănînci, închizi televizorul, te culci, iar dimineaţa, cînd te scoli, bei o cafea, te speli pe ochi cu apă caldă şi te ştergi cu un prosop moale, pufos. Duminica e frumos să mergi la restaurant, unde mănînci ceva bun şi bei un suc sau două. Dacă mai ai loc în burtă, mănînci şi o îngheţată. Vii acasă, te uiţi la televizor şi te culci. Noi la sat ne ocupăm cu truda: primăvara punem recolta în pămînt şi o îngrijim să crească, iar toamna strîngem recolta. E frumos că ai ce munci, dar e urît că-i prea multă muncă. Astă vară frate-miu şi-a făcut o casă mare şi frumoasă, dar am călcat la chirpici toată vara. Nici la pescuit n-am fost decît de trei ori şi nici fotbal pe toloacă nu prea am jucat. Iar cînd am jucat, m-au pus portar, fiindcă am lipsit. Claudiu şi Manuela toată vara s-au uitat la filme, au mîncat îngheţate, au băut sucuri de toate culorile, au mers prin parc şi s-au jucat în fiecare zi cu copiii de la bloc. Cînd au venit la ţară, n-au vrut deloc să ne ajute la călcat chirpiciul şi au rîs că facem case de noroi. Viaţa la ţară este una pe care cei de la oraş nu o înţeleg. Iar cînd plouă, o înţeleg şi mai puţin.

La ţară nu prea sînt magazine de papuci şi de îmbrăcăminte, de aceea trebuie să mergem la Iaşi în bazar, unde sînt de toate pentru toţi. Acolo vin mulţi bazarabeni care n-au ce mînca pe la ei şi vînd tot ce au prin casă. Mama a cumpărat o paletă de muşte, iar tata o baterie de ceas. Mie mi-au luat o pereche de blugi, o geacă şi o cămaşă; dar nu de la bazarabeni, ci de la oamenii care fac turcii. Mi le-au luat pe banii mei cîştigaţi de la frate-miu pentru chirpici. El lucrează pe tractor şi cîştigă binişor. Apoi ne-am întors la bazarabeni şi-am cumpărat o bucată lată de elastic pentru pantalonii de pijama care s-au slăbit. Cît mama a ales

elasticul şi l-a încercat în mîini să vadă dacă e elastic, eu m-am uitat la cît de multe lucruri erau întinse pe celofanul de pe jos: becuri de pus pe verandă, în casă sau la grajd, beculeţe pentru lanternă, papiote colorate de aţă, foarfece mari şi foarfece mici, perii, cîrlige de rufe, lanterne negre mici, ciorapi flauşaţi numai buni de mers la pescuit, cutii de metal cu ceva înăuntru, gem de prune, de zarzări şi de pere, compot de vişine, ţigări, ace, chiloţi, şurubelniţe, rulete, halva şi bigudiuri. Alături se vindeau sicrie, covoare, lumînări. E frumos la bazar, fiindcă se găsesc de toate. Chiar dacă nu ai bani, poţi să te plimbi cu mîinile în buzunar ca un domn şi să caşti gura. Te uiţi la tigăi, furculiţe, robinete, rulmenţi mari şi mici, tenişi, tricouri, treninguri cu dungă la pantaloni, casetofoane, lacăte, lăcăţele şi chei, baterii, cărţi de joc, cîntare, pietre de polizor şi cîte şi mai cîte minunăţii. La ţară e mult praf, balegă şi muncă. Pe deal avem aer curat, verdeaţă şi dimineaţa nu ne trezesc maşinile şi tramvaiele. Dar oricum trebuie să te scoli devreme, să duci vaca la cireadă, să dai la porci, la găini şi să toci la raţe. Ceea ce-ţi doreşti la ţară nu-ţi doreşti la Iaşi şi ceea ce-ţi doreşti la Iaşi nu-ţi doreşti la ţară. Aşa că e multă diferenţă între oraş şi ţară. Mie îmi place la ţară, dar îmi place şi la oraş. Iar pe de alta parte, nu-mi place la ţară, dar nu-mi place nici la oraş. E frumos să stai şi la ţară, şi la oraş, ca să poţi trăi mai bine.

Aici închei mica mea compunere despre viaţa la ţară şi viaţa la oraş, care mă impresionează că e vorba de ţară, unde eu m-am născut şi mi-am petrecut 16 ani de zile din viaţă, ceea ce nu-i uşor.

C.V.

Nu cred că aş putea supravieţui fără telefon şi telecomandă. Sînt un tip sociabil, adică de gaşcă, cel puţin aşa pretind prietenii. Alo, iubito, tu eşti? Am 1,75 înălţime, şaptezeci de kilograme, ochi verzi şi mă numesc Andi. Am mîinile reci, deci sînt sincer. Nu sfătuiesc pe nimeni să aibă prea multă încredere în mine. Nici eu n-am. Am condus beat la volan şi nu m-a prins nimeni. Din acel moment mi-a pierit încrederea în orice instituţie a statului. Bănuieli aveam mai de mult. Ia loc, Bob, e o chestie importantă. Aşază-te unde vrea muşchiul tău. Da, iubito, a fost bine. Întotdeauna e loc de mai bine. Tata a fost Prim-Secretar al judeţului, te excită? Mama a fost şi este medic stomatolog, unul dintre cei mai buni din oraş. Toţi trei, împreună, am vizionat revoluţia la televizor, ca multe alte milioane de români. Spun aceasta pentru că pe programul unu fîlfîe un steag cu gaură. Am plîns, am avut emoţii, ne-am bucurat ca toţi ceilalţi. E o întrebare idioată, iubito, să ştii de la mine. Am un dog superb, cu părul scurt, arlechin. O bătrînă mi-a recomandat blînd: „Mai bine ai creşte un ghiţăl, maică!“. Dar orice întrebare are nevoie de răspuns, aşa că spune-i ceva. Mama a luat şpagă, ca multe alte mii de medici. Bătrîna avea dreptate, dar l-am primit cadou şi l-am crescut de mic. Iubito, mă asculţi? Pe programul doi e un film artistic, el şi ea stau faţă în faţă cumva, el în casa lui, ea în casa ei. Dacă tot te presează, spune-i că Biblia, ai lua Biblia şi gata! Aşa au răspuns mulţi oameni importanţi ai timpului nostru. Ei vorbesc la telefon, a sosit clipa adevărului, cică. Pe trei e un meci de hochei. Nu vrei pe trei? Pe patru e un sobor de preoţi, cîntă de două mii de ani. Da, pe doi, păi, ce nu spui aşa? Mai bine pe unu, se depun coroane la mormintele eroilor căzuţi la revoluţie. Numai la cei găsiţi, probabil. Oricum, n-aş vrea să fiu în locul lor. Cel puţin acum, după. Bine, bine, uite că dau pe doi. Dar mi-a venit în minte bătrîna blîndă, e o cerşetoare curăţică, pe care o cunosc de mic. Nu i-am dat bomboane cît am fost puşti. Nici biscuiţi. Dar ştiu băieţi care-i dădeau capace de bere şi rîdeau. Ea e tristă, a descoperit ceva mîrşav în trecutul lui. Bănuieşte că el i-a ascuns tot timpul chestia asta, să-ţi mai povestesc? Nu, nu-i vorba de o crimă, ceva mai modest. El o asigură că nu i-a tăinuit, ci pur şi

simplu a uitat. A uitat fiindcă n-a considerat important subiectul. Dacă o iubeşte? Nu, uite că asta nu-i spune. Cum nimic? Probabil nu-i momentul. Tu aşa ai vrea să se întîmple? Bine, el îi spune că o iubeşte. Nu vreau să iau apărarea maică-mii cînd zic de mii de medici. E o realitate şi gata! Cred că şi eu aş fi făcut la fel. Mă numesc Andi, am casă, maşină şi mă plictisesc. Cum? Da, sigur, sînt convins că există persoane care n-au făcut aşa. Să-ţi spun un secret? Maică-mea ia şpagă şi acum. Dar nu mai acceptă găini, ouă, kile de carne, ci bani. Numai bani. Nu i-am dat portocale, nici banane. Cu astea nici un mă lăsa să ies din casă, trebuia să le mănînc pe loc. Cel mai bun prieten al meu este Cuchi. Eu? De ce să răspund şi eu? Nu m-a întrebat nimeni. Mă întrebi tu? Mai bine îţi povestesc despre bătrîna cerşetoare. E o băbuţă rectilinie, veşnic îmbrobodită. De o bucată de vreme, de cîte ori o întîlnesc, îi dau o bancnotă. De la faza cu „ghicitul". A fost nostimă, nu? Merită banii. Ei, pe dracu', chiar nu ştii de glumă? Poate fiindcă o cunosc de mic, dar mi se pare că ea e Sfinta Vineri din poveştile româneşti. Nu, n-am avut bunici la ţară. Ce zici? Aa, că acolo e plin de Sfinte Vineri. Da, frumos spus, ai o bilă albă. E şi foarte timidă, ştii? De ce îi dau bani? Ei, asta-i! E complicat de dedus. Cum de ce, fiindcă e complicat, şi gata! Of, mă înnebuneşti! De ce să nu vreau să spun? Ce să-ţi ascund? Doar nu crezi că-i un amor ghebos între noi doi sau că i-o pun printre boscheţi. Doamne fereşte! Nu vorbesc urît, dar mă scoţi din sărite! Tînăr, cu simţul umorului, stare materială excelentă şi foarte mult timp liber. Andi. Nu, nu m-am supărat, e normal. Aş putea totuşi să-ţi explic care-i situaţia cu Sfînta Vineri. Dar nici eu nu-s lămurit, să ştii. Cum? Să mă eschivez? Asta-i bună! Fiindcă nu-s lămurit. Aa, în condiţiile astea nu mai vrei explicaţii. Astea-s mofturi de néfé, gagico, să ştii de la mine. A nu se confunda cu inteligenţa. Cu voinţa, nici atît. Cum, tot tu te superi? Bine, dacă zici că-ţi trece, uite că îţi povestesc mai departe filmul de pe doi. Ei vorbesc în continuare la telefon... Gool! Fantastic! Ce gol! Doamne, ce gol! O clipă, o clipă, să văd reluarea. „Şi mingea intră în plasa porţii." Nu, cum să-mi bat joc de tine. De unde ştiam că vorbesc în continuare la telefon? Nu apucasem să schimb canalul. Nu-i nici o ştiinţă, bănuiam, am mai văzut sute de filme de astea şi uite că-i adevărat. Ei vorbesc, în continuare, la telefon. De unde ştii că nu te mint? Trebuie să mă crezi pe cuvînt. Sau nu, uite că dau la maximum sonorul. Auzi? Cum? Păi, atunci pune mîna şi învaţă engleza. Eu? Eu am luat lecţii particulare de mic. Nu-ţi face griji, eu plătesc telefonul. Mama e după acte şi tata e în Franţa. Oricum, eu nu locuiesc cu ei. De ce să te scuz? Da, era ironic, nu m-am prins. După Cuchi, cel

mai mult ţin la tata. E un tip deştept, pe bune! Deşi a fost Prim Secretar, nu regretă comunismul. Şi o ducea bine, crede-mă! Acum o duce şi mai bine, şi-a tras o firmă de import-export. Mi-a povestit într-o zi că nu înţelege de ce atîţia muncitori, fără nici o funcţie, fără nici un avantaj, plîng după comunism. Să fie acel proverb obscur al românului: rău cu rău, dar mai rău fără rău? Într-o altă zi, cînd i-am arătat o fotografie în care el îl pupa pe Ceauşescu de 26 Ianuarie, ca să-l tachinez, mi-a dat altă explicaţie. Deşteaptă, zic eu. Nostalgicii comunismului nu sînt comuniştii, ci proştii. Lumea nu se împarte în comunişti şi anticomunişti, ci în deştepţi şi proşti. Deştepţii, comunişti sau nu, nu regretă nimic. Proştii, comunişti sau nu, deplîng. Cum? Cei din închisori? O să-l întreb, mie nu mi-a trecut prin cap. Să vii într-o zi să-ţi arăt pozele lui cu Ceauşescu. Are şi cu Elena. E amuzant să le priveşti, să ştii. Preferi să te scutesc de aşa distracţie? Cum vrei! La ce să-ţi răspund? Care întrebare? Dar parcă aici sîntem în altă parte? Tot pe o insulă pustie, îţi spun eu. Fiecare dintre noi locuieşte pe insula lui pustie. Ce citeşte aici, aia ar citi şi acolo, pentru că, aici sau acolo, fiecare nu citeşte decît o singură carte. Cum? Sofisme? Cum spui tu, iubito! Nu, n-o cotesc, aş lua cartea de telefon. Cum de ce? Să te sun toată ziua de pe telemobil şi să-ţi spun că te iubesc. Mulţumită? Ha, ha, te-ai supărat că nu-ţi ştiu numărul de telefon. Acum îl ştiu, dar stînd singur pe insulă, udat de ploi şi bătut de vînt, s-ar putea să uit, atunci ţac! scot cartea de telefon şi îl aflu. Sau dacă te muţi? Oricum, să ştii că întrebarea rămîne la fel de stupidă. Aş prefera să iau televizorul cu mine. Şi telecomanda. Pe unu vorbeşte un tip înalt, încercănat, cu părul rebel. N-am avut din bolile copilăriei decît scarlatină, am făcut multe injecţii şi am alergie la penicilină. Viroze virulente. Pneumonie, niciodată. El şi ea vorbesc la telefon. Care? Cei de pe programul doi. El este agitat, îşi aprinde o ţigară, şi-a pierdut întru totul stăpînirea de sine. Ea este tristă ca o Sfîntă Vineri. Cum? Care aluzii? Sincer, aşa mi s-a părut. Dar putem face şi altfel. Ea: „Dacă ştiam că Marta a sosit, nu te mai solicitam“. El: „I-am dat telefon vărului meu, mi-a zis că în curînd termină cabana“. Ea: „Tot degeaba“. El: „Poate că nu-i decît o neînţelegere trecătoare, ce spui? E mai bine aşa?“. Vezi că nu se înţelege nimic? Posed cunoştinţe avansate de dactilografie, stăpînesc limba engleză şi am cunoştinţe temeinice de manipulare a calculatorului. Ţi-aş putea spune că-i dau cîte o bancnotă Sfintei Vineri. Văd în ea un martor al copilăriei mele, al inocenţei. Îi dau din romantism, dacă vrei. Eşti o fată cuminte, cu bunici la ţară, şi asta te-ar cuceri. Nu-i aşa? Aa, nu eşti sigură. Fiindcă te-am avertizat. Cîinele e cel mai bun prieten al omului.

Sărmanul Cuchi, nu mă are decît pe mine, reciproca. Nu, nu de asta îi dau. Mi-a plăcut că a spus despre Cuchi că e cît un viţel. Am găsit că-i un compliment drăguţ, neconvenţional. Mă asculţi? Un compliment care merită răsplătit. Ţin foarte mult la Cuchi, se înţelege. L-am crescut de mic, de-abia îi mijiseră ochii. Am înjurat, am vorbit măscări, am hulit numele lui Dumnezeu. Am preacurvit şi am consumat băuturi alcoolice. Am minţit. Chiar adineauri. Astea tot din trecutul meu fac parte. Ca şi convorbirea telefonică. Te-ai plictisit? Mă bucur. Mă bucur că eşti sinceră. Ştii ce ochi a făcut Sfînta Vineri cînd a văzut o bancnotă? Cît cepele. Toată lumea îi dădea mărunţiş. Şi totuşi, se uita mustrător la mine că sînt risipitor. Ar fi vrut să-mi dea rest. Mi-a plăcut mustrarea ei candidă şi a doua zi i-am dat două bancnote. A intrat în panică aproape. A crezut că o batjocoresc. A treia zi, ca să mint, i-am dat trei bancnote. Aproape un salariu, dacă ar fi să socotim. A fost liniştită, îmi place să cred, a înţeles că Dumnezeu folosea curiozitatea mea pentru ajutorul celor umili. Frumoasă poveste, nu? Dar, mai întîi de toate, plină de învăţăminte. De ce taci? Aşa, tuşeşte, măcar ştiu că exişti. Mama mea face parte din trecutul meu, mi se pare o chestie interesantă. Acum vrea să-şi deschidă un cabinet particular de stomatologie şi umblă după acte. Ai putea s-o ajuţi, dacă vrei. Probabil nu te-ai înţelege cu ea, aşa-i în filme. Ai putea să te zbaţi, copiii tăi să nu trăiască aşa cum ai trăit tu. Ei vor trăi ca mine, ce zici? Te-am întristat, aşa-i? Să-ţi povestesc filmul de pe doi? Cum? Nu vrei? Hai că ţi-l povestesc... Cei doi vorbesc în continuare la telefon... Ea crede că îi ascunde un fel de crimă sau ceva mai modest. El crede că ea crede că el şi-a ucis fratele. E cîinoasă că-l confundă cu Cain şi-i strigă în receptor: „Nu-i adevărat nimic din tot ceea ce bănuieşti tu“. Ea plînge şi suspină şi-l întreabă de unde ştie. „Simt!“, îi răspunde el. Poftim? Nu. Nu-i spune că o iubeşte. Poftim? Cum vrei tu, iubito! El îi spune că o iubeşte. E bine aşa? Mă bucur. Cum? Acum să continui eu, cum văd eu lucrurile? O.K. Ea îi spune că şi ea îl iubeşte. El îi spune că ar vrea să meargă împreună în Grădina Botanică? O.K. Ea spune că-i de acord, că de mult aştepta propunerea asta. El îi spune că va trece pe la cinci după-amiază să o ia de acasă? O.K. Ea îi spune că negreşit nu va pleca nicăieri. Poftim? Aa, el îi spune că o iubeşte? O.K. Ea îi spune că şi ea îl iubeşte. El îi spune că o iubeşte mult, mult de tot? O.K. Şi ea îi spune că îl iubeşte mult, mult de tot. Poftim? Aa, el îi spune că aşa ceva ni s-ar putea întîmpla şi nouă? O.K. Ea îi spune că aşa ceva ni s-ar putea întîmpla şi nouă.

Eroi şi eroi, că am mai citit titlul ăsta undeva şi mi-a plăcut

Dacă ar fi avut ceva mai mult păr, o culoare mai hotărîtă, picioare mai puţin crăcănate şi urechi, ai fi putut spune: „Iată un cîine!“, ceea ce şi era în realitate. Altfel, puteai să priveşti veacuri în şir bizara creatură, spunîndu-ţi că-i slabă ca un cîine, că are ochi de om, urechi de peşte şi bot. Din cînd în cînd studenţii o strigau „Leuţu’!“ şi-i aruncau un os sau o bucată de pîine. Alţii îi puneau un bot de bere într-o cutie de conservă sau îi dădeau să fumeze. Leuţu’ nu fuma, dar dădea bucuros din coadă. Leuţu’ se bucura de orice atenţie, oricît de mică. Fie şi numai pentru o scobitoarea proaspăt folosită. Dacă ar fi să exagerăm, dar nu prea mult, am putea spune că Leuţu’ era fiinţa cea mai cunoscută din tot complexul studenţesc. Nu puţini din locuitorii acestei cetăţi mai curînd îţi puteau da o descriere a prietenului public, patrupedul Leuţu’, decît să recunoască înfăţişarea rectorului sau a prim-ministrului.

Leuţu’ în sus, Leuţu’ în jos;

Leuţu’ în faţă, la P5;

Leuţu’ lîngă fabrica de pîine;

Leuţu’ pe malul Dîmboviţei;

Leuţu’ luînd şuturi şăgalnice, parcă date cu încetinitorul, semănînd mai mult cu o săltare leneşă de fund;

Leuţu’ primind mîngîieri;

Leuţu’ înconjurat de muşte;

Leuţu’ beat criţă în aplauzele mulţimii;

Leuţu’ băgat în seamă de toată lumea.

Dar marea lui calitate este că nu şi-o ia niciodată în cap, de parcă ar mirosi cu nasul lui veşted că totul e trecător. E o fiinţă – şi-i spun astfel pentru că se mişcă şi respiră – tare modestă. „Are modestia înţeleptului care cutreieră cetatea“, a spus la un moment dat un prieten care-i în doi terţ la TCM şi vrea să dea la Filosofie. Şi nimeni n-a rîs, poate fiindcă li s-a părut ceva adevărat în toate astea.

Dar dacă n-ai cunoscut această fiinţă cu patru picioare, dacă n-ai trecut niciodată prin preajma ei, dacă n-ai gustat din atmosfera însufleţită care-i înconjoară poznele înseamnă că niciodată n-ai trecut

prin aşa ceva. Doi oameni se puteau împrieteni spontan stînd lîngă el. Omul A îl priveşte şi e prieten cu Leuţu', omul B îl priveşte şi e prieten cu Leuţu'. Şi, brusc, omul A şi omul B îşi dau sema că şi ei sînt cei mai buni prieteni din lume. Se îmbrăţişează, merg la cîrciumă şi se îmbată de bucurie. Amîndoi uită cu desăvîrşire de Leuţu', dar Leuţu' nu se supără, el împrieteneşte între timp alţi doi oameni, care se îmbrăţişează la rîndul lor, se duc la cîrciumă, se îmbată şi uită de el.

Dacă o femeie şi un bărbat se află în preajma lui şi sînt necăsătoriţi, brusc se împrietenesc şi a doua zi pot fi găsiţi la Starea Civilă dînd cep şampaniei. Chiar dacă ar fi fost căsătoriţi, există şanse nu mari, ci enorme ca ei să divorţeze şi să se recăsătorească. Asta dacă ar fi să credem tot ce se zvoneşte pe pielea bietului animal.

Dacă Leuţu' s-ar fi îmbolnăvit într-o zi – să ferească Dumnezeu! – şi s-ar fi aflat în pragul morţii, cu siguraţă toţi studenţii ar fi purtat doliu în suflet şi vodcă în stomac, ca la moartea lui Jim Morrison.

Dar ce să mai povestesc atîta, cînd însuşi faptul că, iată, s-a scris – şi în acest moment se citeşte – despre el e cel mai bun argument al celebrităţii şi importanţei acestui personaj. Să nu-ţi vină a crede! Oameni care au detestat sesiunile ştiinţifice au organizat într-o cameră de cămin o seară de comunicări despre Leuţu'. Mai în joacă, mai în serios (ca orice lucru profund), s-au băut cinci litri de vodcă, două lăzi de bere, s-au fumat nenumărate pachete de Carpaţi şi s-a vorbit despre: *Leuţu', principal agent socializator al complexului nostru studenţesc*; *Leuţu' sau despre pendularea între flegmatism şi astigmatism*; *Leuţu' şi Kierkegaard, paralelă neeuclidiană*; *Leul, Leuţu' şi inflaţia galopantă*; *Mică istorie a poreclelor canine de la începuturi pînă la Leuţu'* şi *Eseu asupra raţionamentelor prin miros.*

Leuţu' a ascultat demn, mai mult atent la sfîrîitul micilor, din care a mîncat vreo patruzeci şi i-a vomat pe loc. S-a trecut cu discreţie peste incident. „Li se întîmplă şi şefilor de stat“, s-a şoptit în sală.

Dacă i-ai fi spus cuiva atunci că Leuţu' va fi trist, ţi-ar fi spus că bravezi, dar peste o săptămînă ţi-ar fi dat dreptate.

Dacă i-ai fi spus cuiva, în acest timp, ce crezi tu despre cauza tristeţii lui, ţi-ar fi spus că există sute de păreri în această privinţă.

Dacă te-ai fi nimerit, cîteva zile mai tîrziu, pe un cămin din apropiere, poate ai fi văzut un grup, stînd cu dosurile pe bordură şi bînd bere.

Dacă ai mai fi avut răbdare, cîteva minute poate, l-ai fi zărit pe Leuţu' înaintînd cu privire mucegăită şi apropiindu-se de conserva cu

bere.

Dacă răbdarea ta nu s-ar fi terminat în acel moment, ai fi remarcat o căţeluşă albă, cîrlionţată, parfumată şi ţanţoşă, plimbată de o stăpînă unduioasă. Apoi ai fi zărit privirile lubrice ale lui Leuţu'. Apoi – privirile amuzate şi mîndre ale celor stînd în fund.

Pe urmă, mersul lui Leuţu' – care, cînd se duce, parcă vine – către canina cîrlionţată...

Privirea ei trufaşă, coada lăsată în jos şi pasul făcut înainte. Refuzul!

Privirea indignată a celor stînd în fund, mîndria lor rănită.

Noua încercare a lui Leuţu'.

Noul refuz obraznic al graţioasei.

Cei stînd în fund se vor fi ridicînd în picioare. Sîngele se va fi ridicat în obraji.

Leuţu' i-ar privi cu încredere.

Doi dintre ei ţi s-ar părea că se aruncă asupra infamei.

– Hai, Leuţu'! Hai, Leuţu'! Hai, Leuţu'!

Leuţu' se repede asupra infamei, căreia un al treilea îi ridicase coada?

– Hai, Leuţu'! Hai, Leuţu'! Hai, Leuţu'! ai auzi tot mai multe strigăte şi tot mai trădătoare de bucurie.

În privirea lui nu s-ar putea citi nici un pic de sfială.

– Hai, Leuţu'! Hai, Leuţu'! Hai, Leuţu'! se vor fi înmulţind strigătele venind şi de la geamuri.

Dar de acum încurajările ar fi zadarnice. Vocea mulţimii va fi scăzut. Leuţu' a fost purtat pe braţe, iar infama, împreună cu stăpîna, azvîrlite în Dîmboviţa?

Dacă ai fi fost acolo, ai fi văzut toate acestea.

Sau poate nu.

Norii

Se trezi cu sentimentul că dormise cea mai odihnitoare noapte din ultimii 20 de ani. De aceea se bărbieri îngînînd un cîntecel din copilărie şi fu de-a dreptul încîntat cînd deschise fereastra şi aerul năvăli. Ziarul strecurat pe sub uşă, cafeaua ţopăind în ibric, feliuţele de telemea, mirosul de ouă prăjite şi pîinea cea de toate zilele îi confirmară bănuiala că fericirea există. Mîncă încet, dar nu leneş, parcă dansînd cu furculiţa şi cuţitul printre toate cele aflate pe masă. Din cînd în cînd, o piruetă nebunatică prin aer îi arunca între buze un pătrăţel de brînză sau o bucăţică de pîine tăvălită prin gălbenuş, fără însă a rupe ritmul dimineţii. Apoi urmau cafeaua şi ziarul, un scurt moment de linişte înainte de a se arunca în vîltoarea oraşului. Serviciul lui se afla destul de departe şi acolo niciodată nu putea fi singur. Un titlu cu litere de-o şchioapă îi atrase atenţia: *O femeie frumoasă şi singură a fost ucisă în chip bestial,* iar dedesubt era adăugat: *Un gelos*? *Un maniac*? *Un tîlhar*? *Sau implicaţii într-o afacere murdară*? Mai bine ar citi ceva politică sau ştiri internaţionale. Încercă o dată, încercă de două ori, dar abandonă. Citi în diagonală amănunte despre crimă: sîngele a stropit tavanul, vecinii n-au văzut, n-au auzit, 27 de ani şi necăsătorită, receptorul ridicat şi capul desprins de trup pus alături, trei fire din părul agresorului între degetele înţepenite ale victimei, indicii ce dau speranţe. Speranţe? Un cuvînt idiot. I se făcu greaţă. Umanitatea e veselă, ca şi cînd cele trei fire de păr ar gîdila-o. Privi pe geam: oameni grăbiţi, cu serviete sub braţ, tarabe somnoroase, doamne cu cîini, maşini. Cine spunea? Poliţistul care va sălta în grad sau ziaristul care va mînca multe franzele de pe urma acestui subiect? Femeia era într-adevăr frumoasă. Blondă, cu faţa ovală şi cu capul aplecat puţin înainte, spre aparatul de fotografiat, ca şi cum ar fi surprins-o exact cînd voia să-şi ascundă figura. *„Un bun specialist în bolile de inimă, o vecină care nu te deranja niciodată cu nimic. Ba odată mi-a dat pe gratis două pastile care eu ştiam că-s scumpe“, a declarat ziarului nostru o bătrînică de la parter.* Dedesubt – fotografia întunecată în care se putea ghici cadavrul. Slavă Domnului că nu s-au gîndit să publice şi receptorul alături de cap, îşi şopti, băgînd ziarul în buzunarul hainei. Tot drumul pînă la serviciu

se gîndi la cum se putuse întîmpla una ca asta. Oamenii din autobuz, copacii, mirosul de tutun şi toate celelalte amănunte nu-i putură oferi nici un răspuns. La serviciu nimeni nu părea să ştie nimic sau, dacă auzise cineva, nu părea să-l intereseze. Dădu cumva complice mîna cu toţi colegii şi se aşeză în faţa teancului de dosare. Timp de două ore lucră încruntat, stăpînindu-şi tentaţia de a băga mîna în buzunarul hainei. Pe fereastra din faţa biroului, o fereastră la etajul şapte, se vedea cerul. Pe cer pluteau doi nori amărîţi. Pe nori trebuie că sînt îngeri. Se ridică şi se dădu mai aproape. Dar cele două scame de abur fură mai zgîrcite decît se aşteptase. Cînd era mic, copilul vecinului îi vedea şi i-i arăta şi lui. Această amintire îi stîrni un frison în tot corpul. Se sprijini de calorifer şi închise ochii pe jumătate. El nu-i vedea, dar pretindea că-i vede, trăgînd cu coada ochiului la gura celuilalt, ca nu cumva să-i mijească un zîmbet de batjocură. În clasa a patra celălalt a murit în somn şi de atunci n-a mai auzit pe nimeni să spună că vede îngeri. I-a fost ruşine că i-a spus că-i vede şi el. Şi a plîns. A plîns de ruşine şi de necaz, cum putea să-i mai spună lui Pavel că nu era adevărat? Oare-l mai auzea? Oare, dacă i-ar fi spus, i-ar fi lăsat lui îngerii pe care-i vedea, aşa cum i-au dat şi celelalte jucării?

O voce îl informă că încă n-a sosit vremea pauzei. Îşi reluă locul la birou, dar în faţa ochilor stăruia chipul celui pe care nici măcar în gînd nu-l numea prieten, ci copilul vecinului. Poate celălalt ar fi suferit pentru moartea frumoasei tinere, poate s-ar fi simţit măcar o clipă vinovat. Strecură ziarul într-un dosar. Din casă nu părea să lipsească nimic, prieteni avea foarte puţini, venise noaptea pe la 11, autorităţile fac cercetări, sporesc vigilenţa, ţinea un jurnal cu însemnări sporadice, agresorul e de o ferocitate ieşită din comun, atenţie, cetăţeni.

Privi în jur. Capetele plecate peste dosare aduceau cu o turmă de melci.

Soneria anunţă pauza şi toate cefele se îndreptară, se ridicară şi porniră spre bufet. O ceafă cu o gură în faţă îi spuse că i se pare că nu-i în apele lui. Îi dădu dreptate, adăugînd că i s-a întîmplat o nenorocire, o mare nenorocire. Ceafa s-a arătat brusc îngrijorată şi compătimitoare, întrebînd dacă l-ar putea ajuta cu ceva. „Oh, nu, o mare nenorocire rămîne întotdeauna ireparabilă“, îi răspunse. Celelalte cefe rîdeau, înfulecau şi sorbeau zgomotos din cafea. „Poate te-am putea ajuta cu nişte bani?“, interveni ceafa şefului, scobindu-şi cu limba într-o măsea. „Cu bani se pot rezolva multe.“ „Nu... nu cred, a murit un om...“, zise gînditor. „Oh, dar oricînd am putea găsi bani pentru o înmormîntare creştinească... o coroană din partea firmei...“ Iar după o clipă de şovăire

ceafa adăugă: „Era cineva apropiat?“. „Foarte apropiat“, răspunse sec. Ceafa se înroşi puţin, apoi anunţă că în astfel de cazuri se dau concedii excepţionale de cîteva zile. „Firma are grijă de angajaţii ei. Poţi să pleci chiar acum dacă vrei, mă ocup eu de formalităţi.“ El îi mulţumi, îi garantă că va profita de această facilitate chiar din acel moment şi, dînd peste cap ultima gură de cafea, constată că ar trebui să-şi petreacă tot restul vieţii într-un concediu excepţional.

Cînd ajunse acasă, se aruncă încălţat în pat.

Băgă capul în pernă şi începu să plîngă încetişor, scîncit, ca un cîine vagabond fugărit de la mormanul de gunoaie.

Spre seară se ridică sleit. Merse împleticit către fereastră şi o deschise, trase adînc în nări mirosul de gaze al oraşului. Apartamente, blocuri, străzi, cartiere se îndepărtau de el ca schijele după o explozie. El rămînea într-un loc pustiu, singur şi fix.

Fiindcă n-avea încredere în judecata oamenilor, nu-i rămîneau decît remuşcarea şi fuga. Aşa că îşi făcu un bagaj uşor, luă toţi banii, încuie uşa şi strecură cheia pe dedesubt. Din faţa blocului drumul îl ducea direct la gară.

Cînd mijiră zorii, se trezi lîngă un bătrîn care sforăia cu capul pe traistă. Undeva luase foc o casă şi o puzderie de animăluţe mici şi negre se agitau în jurul ei. Ar fi coborît din tren să dea o mînă de ajutor, să mai repare ceea ce se putea repara.

– Un foc, uitaţi un foc! strigă bucuros un copil. Cîteva tropăituri se îngrămădiră lîngă el, la geam, chicotind.

– Arde o casă, nu vă mai hliziţi atîta! se auzi o voce răguşită şi domoală, de femeie abia trezită din somn.

Cerul atîrna cenuşiu, greu, ca un spălător umed de bucătărie. Cîmpia se întindea acum netedă, sfîşiată din loc în loc de vreun tufiş, o surpătură sau un ochi de apă. Bătrînul îşi întorcea bărbăteşte capătul mustăţilor, semănînd cu un motan care îşi face toaleta. Un bătrîn încă vînjos, cu sprîncenele groase, care ar fi putut dormi cu urechea pînă şi lîngă motorul unui tractor. Moşul ieşi să se dezmorţească.

Spre prînz îl trezi din toropeală vocea unui copil care vindea ziare.

– Era şi timpul să vă treziţi, îi zîmbi bătrînul, desfăcînd un căţel de usturoi. V-aţi zbuciumat rău de tot prin somn, nu vă prieşte mersul cu trenul. Şi zîmbi mulţumit că el poate dormi oricum.

Cumpără un ziar. O fetiţă şi o femeie între două vîrste – în mijlocul unei grădiniţe de flori.

„Cînd soţul meu a murit de inimă, Ilinca era în clasa a doua.

Atunci a spus că se va face doctoriţă, ca oamenii să nu mai moară aşa cum a murit tatăl ei.“ „Era o fetiţă veselă, se juca cu copiii vecinilor (aici semăna cu el), *nu făcea mofturi la mîncare, era o fetiţă tare inimoasă, vă spun*!*“ Aici mama Ilincăi Stănescu, doamna învăţătoare Ortansa Stănescu, a izbucnit în plîns. Agresorul ar fi trebuit să fie de faţă să vadă ce înseamnă durerea părintească.* Puţin mai încolo citi următoarele: *O vecină a părinţilor ei ne-a povestit şi altceva despre copilărie. „Era adesea egoistă şi răutăcioasă, fiindcă părinţii, învăţători, aveau parale, îi cumpărau de toate cele, dar ea nu dădea la nimeni nimic. Şi noi avem bani, că soţul e medic veterinar, ai mei n-aveau nevoie de ceva de la ea, dar zic de ceilalţi copii de aici... Ilinca era încăpăţînată... era nervoasă... fura mere... se bătea cu băieţii... un copil dificil totuşi, să ştiţi...“* Spre final, jurnalistul se întreba retoric cît e alb şi cît e negru. După ce a scris articolul, mulţumit de lungimea lui şi de tonul obiectiv, adică ba alb, ba negru, fiindcă îi e dragă victima, dar mai drag îi e adevărul, cum i-a spus unui prieten, îşi va fi privit ceasul şi va fi constatat că mai are 20 de minute pînă la întîlnire. Putea să mănînce un hamburger şi să bea o cola, trăgînd cu urechea dacă cineva îi comentează reportajele.

Totuşi: *Poliţia a mai găsit un fir din părul agresorului în chiuveta de la baie... există un suspect principal... justiţia îşi ascute dinţii pentru pedepsirea vinovatului... corespondenţa Ilincăi Stănescu s-ar putea să ne ofere surprize. Va urma, pe mîine, dragi cititori, ziarul nostru vă urează o zi plăcută*!

Coborî într-o gară cu mult verde. În acel orăşel ar fi trebuit să aibă un prieten, cineva cu care cîntase la vioară. Bău din apa sălcie a ţîşnitorii. Judecătorul va da o sentinţă aspră, dar cu ceilalţi cum rămîne? Urcă un drumeag în pantă, la umbra rece a unor castani, ducînd în mînă mica valiză. Se aşeză pe o bancă şi mîncă, simţindu-se ca într-o delegaţie. Scoase o bucată de telemea şi cîteva felii de salam pe care le bucăţăli cu briceagul. Tot cel cu remuşcări şi hăituit primea şi pedeapsa societăţii, era drept? I se făcu din nou sete, nu se gîndise să ia o sticlă de apă la el. Un cerşetor se opri cu mîna întinsă. Scofîlcit, cu faţa cenuşie, cu părul ca un cuib de barză şi buzele pămîntii, stătea în dreptul băncii, privindu-l necruţător. Numai mîna lui cerea, ochii îi rămăseseră mîndri. Cineva ucisese numai jumătate din el, cealaltă jumătate încă se ţinea tare. Unde se afla acum ucigaşul?

Prietenul său nu mai locuia acolo. „S-a mutat de vreo doi ani într-un loc unde se construieşte o hidrocentrală, dar dumneavoastră cine sînteţi?“ Vecina, o femeie grasă şi cu astm, îl măsură cu multă

curiozitate. „Un prieten din colţul ţării, care nu l-a dat uitării.“ Femeia îl privi lung, de sus pînă jos, apoi îşi pironi privirea pe valiză. Pesemne aceasta îi inspira mai multă încredere, de vreme ce faţa i se desfăcu într-un zîmbet lat de o palmă. „Zău că sînteţi nostim, aşa era şi domnul Simion. Cred că vă înţelegeaţi bine.“ Îi spuse că se înţelegeau foarte bine. „V-aş invita în casă, dacă n-ar fi aşa tîrziu...“ Îi mulţumi pentru invitaţie, dar nu voia să intre, înţelegea perfect situaţia, nici nu-l cunoştea, niciodată nu poţi şti, în ziua de azi, atîtea nenorociri, sînt pline ziarele. Dar vocea femeii coborî confesiv: „Ei da, şi asta, dar mai mult de vecini. Dumneavoastră nu-i cunoaşteţi, dar toţi sînt una cu uşa acum...“ Tăcu semnificativ şi înclină capul către uşile din jur. „La uşa aia, acolo, chiar în spatele dumneavoastră, stau soţii Moruzan, cică-s os domnesc, mînca-i-ar cîinii, toată ziua pîndesc. El are 71 şi ea 69. Ea stă la uşă, trage cu ochiul, ascultă cu urechea, iar el stă la geam, fumează pipă şi înregistrează cine intră şi cine iese. Dar dumnealui cu ce ocazie pe la domnul Simion?“ Venise să-l anunţe că a murit cineva drag, el i-ar putea înţelege durerea şi disperarea. „Şi eu am trecut prin momente de grele suferinţe.“, mărturisi vecina, răsuflînd ca un compresor. „Moartea soţului meu mi-a dat o grea lovitură. Rămasă singură... nevoile vieţii... copii departe... vecini bănuitori... bătrîneţe, haine grele... patru scînduri, patru cuie... să nu doreşti nimănui răul... aşa că toţi ne ducem unul cîte unul. Dar mai bine vă aduc o cafeluţă şi un scăunel, că păreţi obosit.“

Consimţi printr-o înclinare a capului, dar, după ce femeia dispăru în casă, lăsînd uşa apartamentului întredeschisă, îşi luă valiza şi ieşi. Prin aerul rece şi umed o apucă înapoi spre gară. Se ghemui pe o bancă, fără să mai mănînce nimic. Casa arsese şi din vina lui, de cerşetor îi fusese prea ruşine să-i dea doar nişte bani („Poate te-am putea ajuta cu nişte bani, cu bani se rezolvă multe.“), i-ar fi dat cheia casei, l-ar fi trimis să stea acolo şi să-şi ia viaţa de la capăt, dacă n-ar fi strecurat cheia pe sub uşă; prietenul Simion, pe care nu-l văzuse de zece ani, îl părăsise, poate murise prin somn, văduva astmatică spunea adevăruri pe care nu le înţelegea, nimănui nu-i mai păsa de moartea Ilincăi Stănescu. Aşa că adormi trist.

Copilul vecinului avea părul alb şi călărea un şarpe negru. „E bine că eşti vinovat“, i-a zis, „plîngi şi căinează-te pentru asta“. Şarpele avea ochi albi, iar copilul ochii negri. „Eu nu vedeam atunci îngerii!“, i-a spus el repede, cu sufletul între buze, ca nu cumva să plece fără să afle. Copilul avea o mînă albă şi o mînă neagră. „Ei, lasă că ştiu eu, dar e bine că mă credeai pe mine. Că mă credeai fără să-i vezi.“ Şarpele se ridică în aer, ca strunit de un hăţ hotărît, şi-i zări burta albă. „Dar de ce

ai murit atunci? Aş fi vrut să-ţi spun că te-am minţit." Copilul avea zece degete şi zece unghii. „Am visat că mor şi a fost atît de puternic visul, încît am murit." La degetele albe avea unghii negre. „Dar dacă eu am visat că ucid?" La degetele negre avea unghii albe. Atunci apăru ziaristul:

— Ce e alb şi ce e negru?

Ziaristul nu era sincer, aşa că şarpele se făcu o roată cu o jumătate şerpuitor albă şi o jumătate şerpuitor neagră, iar copilul un punct negru şi un punct alb. Punctul negru în jumătatea albă şi punctul alb în jumătatea neagră. Ziaristul aplaudă încîntat, se ridică de pe scaun şi strigă „Bis!". Roata se urcă pe cer şi începu să lumineze. Strigătele copiilor care vindeau ziare îl treziră de-a binelea. Îşi privi mîinile într-un scurt moment de linişte. Cumpără un ziar.

„Soţia veterinarului susţine că Ilinca era un copil dificil, fiindcă n-o las să vorbească de la telefonul şcolii. Dar ar trebui să se ştie odată pentru totdeauna că telefonul este numai şi numai al şcolii, nu al cui vrei şi al cui nu vrei", declară în exclusivitate pentru ziarul nostru doamna învăţătoare Ortansa Stănescu, mama multregretatului specialist cardiolog Ilinca Stănescu.

O colegă, după multe insistenţe, face alte dezvăluiri: „Ilinca era cochetă şi ştia că-i al naibii de bună în meserie. De asemenea, ştia că-i frumoasă şi era foarte mîndră de asta. Un coleg i-a reproşat odată că-i de prost gust aroganţa ei, că între colegi n-ar trebui să se poarte aşa. Atunci ea ar fi răspuns că mai bine să-şi ţină fleanca şi să-şi vadă de lungul nasului. El a plecat supărat şi ea i-a întrebat ţîfnoasă pe cei din jur că de ce s-au supărat. Toată lumea a tăcut jenată. Cu unii pacienţi Ilinca stătea surprizător de mult în cabinet. Au circulat cîteva bîrfe pe chestia asta. Eu nu cred că-i adevărat, dar spun aşa, ca să se ştie. Adevărul oricum va ieşi ca uleiul deasupra".

Concluzia jurnalistului? Clar: „Ce e alb şi ce e negru?".

* * *

Un bărbat la 40 de ani, cu nasul drept şi bărbie voluntară, asta arată poza. Din semiprofil. În mînă ţine un pahar de şampanie. E ziua cuiva, are gura întredeschisă. Poate vrea să spună „La mulţi ani!" sau poate pur şi simplu conversează. O figură de funcţionar la ziua unui coleg. *Posibilul criminal al Ilincăi Stănescu*, citi sub fotografie. De ce să fi ucis acest om în vîrstă de 40 de ani? Dincolo de bărbia voluntară, i se păru blînd, chiar bleg. Ce motive putea să aibă un funcţionar pentru a ucide?

* * *

Simţi o smuncitură şi braţele îi fură imobilizate cu brutalitate. Un ins înalt, corpolent îl privi satisfăcut.

— Ţineţi-l bine, se răsti insul, căci e periculos. Ofiţerul se legitimă şi-l întrebă dacă e cutare.

— Da.

Dacă locuieşte pe strada cutare.

— Da!

Dacă recunoaşte că e vinovat.

— Da.

— Eh, oricum aveam mandat.

Mai confruntă o dată realitatea cu fotografia şi se declară mulţumit.

— Sînt vinovat, dar nu am ucis eu.

Corpolentul şi cei doi rîseră, primul mai cu poftă, iar cei doi mai timid.

— Dar cine a ucis-o, mă rog, tata mare?

Cei doi hohotiră din toată inima.

Pe drum încercă să scape de vreo două ori, ocazie cu care fu lovit în stomac şi peste faţă. Simţi în gură gust de sînge. „Nu vreau la închisoare!“

— Să zici mersi că nu-ţi pun laţul de gît, în locul lor eu te-aş spînzura şi mîine. De mitraliera soldatului de la monument te-aş agăţa!

Încăperea în care îl duseră nu era prea luminată, aşa că în curînd începură să-l doară ochii. Dar citi mai departe:

Criminalul e descoperit printr-o întîmplare ciudată. „Era foarte tulburat în acea zi la serviciu, chiar agitat, aş putea spune“, a relatat ziarului nostru domnul C.M.S., şeful său direct. „Se plimba prin birou, prin faţa ferestrei, cu o figură de om care nu-i în apele lui. În pauză l-am întrebat dacă e în apele lui şi el mi-a zis că nu, nu-i, că i-a murit cineva. Dar a spus-o pe un ton pe care nu pot să vi-l povestesc. Nu-l credeam în stare de aşa ceva, sincer vă spun, deşi tot timpul a fost un om ciudat. I-am dat un concediu excepţional, firma în toate cazurile are grijă de angajaţii săi, dar la ieşire i-am zărit în buzunarul hainei ziarul din acea zi, cu fotografia Ilincăi Stănescu. De aceea ne-am gîndit, ca buni colegi şi creştini, să dăm un anunţ şi să cumpărăm o coroană.“

De la acest anunţ, poliţia a pornit pe urmele făptaşului. Dar ce se întîmpla dacă domnul C.M.S. n-ar fi zărit ziarul în buzunarul hainei? Sau ce se întîmpla dacă ziarul nu publica acea fotografie pe care a zărit-

o domnul C.M.S.?

Răspunsul îl puteţi da, stimaţi cititori, şi singuri.

* * *

Procesul a durat mult şi a fost cît se poate de controversat. Pe tot parcursul lui un om cu bărbuţă şi cu ochi vioi i-a ţinut apărarea, iar sala şi cei din jur l-au huiduit. Mama Ilincăi a plîns de cîteva ori, stîrnindu-i şi lui lacrimile. Mama ei nu prea ţinea la ea, cel puţin aşa i-a lăsat lui impresia. Cu această ocazie şi-a revăzut multe cunoştinţe, dintre cele mai neaşteptate, şi şi-a amintit o groază de lucruri pe care le uitase cu desăvîrşire.

A fost un proces reuşit pentru ziarişti. L-au băgat la închisoare. Nu că n-ar fi fost vinovat, ferească Dumnezeu, dar nu ucisese el. Iar dacă el nu merita închisoarea, criminalul cu atît mai puţin. Ultimele lui fraze le spuse cu ocazia unui interviu luat de televiziune şi fiecare dintre ele a apărut a doua zi drept titlu de prima pagină într-unul sau altul dintre ziare.

Într-un fel, i-a părut rău că scrisoarea pentru Simion a fost citită cu voce tare şi publicată. El o scrisese demult, ca răspuns. Cu mult timp în urmă, cu foarte mult timp în urmă. Dar n-a mai pus-o la poştă fiindcă la început i-a fost lene, pe urmă a uitat, iar mai tîrziu i-a fost ruşine că întîrziase atît de mult. Cînd plecase de acasă, o luase cu el ca să-i arate prietenului său că scrisoarea exista, că i-a răspuns, că nu-l uitase. Pe de altă parte, fiind publicată, iată că mesajul lui ajungea într-adevăr la Simion. Cînd lucrurile au de ajuns undeva, pînă la urmă ajung. Era sigur că, în locul acela unde se construia o hidrocentrală, Simion şi-a amintit de el şi i-a dat dreptate. Scrisoarea a citit-o un om rău, îmbrăcat în costum de stofă maron şi cu cravată galbenă.

Dragă Simion,

(pe un ton batjocoritor, sugerînd parcă o relaţie perversă între el şi destinatar, ceea ce era de-a dreptul aiurea, sau ca şi cum, iată, culmea ironiei, un criminal i se poate adresa cu „dragă“ aproapelui său)

Nu pot uita cum am cîntat împreună (subliniat) *la vioară pe malul acelui lac sub văpaia lunii. Departe de cimentul oraşului orice cîntec capătă o altă rezonanţă. Reverberat de apă, de copaci, de piatra cea cuminte a muntelui, a sunat dumnezeieşte. Doar salvarea unui copil de la moarte se mai poate compara cu ce am făcut noi atunci. Parcă nici nu eram două viori care cîntau acelaşi cîntec, ci una şi aceeaşi vioară, tu îi erai trup* (voce răutăcioasă)*, iar eu arcuş, eram o întîmplare fericită cu Stradivarius şi Paganini.*

Cîntecul nostru călătoreşte acum prin lume, alinînd inimi şi curăţind suferinţe.

Îţi scriu această scrisoare, dar la telefon n-o să te sun niciodată. Ştii tu de ce, ţi-am povestit pe îndelete atunci. Pentru mine, cînd cineva primeşte un telefon, nu poate fi decît o veste proastă. Vreau să te scutesc de această neplăcere.

Dragă Simioane, o noapte a fost de ajuns, un singur cîntec a fost suficient ca să-mi dau seama că semeni cu Pavel.

Ţi-am povestit despre el, doar toată noaptea cu asta ţi-am împuiat urechile. Pavel, cel care îmi arăta îngerii. Şi eu l-am minţit, mă crezi? „Şi eu văd îngerii, uite-i acolo!“, aşa îi spuneam şi-i arătam cu degetul norii ca nişte baloţi de bumbac. El dădea din cap că mă crede. Pavel, copilul trist şi bolnav, care a murit de inimă prin somn. Un medic bun l-ar fi putut salva şi eu aş fi fost astăzi alt om.

La un an după ce am început să-l mint, tata şi mama au fost trăsniţi pe deal. Veneau de la cimitir, îngrijiseră mormîntul bunicilor (tătuca şi mămuca, Dumnezeu să-i ierte!). O furtună s-a stîrnit, ei nu s-au dat la dos şi în trei zile s-au întors înapoi de unde plecaseră. Eu nu bănuiam nimic, nu ştiam nicicum că am şi eu partea mea de vină. Am mai stat un an la o mătuşă, pînă la moartea lui Pavel. Şi pe el tot minciuna mea l-a ucis, simt asta pînă în adîncul sufletului.

Am două crime pînă acum pe conştiinţă, Dumnezeu să-mi odihnească morţii!, şi m-aş preda autorităţilor. Dar închisoarea omoară sufletul şi mi-e frică. Poate n-o să mai am remuşcări, n-o să-mi mai pară rău. Pedeapsa dată de oameni te mulţumeşte şi te calmează. Îţi tăbăceşte simţurile, îţi face bătături pe chestia aia cu care suferi. Sînt vinovat şi plătesc cumplit. Şi tot timpul stau cu frica în sîn că vor mai muri şi alţii de pe urma greşelilor mele. Minciuna aceea s-ar putea să-mi aducă multe victime şi multă durere. De atunci nu mai mint, Simioane, şi te-aş ruga să faci şi tu acelaşi lucru.

Te îmbrăţişează (insinuant)
dragul tău prieten cu care ai cîntat la vioară

Aproape că uitase de scrisoare. L-a răscolit chiar cînd a citit-o vita aia cu funie galbenă. A doua zi, în ziar, a apărut un articol plin de întrebări: „Ce înseamnă că-s o singură vioară, adică unul trupul şi unul arcuşul care se mişcă înainte şi înapoi?“; „Ce înseamnă a cînta împreună la vioară?“; „De ce îl îmbrăţişează cu atîta foc?“; „De ce seamănă cu salvarea unui copil de la moarte?“.

Nu era prost cel ce scrisese, ci răuvoitor şi obsedat sexual, altfel nu-şi explica cum putuseră să-i treacă prin cap asemenea năzbîtii. Dar finalul suna frumos, ceva de genul: scrisoarea denotă o idee fixă a criminalului, anume că, spunînd o singură minciună, te faci părtaş la tot răul de după tine.

A venit şi mama lui Pavel, foarte bătrînă. O adusese omuleţul cu bărbuţă, care, împreună cu un medic, vorbea despre o traumă psihică. Băbuţa a povestit despre lucruri pe care le uitase cu desăvîrşire. Cînd a murit Pavel, cică el plînsese cel mai mult. Vorbea cu trupul prietenului său neînsufleţit. Îi şoptea ceva la ureche, îl trăgea de mîini şi îl ruga să-l ierte, să-i spună un singur cuvînt, să facă un singur gest. Cînd l-au aruncat în groapă, cică ar fi vrut să sară după el. Atunci i-a spus să le zică părinţilor lui că cere iertare tuturor sfinţilor că a minţit.

Nu s-ar fi crezut în stare de aşa ceva, dar simţea că-i adevărat.

Pe urmă avocatul a vorbit frumos de biserica din satul lui natal, despre picturile din interior, descriind cu lux de amănunte îngeraşii

bucălaţi plutind pe cupolă şi diavolii negri cu coada tirbuşon, sprijiniţi în furci. Un domn distins l-a întrebat dacă îi era frică de ei cînd era mic. Da, îi era frică, diavolii furau smoala pe care o aveau în dosul casei s-o ducă în iad şi de aceea lor le ploua prin acoperiş. Diavolii erau nişte hoţi, la fel cu primarul.

Apoi a mai vorbit de tăieturile lui din ziare (cum le găsiseră oare?):

– un om căruia în fiecare vineri îi apăreau urmele cuielor lui Iisus în palmă;
– relatări despre acei care ajungînd la Cetatea Sfîntă a Ierusalimului începeau să se simtă mîntuitori;
– ceva despre expansiunea Universului;
– despre un francez care era atît de îndrăgostit de o femeie, încît, făcînd dragoste cu ea, i-a venit să o mănînce.

Domnul distins l-a întrebat dacă are vreo misiune de îndeplinit pe Pămînt. I-a răspuns cu mult calm că nu ştie. Dacă a fi vinovat e o misiune, atunci da, avea o misiune. Dacă nu recunoştea că a ucis, atunci de ce se simţea vinovat? Se simţea vinovat că specialistul în cardiologie Ilinca Stănescu murise, că o casă luase foc, că în acel moment murea şi cealaltă jumătate a unui cerşetor.

* * *

L-au condamnat la 25 de ani. Unele ziare au scris că e bolnav, altele că e un mare farseur, altele că e de o sensibilitate inumană. L-au băgat într-o celulă cu alţi trei deţinuţi.

— Ai fost tare, moşule, i-a şoptit încurajator unul, chiar de cum a intrat.

— I-ai jucat bine, poţi băga recurs, n-au destule probe, i-a spus un al doilea.

El îi privi trist şi se ghemui într-un colţ.

După cîteva zile, cel mai bătrîn veni să-i spună că ar fi bine să mănînce şi să vorbească cu ei. Îi povesti cum ajunsese acolo:

— Eu am omorît cu toporul un copil. Pe băiatul cel mic, la care ţineam cel mai mult. Acum ar fi avut 13 ani, peste o lună ar fi fost ziua lui şi i-aş fi luat o bicicletă. Cînd tăiam lemne, a scăpat toporul din vîrful cozii şi l-a plesnit drept în cap. A murit cît ai clipi. Multă vreme, după ce am ajuns aici, m-am zbuciumat. Acum nu-l mai jelesc şi nu-l mai visez noaptea.

— Rău faci, i-a spus, ar trebui să-l plîngem pe fiul tău Pavel cu toţii. Uite, eu sînt aici. Ar trebui să vină şi gardienii, şi directorul

închisorii, şi procurorul, şi copiii, şi oamenii de pe stradă, din autobuze, de la birouri, să vină toţi aici ca să-l plîngem...

* * *

Se ridică de pe bancă, aruncă ziarul la cel mai apropiat coş şi hotărî să părăsească oraşul. Răsuflă adînc, cu adevărat bucuros că sentimentul de vinovăţie îi rămăsese pur şi nepervertit. Dacă ar fi pierdut şi această ultimă licărire a sufletului, ultimul sentiment curat pe care-l mai putea trăi printre miile de cefe ca nişte melci, atunci... atunci... şi gîndul i se blocă. Îi apăru brusc în minte o fotografie de familie, în ramă de nuc, veche, găsită în şopron, cînd căuta o pînză de bomfaier. Mămuca şi tătuca, adică bunicii, doi oameni blajini, în costume populare, deşi cu multe păcate, dacă ar fi să credem tot ce se aude. Se simţea vinovat şi pentru ei, trebuia să admită, indiferent dacă ibovnicii bunicii sau ţiitoarele bunicului nu erau decît fantomele mătuşii Chirica sau bazaconii ale gurii satului. Vinovat pentru simplul motiv că nepoţii sînt vinovaţi de greşalele bunicilor şi fiii de greşalele părinţilor, căci nimic nu poate fi întîmplător şi nici o vinovăţie nu e într-o singură direcţie, ci e ca o legătură strînsă de rudenie, de sînge, între toţi fiii lui Adam şi ai Evei. Dar care prieten îţi împărtăşeşte vina? Sau, mai bine zis, cine şi-o recunoaşte? Fug de tine ca de rîie. Îşi simt propria vină ameninţîndu-i, dîndu-le tîrcoale, miros în vina ta propria crimă şi li se face frică. Ce va spune şeful? Ce se va întîmpla cu cafeaua de dimineaţă? „Nimic, dragi prieteni, pentru că nu vă voi căuta. La adăpostul cerului liber, doar cu Dumnezeu, căruia nu-i e frică de acuzaţii de tăinuire, voi sta de-acum înainte!“ Aşa ar fi vrut să scrie la ziar şi să semneze tot el, cu mîna lui.

Trenul pleca peste jumătate de oră. Sentimentele se amestecau şi nu ştia în care să creadă mai mult:

1. în vinovăţia tuturor celor petrecute, care-l apăsa tot mai greu?
2. în bucuria de a se simţi vinovat?
3. în sentimentul înălţător de izbîndă?

* * *

Aceeaşi voce îi spuse că, dacă va mai sta mult în faţa ferestrei, probabil va trebui să ia şi acasă cîteva dosare. Tresări. Se aşeză la birou. Chipul Ilincăi Stănescu zîmbea în continuare de pe prima pagină a ziarului. O ascunse printre hîrtii.

Ziua continuă obişnuit, iar spre sfîrşit şeful îl bătu amical pe umăr şi-l dojeni că a fost cam distrat. Recunoscu. Pe fereastră zări doi

nori anemici, un cerşetor cu cîinele său. Amîndoi erau flămînzi, ca şi el. Peste zece minute putea lua masa. Acasă, că n-avea bani de restaurant. O va invita şi pe Ilinca. Ţinea la ea în felul lui, mai ales că era o femeie frumoasă. Şi mai ales pentru că nimănui nu-i păsa de ea. „A murit totuşi un om!“, îi venea să strige. Nu, închisoare nu era în stare să facă pentru ea, nici să fugă în munţi şi nici măcar să se simtă foarte vinovat. De fapt, nici măcar să strige în gura mare pe stradă că a murit un om nu era în stare. Şi totuşi, în acea dimineaţă, cînd tăia feliuţele de telemea şi tăvălea pîinea prin gălbenuş, nici prin cap nu-i trecuse că se va simţi o clipă vinovat. Fu convins că fusese o femeie deosebită, că i-ar fi plăcut să se plimbe împreună, să facă dragoste, să aibă copii, să-i fie soţie, să-i pună pacheţel la serviciu.

Cumpără şi o sticlă de vin. Poate, dacă ar fi trăit în alte vremuri, ar fi făcut mai mult pentru ea. Poate, dacă n-ar fi fost aşa de frumoasă, nici nu i-ar fi atras atenţia articolul din ziar. De sufletul Ilincăi! De ce moartea pare mai cumplită atunci cînd moare o femeie frumoasă, decît atunci cînd moare una urîtă?

Nu mai băuse de multişor vin şi simţi o moleşeală dulce. Îşi privi ceasul, se făcuse tîrziu! Ilinca, o femeie extraordinară! Mai bău un pahar de vin de sufletul ei. A doua zi trebuia să se trezească devreme, să meargă la serviciu. „Noapte bună, Ilinca!“

Proză cu amănuntul

De cîteva zile întorcea pe toate feţele gîndul că lucrurile mici se trag din lucrurile mari. Cum se întîmplă oare, după ce lege, în ce împrejurări? Nu-şi putea răspunde la nici una din întrebări, drept care se plimba agitat în susul şi în josul străzii, înclinînd capul, din inerţie, la saluturi. Îşi blestemă clipa în care îi încolţise ideea în minte, scurta clipă de luciditate, de băgare de seamă, cînd în trecerea lui pe lîngă amănunte se legase de ele. Faptele mărunte, neînsemnate, flecuşteţele, amărîtele. Dar, dacă în acea clipă cineva l-ar fi întrebat ce înseamnă lucruri mici şi lucruri mari, cu siguranţă i-ar fi răspuns că lucrurile mari sînt lucrurile mari şi lucrurile mici sînt lucrurile mici, apoi s-ar fi îmbufnat, fiindcă în adîncul sufletului său ar fi simţit că nu ştia cu exactitate care sînt unele şi care celelalte.

Nu fu surprins cînd, la intrarea în casa părintească, mama îl întrebă dacă s-a certat cu soţia. Probabil că avea un aer plouat. Tatăl se uita nepăsător la televizor. Din pricina surzeniei, nu-i sesizase prezenţa. E drept că relaţiile cu soţia nu erau dintre cele mai cordiale („Şi te asigur, mamă, asta numai şi numai din cauza ei.“ „Te cred, fiindcă eu ştiu cum te-am crescut.“), dar în ultimele zile nici un incident neplăcut (nici plăcut, se înţelege!) nu le tulburase indiferenţa conjugală.

Mama îl prinse de umeri şi, clipind des, îl întrebă ce s-a întîmplat cu el, „Fiindcă aproape nu te mai recunosc, băiete!“. Şi în acest *băiete* punea o sinceritate care-i evoca scene mai puţin agreabile din copilărie, lucru care nu-l împiedica să zîmbească. Ce-i putea spune? De ce arăta aşa? Ce-ar fi înţeles din toată tărăşenia cu lucrurile mari şi lucrurile mici? Se mulţumi să zîmbească în continuare şi să-şi ferească privirea de ochii ei sfredelitori.

Dar oare chiar arăta atît de rău? De exclamaţiile şi gesturile propriei mame nu putea fi niciodată sigur, fiindcă nu scăpa nici un prilej să-i spună că a slăbit, că are cearcăne, că arată ca naiba, că aşa şi pe dincolo, ca imediat să adauge că asta nu i se putea întîmpla decît din pricina celei cu care îşi împarte viaţa. Apoi în fiecare gest al ei, de la gesturile iritate cu care punea tacîmurile pe masă şi pînă la felul cum ridica receptorul telefonului, putea citi un reproş mut, o violenţă

estompată, lăsată să sclipească numai atît cît să nu poţi mînca tihnit. Amănunte exagerate intenţionat, şlefuite, rotunde, rostogolindu-se, alunecînd uşor printre cuvinte şi gesturi. Amănunte ca nişte chichiţe ce articulează realitatea, realitatea aceea eterică din spatele lucrurilor care-sar-în-ochi, de după contururile groase şi de prost gust.

Se lăsă ostenit în fotoliu, cu mîna mamei căzută pe umăr şi fu – pentru o clipă – furat de imaginea unei ape învolburate de păsări, pe ecranul televizorului. Cineva îl întrebă dacă vrea o dulceaţă de nuci şi răspunse că *da* pentru a mai cîştiga cîteva minute de linişte. Mîna îi dispăru de pe umăr, cuvintele îl oboseau, lucrurile se fisurau în bucăţi sub privirea tendenţioasă. Arătau ca în urma unei reconstituiri.

Realitatea i se păru un păianjen uriaş, cu picioare înalte şi fragile, segmentate, călcînd strîmb pentru a merge drept. Realitatea devenise grea, apăsînd parcă asupra minţii. Un elefant pe catalige, un elefant cu picioare de păianjen. Picioare gata să cedeze, rezistînd, spre mirarea tuturor, graţie acelor încheieturi fragile, deosebit de mobile, numite amănunte. Pînze de păianjen şi picioare fragile, asta era lumea.

Răspunse că i-a plăcut dulceaţa, a fost excelentă şi le ghici pofta de a-i pune întrebări. Abia atunci îi zări, unul în dreapta şi altul în stînga, şi trebui să treacă printre ei ca printr-o poartă. Ea – doi ochi neguroşi, faţă subţire şi prelungă, mîini mici; el – un chip risipit în spatele unei perdele de fum. Trecu printre ei călcînd şi privind cu grijă. Ar mai fi stat, aerul era calm, camera mirosea a curat, dar întrebările ce le simţea gata să vină îl alungau de acolo. Toate amănuntele se legau armonios, casa i se păru un păianjen echilibrat, chiar vesel. Doar el nu se potrivea. Mintea lui pervertită exploda – cu încetinitorul, ca într-o reluare – la întîlnirea fiecărui lucru întreg. Numai printre aşchii şi cioburi se simţea cu adevărat bine. Amănuntele se substituiau întregului, încet, încet, mintea îi lucra meticulos ca un animal care-şi mestecă prada.

Ieşi printr-un contur de culoare gri, luîndu-şi rămas-bun de la două siluete esenţial diferite. Călcă pe pietricele şi cărămizi, apoi pe asfalt. Pe pietricele şi asfalt mai călcau şi alte picioare. Pe lîngă silueta lui mai erau şi alte siluete. Văzu cîteva frunze, apoi mai multe. Pe lîngă pietricele şi asfalt se aflau copaci, doi, trei, pînă la capăt, adică pînă la linia dintre cer şi pămînt.

Căsnicia lui i se păru de-a dreptul ridicolă. Asta nu pentru că ar exista amănunte ridicole – ele nu pot fi decît adevărate –, ci fiindcă semăna cu un păianjen dezarticulat. El şi ea erau două părţi diferite ale păianjenului, între care amănuntele nu se legau deloc. Oh, da, nu putea

fi decît aşa. Un păianjen căzut pe spate. Dă din picioare, încheieturile există, funcţionează în felul lor, dar nu găsesc nimic dedesubt. Pedalează în gol. O gimnastică, da, asta era căsnicia lui, o gimnastică.

Şi totuşi, femeia lui era o femeie minunată. Toată lumea, cînd îi vedea împreună, se mira cît de bine se potrivesc. Exclamau şi-şi lipeau palmele una de alta. La început l-au cucerit asemenea gesturi, dar mai tîrziu a realizat că lumea se înşală. În realitate, se potriveau foarte puţin. Poate suna bizar, dar acum era în stare să jure că se împăcau în general, dar se împotmoleau la amănunte. Multă vreme n-a bănuit de unde vine nepotrivirea... Iată că a descoperit: de la amănunte. I-a trebuit doar o clipă de luciditate, o clipă de băgare de seamă. Lucrurile mici, cotidiene, fleacurile. Cum a putut trece pe lîngă ele atîta vreme nepăsător?

Îşi frecă tîmplele şi grăbi pasul. Ar fi băut un pahar mare de bere, dar curiozitatea îl împingea spre casă. Chipul său spălăcit, iluminat de ultima descoperire, căpătase o consistenţă interesantă. Semăna cu o mie de becuri împrăştiate, unite de un fir invizibil. Ajunse, îşi sărută ghiduş soţia şi se opri la sertarul biroului. În urmă auzi comentarii cu privire la nesimţire, la pantofi şi la mamă.

Mania lui de a-şi nota amănuntele îi putea fi de folos. Răsucit deasupra biroului, cu un creion în mînă, sublinia ici şi colo în jurnal. Trei picături de transpiratie. Nimic nu-l putea opri de la munca lui, nici măcar obiectele ostentativ trîntite în camera alăturată.

Într-un tîrziu se scurse într-un fotoliu cu o foaie de matematică în mînă, cu creionul într-o nară şi cu un zîmbet indecis. Aşadar, în acel an încercase să-şi seducă de 365 de ori soţia, lucru care lui i se părea demn de luat în seamă, chiar dacă uneori nu încercase decît să-şi facă datoria de soţ. De treizeci şi şase de ori a primit consimţămîntul ei, de patru ori a recurs la ceea ce s-ar putea numi viol conjugal, iar de restul a rămas cu buza umflată. Motivele eschivării au fost: e prea cald, e prea frig, e prea obosită, e prea tîrziu, o doare capul, o dor măselele, o dor şalele, nu are chef, a stat tîrziu la televizor, i s-a stricat coafura (prilej de ceartă), au avut musafiri, nu e timpul după calendar, e fereastra deschisă şi-i văd vecinii, nu i-a cumpărat ce şi-a dorit, a stat prea mult cu prietenii etc.

De cele treizeci şi şase de ori nu fusese satisfăcut fiindcă: i-a cerut să termine mai repede; de trei ori i-a spus că tavanul trebuie zugrăvit; o dată o distra o muscă; de unsprezece ori a trebuit să tuşească să o anunţe că a terminat; de trei ori s-a simţit vinovat că aproape a obligat-o să facă dragoste; de patru ori i-a cerut să promită că-i va

cumpăra ceva; de trei ori ea şi-a amintit cîte treburi are; de trei ori s-a plîns că o deranjează un cîine sau huruitul maşinilor.

Mai privi o dată lista şi, printr-un contur verde, pătrunse în camera alăturată. „Şi cum, Doamne, lucruri atît de mici şi urîte se pot trage din cele mari şi frumoase?“, mai apucă să se întrebe.

Ochiul icoanei îl privi mirat. Ochii ei, unghiile şi pata de cafea stăteau gata să-l înhaţe. Un bilet de tramvai, o picătură de transpiraţie, botul unui papuc de casă mîrîind de sub pat, mirosul de tutun blond, cotorul cărţii, sîmburele de zarzăre şi becul Philips zumzăiau în jurul lui ca un roi de albine. Un murmur tot mai puternic, tot mai ameninţător, un vîrtej care te suge cu lăcomie. Simţi că alunecă iremediabil în spatele luminii şi i se făcu frică. Fugi cu gîndul spre stradă, apoi alergă spre casă, spre mama, cu zumzetul la un pas de conturul trupului său. O frică subţire şi înaltă, paralelă cu şira spinării. Dar aerul serii îi făcu bine.

Fotografiile mătuşii Eliza

Cartofii cei de toate zilele sfîrîiră în tigaia cea de toate zilele. El se lăsă pe scaun de parcă inima, plămînii, rinichii şi toate măruntaiele sale erau obosite, foarte obosite, şi-l trăgeau în jos pentru o grevă generală. Dar nu avea voie să se plîngă şi momentan nici nu avea cui. Un strop de ulei sări pe harta întinsă pe masa de alături. Sări şi el ca ars, feri harta şi căută un capac. Dar, cum nu se găsea niciodată nimic în casa în care locuia de ani de zile, fu surprins cînd zări capacul din prima. Locuia cu mătuşa lui cea de toate zilele, care tocmai era „plecată la o întîlnire cu femeile de vîrsta mea, ce vrei, dragă!“. „Şi ce faci tu acolo, cu femeile şi cu bărbaţii de vîrsta ta?“ „Mîncăm prăjituri, bem cafea, ascultăm muzică şi ne amintim de tinereţea utemistă; şi-i fără bărbaţi.“

— O adunare de babe!

De obicei îl scoteau din sărite astfel de întîlniri, dar astăzi era bucuros că mătuşa pleacă, poate afla ceva. E drept că s-ar fi mirat să-i aducă vreo veste şi asta nu numai datorită faptului că mătuşa Eliza era desăvîrşită în a uita treburile altuia, cît mai curînd fiindcă de dimineaţă îi mersese de-a dreptul prost. Se trezise cu plămînii, rinichii şi toate măruntaiele extrem de uzate, cu arsuri la stomac şi un gust infect de tutun în cerul gurii şi în gît. Cînd a dat cu apă rece la dinţi, l-a apucat durerea de măsele şi şi-a spălat, s-ar putea spune, superficial cavitatea bucală. De aceea nici n-a mîncat cu cine ştie ce poftă, iar ţipetele mătuşii Eliza că „iar trînteşti cănile şi farfuriile“ i-au diminuat apetitul cît numai pentru supravieţuire. Mătuşa Eliza dormea pînă la 9.30 punct, iar el la 9.00 punct trebuia să fie la serviciu. Această jumătate de oră, pe care o sorbea în fiecare dimineaţă ca pe o cafeluţă, le-a făcut viaţa amară. A încercat să-şi convingă şeful să înceapă programul pe la 10 şi să stea cu o oră mai mult, dar „Ce s-ar întîmpla dacă ar face toţi ca tine?“. „Dar nu toată lumea are o mătuşă aşa cum am eu!!“ Acest lucru nu l-a mai spus, căci şeful era deja de culoarea vişinatei, nici prea tare, nici prea slabă. Apoi a trecut la atacul asupra mătuşii, pentru a-i schimba ora de trezire. Atacul a început cît se poate de subtil, la 9 fără un sfert a intrat în camera ei şi a început să o strige lin: „Mătuşă Eliza!...

mătuşă Eliza!...". „Ce vrei de la mine? Sînt o femeie bătrînă şi lasă-mă să dorm!" „Voiam să te întreb dacă n-ai ceva de cumpărat din oraş." Se gîndise că, dacă procedează aşa în fiecare zi, e imposibil să nu-i intre mătuşii în reflex să se trezească. Dar după cîte a păţit în acea dimineaţă, căzînd pradă teoriei pavloviene, a doua zi nici măcar n-a îndrăznit să tragă apa la baie, ci a ieşit în vîrful picioarelor din casă şi a ajuns la televiziune înaintea femeii de serviciu. În ultima dimineaţă se alesese doar cu două-trei ţipete, dar care i-au accentuat profund durerea de măsea şi i-au zdruncinat nervii, şi aşa slăbiţi în ultima vreme de acţiunea nefastă a şefului. Acest şef, ajuns şef peste noapte la un post de televiziune local, dîndu-şi aere cînd de acumulator primitiv de capital, cînd de Berlusconi. Un individ duplicitar, cum îi spunea unei colege în faţa unei sticle de bere, un om nou lăsat de comunişti, o matahală cu slănină în loc de creier, un monstru avortat din uterul roşu al KGB-ului, o stafie a mediocrităţii, bîntuind ceva mai puţin decît Europa. Cînd şi-a sfîrşit discursul, se afla în picioare, cu sticla la înălţimea capului. Colega l-a aplaudat scurt de două ori peste obraji şi a plecat. „Cert e că Mariana n-a fost o comunistă împuţită să mă toarne, mătuşă Eliza!", dar mătuşa Eliza nu mai auzea, ci plutea cu gîndul la vremurile tinereţii ei, cînd împuţiţi erau capitaliştii, burghezii şi occidentalii.

La acelaşi şef trebuia să ajungă şi în acea dimineaţă, la acelaşi rînjet tolănit în fotoliu, aceeaşi fasolă încreţită în apele prostiei. L-ar fi dat demult dracului dacă n-ar fi avut nevoie de bani ca de bere şi dacă, pe deasupra, n-ar fi avut şi mătuşă pe cap. Dacă mătuşa Eliza ar fi fost înţelegătoare, l-ar fi putut lăsa să stea să citească, să gîndească, adică să-şi petreacă viaţa într-un mod util şi nu să-i scoată ochii că stă în casa ei şi că-i mănîncă pensioara pentru care a tras ca un bou în jug toată viaţa. Lucru îndoielnic, după părerea lui, căci, din fotografiile pe care le sorbea din ochi cu nostalgie, se insinua o altă realitate:

1. O femeie tînără şi oarecum frumoasă, lîngă un bărbat gras, cu mustaţă deasă, la marginea unui cîmp cu porumbul pînă la glezne. O jumătate dintr-un IMS şi trei sferturi dintr-o trăsură. Bărbatul pare stăpîn pe sine şi satisfăcut, abia se ţine să nu rîgîie în fotografie, cu toate că femeia oarecum tînără şi oarecum frumoasă nu s-ar supăra, ci ar rîde ca de o glumă bună. Ca şi cum un nobil ar fi făcut o mojicie pentru că-i ceva exotic, pentru distracţie. Ceilalţi, din afara fotografiei, ar rîde şi ei, nici prea tare, nici prea încet, tatonînd parcă dacă rîsul lor îl încîntă pe bărbatul gras; în caz contrar să se poată opri brusc, ca şi cum n-ar fi fost decît o scăpare grosolană din partea lor.

2. O femeie nici prea tînără, nici prea frumoasă, cu o cunună de

spice şi flori. Cu o mînă ţine cununa, cu o mînă îşi propteşte talia. Pare o amforă care dă un salut marinăresc depărtărilor. În spate se întinde miriştea, pe care poposeşte o combină ca o navă eşuată. Apoi se văd mese înguste de lemn, întinse ca la hram, feţe mici şi negre de ţărani şi o jumătate de horă. După fumul care vine dintr-o parte a fotografiei, bănuim un grătar cu mici şi o stivă de lăzi de bere, cu cîteva bucăţi de gheaţă deasupra. Lîngă femeia cu cunună se află un bărbat uscăţiv, cu părul alb. O priveşte admirativ şi aplaudă cu încetinitorul. Dacă din curiozitate am întoarce fotografia, am găsi scris: *Sărbătoarea Recoltei, Vorona, 1972*.

3. O femeie destul de bătrînă şi destul de urîtă, la un pupitru, cu un registru în faţă. E surprinsă cu mîinile împreunate în dreptul nasului, pare că se roagă. Dar nu, privind la ceilalţi din fotografie, ne dăm seama că de fapt aplaudă. Femeia soarbe din ochi un bărbat ridicat în picioare, aflat în mijlocul mesei lungi, unde se mai află şi alţi bărbaţi. Toată lumea aplaudă, cu excepţia celui aflat în picioare şi a unui chip situat undeva deasupra lui. Cel din tablou îi priveşte pe cei de la masă şi pare mulţumit. Deşi ştie că toţi îl vor vorbi de rău, zîmbeşte ca un tată care-şi vede copiii adunaţi de Crăciun în casa părintească.

Cele trei femei sînt una singură: Mătuşa Eliza. Iar cei trei bărbaţi sînt cei trei directori pe care i-a slujit cu credinţă la Direcţia Agricolă vreme de mai bine de treizeci şi cinci de ani.

El era un spirit riguros şi geometric, aşa că îşi amintea cu precizie orice amănunt din fotografii, avea o memorie formidabilă, dar îi mirosi a cartofi prăjiţi, chiar prea prăjiţi. Sări din nou ca ars şi întoarse cartofii. Măruntaiele lui obosite flămînziseră de-a binelea, într-o zi în care-i mersese atît de prost.

Cînd rememora pînă la cele mai mici amănunte cele trei fotografii şi o auzea spunînd: „Am tras în jug toată viaţa“; „Pensioara mea!“; „Un golan de ziarist!“; „Nedreptăţile istoriei!“; „Ai să vezi tu!“; „Casa mea şi tinereţile mele!“, îi venea:

1. să dezumfle roţile de la IMS şi să-i dea un şut în fund grăsanului ca să rîgîie mai uşor;
2. să arunce cununa de spice drept între picioarele celor de la horă şi să-i strige femeii nici prea tinere, nici prea frumoase că degeaba se crede zeiţa grînelor, fiindcă e urîtă cu spume şi că e o atitudine superstiţioasă în tot comportamentul ei – căci cine mai crede azi în spirite şi în zei care pot pune umărul la propăşirea recoltei pe ogoarele patriei? –, că n-a înţeles materialismul dialectic în profunzimile lui şi că s-ar putea să o încurce rău de tot şi ea, şi

familia ei, dacă ar deconspira la judeţeana de partid aceste practici magice; dar el totuşi n-o va face, fiindcă ea va avea un nepot pe care va trebui să-l ţină la Universitate şi care numai de o origine nesănătoasă nu va avea nevoie; aşa că, dacă vrea să mulţumească cuiva pentru acest bine pe care i-l face nepîrînd-o organelor în drept, să-i mulţumească acelui nepot care va veni şi să-i dea casa din tot sufletul, să împartă frăţeşte pensia barosană cu el, căci altfel ar trebui să putrezească în închisorile comuniste pînă la Revoluţie. După acest *speech*, care o va înspăimînta şi va lăsa pe toată lumea cu gura căscată, se va duce undeva în afara fotografiei să ia două sticle de bere din stiva de lăzi de lîngă grătar, două sticle chiar de sub gheaţă, ca să-şi ude gura uscată şi să-şi răcorească trupul încins;

3. să ia registrul şi s-o pocnească de două ori peste cap pe femeia destul de bătrînă şi destul de urîtă, apoi să apuce tabloul cu tatăl zîmbitor şi să-i pocnească în moalele capului pe toţi acei bărbaţi aflaţi la masa lungă, pînă nu mai rămîne aşchie din rama tabloului. „Că, vezi tu“, îşi spuse cu elocinţă lui însuşi, „toate tablourile au fost călcate în picioare, dar au mai rămas cele atîrnate pe pereţii din fotografii şi nu-i puţin lucru, bătrîne, te rog, crede-mă!“.

Cele trei răzbunări din trecut trebuia să-i aducă înţelegere şi prosperitate, adică să nu-l mai doară măseaua, să-şi potolească măruntaiele obosite şi flămînde şi să găsească un subiect pentru zilele următoare. Altfel cariera lui la televiziune avea să se termine în curînd. Un subiect, avea nevoie de un subiect.

* * *

O, Doamne, cartofii terminaseră de sfîrîit şi acum fumau. El, deşi era fumător, nu suporta fumul. Stinse aragazul şi constată că harta rămăsese neatinsă, nu făcuse nimic din ceea ce-şi propusese pe timpul cît se prăjesc cartofii. Şeful nu avea să-l mai amîne cu nici un chip, deviza lui era: „Fără subiecte, fără slujbă!“. Unde putea să-l găsească el, spirit riguros, pe acel individ? Şeful se dădea expert în fraze scurte şi pătrunzătoare: „Dacă nici mîine nu vii cu un subiect, oricare ar fi el, să ştii că, cu toată părerea de rău, te dau afară de nu te vezi!“. Sau: „Mariana e ca o floare“. Dar Mariana era colega lui, aşa că l-a întrebat intrigat: „Care Mariana, dom’ director?“. „Mariana, nepoată-mea, doar nu vreo fufă cu care-ţi pierzi tu vremea în loc să cauţi subiecte.“ Se dădea expert în sintagme scurte, dar nu putea să-ţi vîndă nici un subiect. Un comunist înăcrit în haznalele istoriei, un limbric al partidului, care

nu căuta decît să-l arunce pe el în lume, alienat şi dezrădăcinat, suspendat în mijlocul incertitudinii şi aneantizat. Halal director, halal om, halal patriot: cei trei *h* care-i abreviau revolta.

Îşi puse cartofii în farfurie şi ar fi vrut să se roage înainte de masă, cum mai văzuse în filmele italiene şi la bunica de pe lîngă Prut, dar nu găsi nici o rezonanţă interioară pentru această idee. Mătuşa Eliza nu suporta murăturile, iar brînză n-aveau, deci se mulţumi cu fără. Alaltăieri dimineaţă, la poarta televiziunii, îl aşteptase o bătrînă. Nu i-a dat nici o importanţă pînă nu l-a strigat: „Hei, domnu', am venit după apartament!“. Era o bătrînă simpatică, avea ochii vioi. „Am venit după apartament, că mi-aţi spus că-mi daţi casă.“ „Cine, eu?“ „Matale, matale... te recunosc după bărbuţă, să nu spui că nu eşti matale.“ „Cînd, mamaie, ţi-am spus eu că...?“ „Săptămîna trecută, cînd m-ai dat la televizor matale cu casele, că m-au văzut şi vecinii şi m-au rîs, că moartea mă caută cu limba de-un cot pe acasă şi eu umblu la televizor! Da' şi eu le-am spus, să nu crezi matale că am tăcut, n-am făcut de rîs televiziunea şi pe matale, le-am spus: care casă, oameni buni, că nici casă n-am, cînd o veni moartea, nici n-o şti pe unde să mă caute.“

Şi-a amintit brusc cum, într-o criză de subiecte, comunistul de şef l-a ameninţat cu azvîrlirea în lume. Atunci spiritul lui riguros l-a îndreptat spre primărie întru amuşinarea unui subiect. Acolo a găsit o mulţime de oameni care aşteptau, într-un hol cu multe uşi, să se deschidă o uşă, una şi numai una. Toţi voiau case. „Haideţi să facem o emisiune despre case, să sensibilizăm opinia publică, să dăm în gît toate matraplazîcurile şi nedreptăţile sociale!“, le-a spus. S-a făcut gol în jurul lui, fiecare trăgîndu-şi sacoşele şi genţile mai lîngă picioare. Mai văzuseră ei de ăştia, care aici îţi trăgeau cu dreptatea şi pe dincolo îţi băgau mîna în buzunar.

— Cînd îmi dai apartament, că m-am lăudat la azil la toată lumea că plec de acolo?

Numai bătrîna s-a apropiat de el şi i-a spus că ea vrea să facă treaba cu televizoru', numai dacă-i dă casă. „Da, mamaie, opinia publică sensibilizată se va revolta, se vor da telefoane la primărie, vor scrie ziarele, primarul nu va avea încotro şi-ţi va da casă. Dacă mergi la emisiune e ca şi cum ai avea cheile de la casă în palmă.“ Emisiunea a ieşit bine şi bătrîna îl aştepta în fiecare dimineaţă la serviciu. „Între 9 şi 10, mamaie, că după aia plec!“, îi spusese. Noroc că întîrziase. Dar acum? Ziua începuse prost de dimineaţă şi continua aşa. A rupt-o la fugă în sus pe scări, gata să se izbească de director. În spate se auzi ceva cu azil, cu mincinoşi, moarte şi comunişti împuţiţi. Evitîndu-l în ultima

clipă pe director, care era şi el grăbit, a intrat la secretară şi a telefonat la portar. L-a rugat să-i spună bătrînei că numai la primărie se dau casele şi numai şi numai la o uşă.

Cînd ajunse în acest punct al amintirii, aproape că se opri din mestecat. Nu voise cu nici un preţ să-i facă vreun rău bătrînei. Mestecă în lehamite şi căută cu degetul pe hartă un anumă cartier. În ce cartier numerele de telefon încep cu 2? Găsise prin agendă cîteva numere cu 2 şi-l depistă. Spiritul lui riguros îl ajutase mult în acest sens. Dar spiritul lui riguros n-ar fi făcut nimic dacă n-ar fi ajuns la secretariat dimineaţa şi nu s-ar fi lăsat moale într-un fotoliu. Căci pornind de aici secretara l-a compătimit şi l-a întrbat dacă vrea o cafea. El a răspuns că *da* şi a cerut permisiunea să-şi aprindă o ţigară. Apoi, la cafea şi la ţigară, secretara l-a întrebat dacă doreşte un ziar. Lui i-a fost ruşine s-o refuze şi, cu toate că nu citea ziarele, l-a acceptat cu plăcere. Mici gesturi între o secretară şi un funcţionar, de fapt între o femeie necăsătorită şi un bărbat necăsătorit, care i-au demonstrat puterea informaţiei. Acolo a descoperit anunţul salvator, a găsit SUBIECTUL. Cît de importantă e informaţia! „Numai citind presa poţi face presă!“, i-a spus secretarei, care a fost cu totul şi cu totul de acord cu el, chiar dacă tocmai era cu cafeaua în gură.

Anunţul suna astfel: „Tînăr atletic, viril, cu analizele perfecte, cedez organe. Preţ convenabil, garantez folosinţă îndelungată. Sunaţi la 2222 222“.

Era un subiect ideal pentru un reportaj. S-a ridicat cu virilitate din fotoliu şi s-a repezit spre cabinetul şefului, lăsînd cafeaua pe jumătate. Pe jumătate uimită a rămas şi secretara. Directorul tocmai punea receptorul în furcă şi l-a întrebat ce doreşte, poate cumva să-şi ceară scuze pentru că a întîrziat?

I-a spus subiectul şi şeful a rămas puţin pe gînduri: bine, tinere, ar putea ieşi ceva bun, dă-i bătaie!

A ieşit triumfător şi plin de curaj, iar după ce a mai hoinărit puţin prin oraş, s-a întors acasă. Mătuşa Eliza tocmai se pregătea să plece la adunarea de babe melancolice. I-a povestit tărăşenia şi ea l-a sfătuit să dea un telefon. De bucurie că îşi găsise subiectul, la asta nu se gîndise.

* * *

Telefonul suna pentru a treia oară în acea zi şi tînărul se grăbi să răspundă. Primul îi propusese o metodă mai puţin decentă de a face bani, iar cu cel de-al doilea rămăsese în coadă de peşte. De la acest al treilea telefon aştepta ceva mai mult. O voce îl întrebă dacă e tînărul

atletic care cedează organe.

— Da, răspunse el, neîncrezător în vocea subţire şi şovăielnică a necunoscutului.

— Aş vrea să cumpăr şi eu... aş vrea să cumpăr şi eu ceva... dacă ne-am putea întîlni... la un preţ mai... De fapt, sînt de la TV, uite, poţi face rost de nişte bani.

Tînărul se enervă. Nimic serios.

— După vocea dumitale palidă, îmi cam dau seama de ce fel de organe ai nevoie, dar pe alea nu le cedez. Şi du-te dracului cu TV-ul tău!

Astfel, ziua, care începuse atît de prost, după o curbă promiţătoare îl aruncase iar în hăurile disperării. Subiectul îi scăpa printre degete; ar fi vrut să-l roage, să-l implore să se întîlnească, măcar să discute...să-i spună ce comunist de şef împuţit are... cu siguranţă nu l-ar fi lăsat inima... doar ştie şi el ce-s alea nevoi. Dar receptorul rămase mut, pasărea zburase din colivie. Mătuşa Eliza îi spusese că-i tîmpit, că habar n-are să trateze o afacere, strivindu-i astfel cu cruzime personalitatea prin nechibzuinţa vorbelor sale. În acest hal nu putea decît să-şi dorească să n-o mai vadă în faţa ochilor. I-a promis ea că se va interesa prin cartier, prin secta babelor, cine ar putea fi acest tînăr, dar, cu toate acestea, grava jignire pe care i-o adusese n-o putea şterge din memorie.

„...drept pentru care“ hotărî că:

1. Şeful de scară îi va face scandal mătuşii Eliza pentru cine ştie ce chichiţe şi el atunci va interveni. Ca din întîmplare, îi va sugera şefului de scară că el lucrează la televiziune, iar şeful de scară va zîmbi şi-şi va cere scuze, iar mătuşa Eliza îi va mulţumi lui personal şi-l va întreba cu ce să-l răsplătească şi atunci el o să-i ceară să se trezească la 8.30, ca să poată ajunge şi el la serviciu cu nervii echilibraţi, că uite ce serviciu important are, că i-a rezolvat pînă şi problema cu şeful de scară.

2. Mătuşa Eliza va dormi cu gura deschisă. E bătrînă şi urîtă şi o muscă i se plimbă pe faţă. Musca îi intră în nas, apoi iese şi îi intră în gură. Musca se plimbă pe cerul gurii ei. Aşa-i trebuie dacă doarme pînă la 9.

* * *

Pe hartă reperă cartierul şi îl încercui cu roşu. Trebuia să se gîndească la un plan de atac. Cel cu organele avea nevoie de bani. Care pe care. Un reportaj cu el ar zgudui oraşul. Pe ecranul minţii lui reportajul deja începe să se deruleze, iar telespectatorii stau în faţa televizorului cu sufletul la gură.

În prim-plan apar o fetişcană de la crucea roşie, un poliţist şi doi asistenţi sociali de la primărie. Apoi un interior mizer şi mai mulţi copii care se joacă cu te miri ce. Sonor!

„Dragi telespectatori, nimeni nu ştie mai bine că viaţa-i o tulburătoare pendulare între *da* şi *nu* decît acest tînăr.“ Camera de luat vederi pătrunde prin geam şi filmează un copac singuratic lîngă un tomberon. Doi cîini scormonesc gunoiul. Apare şi un tînăr cu o pungă. Scormoneşte şi el. Cîinii şi tînărul se iau la harţă pentru o bucată de ceva. Text: părinţii i-au murit acum doi ani seceraţi de o întîmplare necruţătoare, are doi fraţi mai mici... doi? de ce tot doi? unu suna prost... doi ani, doi fraţi... are trei fraţi mai mici şi o grămadă de datorii la asociaţie... grămadă? nu, mai bine puzderie... o puzderie de datorii la asociaţie... o droaie, o multitudine, o avalanşă... nu, şi are o datorie imensă la asociaţie. Cine i-o va plăti? Statul stă cu mîinile în sîn! Crucea Roşie stă cu mîinile în sîn! Primăria nu se sinchiseşte nici ea! Ştiţi ce a hotărît acest tată şi frate mai mare în acelaşi timp? Nu, n-a hotărît să se sinucidă, aşa cum ar face un om laş, ci a hotărît să-şi vîndă trupul. Nu... nu, nu sună... să vîndă o parte din trup... să-şi vîndă nişte organe... nu, nici... să-şi comercializeze măruntaiele... ha, ha, ha... îi venea şi lui să rîdă... a hotărît să-şi rupă din propriul trup pentru a-şi hrăni fraţii... nici aşa... ei bine, a hotărît să-şi vîndă un rinichi. De fapt, cel mai bine ar fi să-l întrebe ce vrea să-şi vîndă, să nu inducă publicul în eroare, poate el vrea să cedeze un plămîn, un ficat, o inimă...

Oh, dar pentru asta ar trebui să-l găsească. Iar ca să-l găsească, i-ar trebui un plan minuţios, impecabil, pe care să-l creeze la micrometru. Deşi starea lui fizică nu-i permitea prea mult efort, s-ar înhăma la o asemenea treabă. Un subiect bun rămîne întotdeauna un subiect bun. Puse buricul degetului mare pe hartă. Acel cartier ar fi trebuit „măturat“ pînă dimineaţa, împreună cu un om capabil. În doi e mai uşor. El şi acel om capabil ar fi trebuit să pornească la drum. Să se oprească în prima crîşmă de cartier, să bea cîte un rom şi să-i spună: „Om capabil!“. Sau, mai pe scurt: „Capabil!“. Sau mai pe scurt: „Bil, avem o misiune grea, dar sînt sigur că împreună vom reuşi!“. Apoi să ciocnească şi să dea încă un rom peste cap. Să-şi aprindă cîte o ţigară şi să fileze prin jur. Să întrebe barmanul şi vreo cîteva fufe dacă nu cunosc o persoană care vrea să-şi vîndă un rinichi. Dacă nu vor să răspundă nu înseamnă că nu ştiu, ci că nu-s motivaţi, iar teoria motivaţiei e limpede în acest sens. Dă-le o bancnotă şi vezi că poţi ridica pămîntul. Pînă dimineaţă, printre prostituate şi beţivi, printre boschetari şi peşti, printre mahalagii şi borfaşi ar fi reuşit cu siguranţă să dea de el. Dar de unde

să-l scoţi pe acel Bil, din ce joben fermecat să-l extragi?

Ar fi mare păcat să nu-l găsească. La acest gînd cartofii îşi pierdură orice gust, chiar şi acela de ars. Acum, cînd avea în faţă scenariul, acum, cînd din întreg reportajul nu lipsea decît personajul, tocmai acum să-l rateze? Ascultaţi numai:

„Un sportiv de performanţă e nevoit să-şi schilodească trupul pentru a supravieţui. Înalt, spătos, viguros, practicînd sportul de mic. E o speranţă a sportului românesc încă de la 11 ani, cînd a cîştigat prima medalie. De atunci medaliile s-au ţinut lanţ. A urcat pe treapta cea mai înaltă a podiumului de cîteva ori, făcînd să triumfe imnul României în eterul întregii lumi. Acum, părăsit de iubită şi de prieteni, cu nişte părinţi neputincioşi, trece prin grele clipe de mizerie. La ce-i mai ajută imnul solemn al ţării? La ce-i mai ajută braţul de medalii, dacă stomacul lui ghiorăie de foame?“.

Simţi că nu-i bine, dar nu se mai întoarse din drum. Era prea înflăcărat. Cauza tînărului merita apărată. Dincolo de subiectul de reportaj, dincolo de şeful tîmpit, dincolo de mătuşa Eliza, tînărul ăsta merita mai mult de la societate. Comuniştii ăştia împuţiţi îl distruseseră.

Ar fi vrut să pornească chiar atunci prin noaptea neagră să-l caute. Să-l bată cu palma pe spate şi să-i spună că are un prieten. Să-i spună că nu-i singur pe lume, că un suflet se mai gîndeşte la el. Încercă un telefon pentru a-i mărturisi asta, dar nu-i răspunse nimeni. Tînărul poate îşi cedase deja rinichiul. Acum se trezea din anestezie şi-i părea rău, nu trebuia să facă asta. Dar fraţii lui mai mici? Dar gloria lui sportivă?

Numai mătuşa Eliza era vinovată de toate, ea şi pozele ei. Dacă n-ar fi fost fotografiile ei şi fotografiile din fotografiile ei, el n-ar mai fi trebuit să alerge bezmetic după un subiect şi tînărul n-ar trebui să cedeze organe. El n-ar trebui să alerge după tînăr şi tînărul să fugă de el. De aceea deschise albumul mătuşii şi-l invită pe tînăr la treabă. Dă tu un şut în fund burtosului, că eu le dau peste cap cu tabloul. Nu-l lăsa să rîgîie, pocneşte-l peste bot. Mama lor de limbrici roşii! Arde-l la boaşe, aşa, şi pe ăla cu cioc. Nu, pe chelbosul cu cioc! Aşa. Şi pe bărbos! Frige-o şi pe aia cu cunună. Aşa, zboară-i cununa, să joace ţăranul român pe spice şi floricele. Rade-i mustaţa! După ce-i isprăviră pe toţi, îşi făcură din ochi. Hai să mergem la o bere! Hai! Şi porniră către grătarul cu mititei şi sticle de bere. Se văzură jumătate din tînăr şi el. Apoi jumătate din el. Apoi numai un picior. Şi aşa-mi ieşiră din fotografie, către o bere rece.

Spre cimitir

O femeie stafidită veni cu o tavă cu păhărele şi servi pe fiecare. „Sînteţi colegi de-ai lui?“, întreba ea în şoaptă, ca şi cum ar fi fost răpusă de durere.

„Lucram în aceeaşi echipă“, răspunse un bărbat înalt, lat în umeri, care părea să fie şeful şi de piciorul căruia era sprijinită o coroană din flori de hîrtie. Albe şi roze.

Femeia dădu cu înţelegere din cap şi-l servi pe următorul.

„De sufletul lui Aurel!“, zise acesta. „Dumnezeu să-l ierte, că n-a fost om rău!“

„N-a fost om rău“, îngînă femeia stafidită ca pentru sine.

Cei zece bărbaţi, cu căştile pe cap şi salopete noi, stăteau sub vie la umbră. Aşteptau să pornească lumea la cimitir. Aveau cu ei două coroane: una din partea sindicatului şi alta din partea echipei. Dinăuntru se auzeau bocete. Că a fost bun. Că unde se duce? Că lasă doi copii şi o femeie singuri. Că cine-i hrăneşte?

Bărbatul lat în umeri întinse mîna şi luă un ciorchine. Rupse o bobiţă şi o strecură în gură. „O să iasă vinul bun anul ăsta, îs copţi bine!“, zise el pentru cine voia să-l audă. Un tinerel cu mustaţă ciupi o bobiţă din ciorchinele şefului. „O să fie tare, că-s dulci!“, adăugă el. Şeful zîmbi din colţul buzelor, dar redeveni pe dată serios.

Aurel căzuse de pe schelă cu cîteva luni în urmă. În raport scrie că erau schelele umede şi a alunecat, dar unii spun că era niţel aghezmuit. Dacă scria în raport că era aghezmuit era nasol – gîndi omul lat în umeri. Nu ştia sigur de ce, dar ar fi fost nasol.

Femeia stafidită îi povesteşte unui omuleţ din echipă cu obrajii scofîlciţi şi nasul subţire şi ascuţit ceva cu nişte medicamente. Femeia are aceeaşi voce şoptită, de parcă o ghiară i s-ar fi înfipt în gît.

„A stat în spital şi nici un doctor nu se uita la el. A vîndut Maricica porcul ca să le umple buzunarele şi de-abia s-au uitat cu coada ochiului la el. Cînd l-au trimis acasă, au zis că-i sănătos, dar el se plîngea că-l doare înăuntru. I-au dat numai medicamente scumpe şi l-au pensionat. Banii de pe pensie nu veneau, Maricica vînduse porcul, pe ce să cumperi medicamente, pe nasturi?“ Cineva îi puse mîna pe umăr şi se

opri din povestit.

„Ce-i, maică?“ „Unde-i toaleta?“ „Vespasiana-i în grădină. Mergi pe după casă şi-ai s-o vezi mata.“

Cîţiva copii se băteau cu bobiţe de struguri. Curtea începea să se umple încet-încet. O femeie cu mustaţă prinse un copil de urechi şi-l zgîlţîi cu putere. Copilul începu să plîngă. Îl pocni peste gură şi se răsti la el. Copilul îşi înghiţi lacrimile.

„Mai luaţi un pahar, de sufletul lui Aurel!“ De data asta veni o femeie grasă, care abia respira. Dar tava era aceeaşi: cu doi trandafiri mari, roşii, imprimaţi în relief. Semănau cu obrajii stacojii ai femeii.

Doi din echipă începură să vorbească despre fotbal. Bocetele dinăuntru se înteţiră. Se apropia momentul plecării. Cel mai tare dintre toate se auzea o voce răguşită. Vocea Maricicăi.

Un bărbat cu cască se aşeză direct pe pămînt, sprijinindu-se cu spatele de gard. Şeful puse coroana alături. Cel aşezat aranjă iute cîteva flori strîmbe. Îşi scoase casca şi o puse pe genunchi. Citi pe panglică: „Să-i fie ţărîna uşoară! Sindicatul constructorilor şi al fierarilor-betonişti“. De fapt, el nici nu-l cunoscuse prea bine pe Aurel, căci venise abia cu o lună înainte de accident. Şi apoi, de şase luni de cînd nu-l mai văzuse, aproape că uitase cum arăta. Dar fuseseră cu toţii învoiţi de la lucru pentru a merge la înmormîntare. Important era că li se pontează ziua.

Un cîine se gudură între picioarele lui. Îi mirosi casca. Un băieţandru scoase o găleată cu apă de la fîntîna din faţa casei şi întrebă ce e în curte. Cîinele o zbughi spre el. Mirosi găleata. O pală de apă stropi din găleată. Cîinele sări într-o parte. Bărbatul de lîngă coroană zîmbi. Apoi îşi privi ceasul. Voia să ajungă acasă mai devreme, dar, după cum mergeau treburile, nu era chip.

„În ultima vreme se simţea rău, vomita tot ce mînca. Bani de doctor n-avea, ca să vină să-l vadă acasă. Ăştia de la sindicat n-au dat un şfanţ, n-are formă legală, aşa spuneau, acum au trimis coroană, dacă-i mort, are formă legală.“

Cîteva priviri indignate asupra femeii stafidite. Dar ea vorbi în continuare, măcar acum să fie ascultată.

Sub doliul de deasupra uşii apăru bărbatul cu umeri laţi. „Să vină patru băieţi încoace!“ Se executară cu repeziciune. Şuşotelile încetară. Cîţiva ochi începuseră să lăcrimeze.

„Haideţi să scoatem sicriul!“, adăugă cu vocea îndulcită.

„După ce-l îngroapă, îl uită şi sindicatul, şi doctorii, şi tot.“

Bocetele se înteţiră. Ca un val de durere trecu prin mulţime

smulgînd suspine, oftaturi, păreri de rău. Pentru o clipă se simţiră toţi neputincioşi în faţa morţii. Parcă uitaseră că se aflau lîngă un mort, iar vocea omului cu umeri laţi îi surprinse. Chiar cel ce venise numai cu o lună înainte îşi simţi sufletul greu.

Cei patru cu căştile negre purtau sicriul pe umeri.

O femeie în negru, închircită de durere, fiind prea scundă pentru a se agăţa de sicriu, se prinse de salopeta unui şantierist. Doi copii palizi, cu ochii plînşi, o urmau ţinîndu-se de mîini. Apoi veneau un frate al lui şi un cumnat. Abia pe urmă vecinele cu vocea răguşită şi mîinile uscate.

Mulţimea din curte făcu loc. Pe feţele celor patru care duceau sicriul se amesteca sentimentul de importanţă cu teama şi durerea.

În poartă apăru poştaşul. Îşi scoase chipiul şi cu mîna dreaptă flutura o hîrtie: „A venit pensia pe şase luni. Dacă e a decedatului, să semneze ruda cea mai apropiată!“.

Cineva îl trase de braţ într-o parte. Poştaşul se zbătu şi ţipă tare că e în exerciţiul funcţiunii. Veni femeia stafidită şi spuse că ia ea banii. O întrebă cine e.

„Sînt mama lui.“

„E bine. Semnaţi aici!“ Apoi numără bancnotele.

Femeia stafidită îi umplu un pahar de rachiu. Poştaşul îl dădu pe gît. „Dumnezeu să-l ierte!“

„Nu mai iei unul?“

„Bogdaproste! Încă unul şi gata.“

Convoiul cu cele două coroane în faţă se îndepărtase deja.

Promisiunea

Avea aceeaşi gură mică deasupra unei bărbii ascuţite. Acelaşi aer de curcă plouată, de veşnică stîngăcie, care, adăugat frumuseţii ei discrete, o făcea bizară de-a dreptul. Nu ştiuse că-i frumoasă sau numai se purtase ca şi cum n-ar fi ştiut că-i frumoasă. Fotografia ovală, în bataia soarelui, îi păru o piatră preţioasă montată pe un inel. Venise la cimitir fiindcă o visase. Un vis liniştit, semănînd mai mult cu o amintire. De fapt, multe li se întîmplaseră aievea, totul părînd mai curînd un colaj de lucruri trăite, numai că înlănţuite altfel, după o altă logică. Ca şi cum cineva străin şi-ar fi ales după bunul său plac nişte ilustrate pe care le priveşte într-o ordine secretă, înjghebînd o altă viaţă cu întîmplările tale. Acest cineva străin ai putea fi chiar tu, de ce nu? Dar asta numai uneori. De exemplu, atunci cînd o visezi pe Luiza. A murit iarna, la mijlocul lui februarie. A dus-o la groapă cu sania, fapt care i se potriveşte de minune. La înmormîntare a fost doar mătuşa ei, la care locuise în ultima perioadă. De părinţi nu-i vorbise niciodată. Poate nici nu avusese aşa ceva, poate fusese născută de o mătuşă. Mătuşa Veronica, pensionară şi îndoliată de cînd o ştia el şi chiar de cînd o ştia ea. Soţul ei fusese aviator în al doilea război mondial. În locul lui au îngropat un sicriu gol. Adică nu chiar gol, că mătuşa Veronica a ţinut morţiş să-i pună o pereche de pantofi din cei mai buni, o cămaşă albă nouă, un costum elegant şi mai multe rînduri de schimburi intime păstrate cu busuioc. Pentru toate astea a făcut un împrumut la CEC. Mai tîrziu i-a părut rău că nu i-a pus şi un motor alături, fiindcă probabil asta îi lipsea cel mai mult. Luiza purta fotografia lui în buletin. Un om urît, cu faţa osoasă şi cu doi ochi încremeniţi sub cascheta de aviator. Dar perfect ras. Datorită lui o cucerise şi pe ea, într-o duminică dimineaţa, în sala de conferinţe a Muzeului judeţean de istorie. Era cu mătuşa ei undeva în dreapta, în spate. La capitolul aviaţie s-a vorbit şi de vitejia căpitanului Nechifor, căzut la datorie, în plină misiune de apărare a pămîntului strămoşesc. Căpitanul Nechifor, fiu de ţărani, al şaselea dintr-o serie de opt. Mătuşa, ajutată de nepoată, a dat de pomană: de sufletul lui Aurel. Luiza parcă aluneca printre scaunele pliante, coliva parcă îi plutea în palmă şi ochii ei trişti se potriveau foarte bine cu

uneltele de silex. Nu reuşea deloc să facă parte din realitate, iar toate gesturile ei erau la fel de nepotrivite ca ale unui înotător în plin uscat. Au căzut de acord să mai caute fotografii, scrisori, obiecte personale ale căpitanului. Să facă o donaţie către muzeu, care urma să inaugureze o sală specială pentru eroii locali. Luiza s-a bucurat în felul ei şoptit. Îşi aminti perfect zîmbetul acela oprit sub buze, veselia răspîndită sub piele, fără să iradieze. Mai tîrziu însă, i-a povestit că ar fi sărit într-un picior de bucurie, „lucru pe care nu l-aş fi făcut nici dacă aş fi fost singură". Cum adică? Cum ai fi sărit fără să sari? Dar ea n-a răspuns. Mai mult, n-a schiţat nici un semn de stînjeneală că nu poate să explice, ba şi mai mult, n-a schiţat nici un semn că-şi dă seama că a fost întrebată ceva. Devenea surdă ca o cărămidă pentru fracţiuni de secundă. Întrebarea trecea pe lîngă ea fără să o atingă. Apoi continua să existe, să vorbească şi să dea din mîini, să-şi ducă gesturile pînă la capăt, întregi şi rotunde, lucru la care nu te mai aşteptai. Mergeau prin parc, într-o după-amiază de toamnă. Apăruse asta în vis? Nu, nu chiar aşa, apăruse aceeaşi stare, dar despuiată de mers, parc şi toamnă. Astea se presupuneau. Ca şi cum sub o memorie mai mare stă o memorie mai mică, la care apelezi în mod explicit numai în caz de nevoie. În rest, ea te alimentează discret, doar cu esenţialul. Atît de discret, încît uiţi că există. În vis faptul acesta îi era mult mai limpede, deşi lipsit de importanţă. În fine, în după-amiaza aceea s-au întîlnit pe o alee lăturalnică a parcului. Nu era una din întîlnirile lor obişnuite, fixate dinainte. Luiza i-a dat un telefon şi i-a spus să vină repede. El s-a scuzat soţiei că trebuie să plece negreşit la muzeu, fiindcă este inundaţie la demisol. Porni speriat, îi spuse Luizei să folosească telefonul doar în cazuri extreme. Inundaţia era adevărată, numai că fusese cu două zile înainte. Noroc că îi venise în minte. Cum nu stătea departe de parc, a ajuns repede. Luiza statea pe o bancă, cu trei frunze în mînă: una galbenă, una roşie şi cea de-a treia roşiatică. Avea o rochie în verde cu ruginiu, oprită deasupra genunchilor. „Ce bine că ai venit!" Doar atît i-a spus. Apoi s-a întors înapoi la frunzele ei, plimbînd arătătorul pe nervurile celei galbene. „Ce s-a întîmplat, Luiza, de ce ai telefonat?" Piatră. Piatră şi gata! Nici măcar n-a întors capul spre el, puteai jura că n-a auzit. Fierbea! Nu aşa le fusese înţelegerea. La telefon ar fi putut răspunde Marieta. Ce-ar fi făcut atunci?

— Am fost ieri cu mătuşa mea la Obor. Ştiai că n-am fost niciodată la Obor? Dar niciodată-niciodată...

— Luiza, explică-mi de ce mi-ai dat telefon! Am convenit să nu suni decît în cazuri extreme.

Era prima dată cînd repeta întrebarea şi n-ar fi făcut-o dacă nu şi-ar fi ieşit din pepeni. Îi trecuse prin minte că a telefonat intenţionat, pentru a-i da de bănuit Marietei, pentru a forţa lucrurile să se clarifice. Dar totul se potrivea atît de puţin cu ceea ce era Luiza, încît a realizat imediat că e o prostie. Apoi nici nu avea nimic de clarificat, fiindcă lucrurile erau limpezi. Luiza strînsese frunzele în pumni şi plîngea încetişor, cu lacrimi mărunte. Ce putea el să facă? Nu era prima dată cînd n-o înţelegea, dar chiar să plîngă nu se aşteptase. Un adolescent cu mingea la picior i-a privit curios. A întors capul după ei. Ar fi urmat să o întrebe de ce plînge, dar i s-a pus un nod în gît. L-a înghiţit zadarnic de două-trei ori. Parcul era multicolor şi soarele încălzea printre frunzele rare. O rază rebelă s-a adăpostit ca o şopîrlă la gîtul Luizei, chiar lîngă venă, parcă să se încălzească. A vrut să prindă şopîrla de coadă, dar capul Luizei s-a speriat, s-a tras puţin îndărăt, iar şopîrla a fugit. Probabil undeva sub rochia verde cu ruginiu, spre ţinuturi mai sigure. Întîmplarea măruntă l-a binedispus şi, nemaiîncercînd să înţeleagă comportamentul Luizei – capricios şi îndărătnic după spusele lui de atunci, obscur şi fascinant ulterior morţii ei –, ochii lui au văzut altceva, altă bancă, alte frunze, altă toamnă, altă Luiză. Acelaşi peisaj de pînă atunci a devenit mai atrăgător. Era o zi diferită, mai caldă şi mai luminoasă, mai limpede, aşa cum fata cea mai mică a împăratului e mai frumoasă decît toate. Simţea un imbold s-o ia de mînă şi să meargă printre copaci, să înoate ca peştii în lumina curată a după-amiezii. Era unul dintre acele momente – probabil rare, bine ascunse în economia temporală a unui an – cînd te poţi îndrăgosti de prima femeie ieşită în cale. Spre seară a condus-o acasă.

În visul lui – primul lui vis cu Luiza de cînd aceasta murise – starea de fericire reţinută l-a urmărit permanent şi a ştiut exact ziua din care venea, chiar dacă nimic din ceea ce memorase, nimic din cadrul exterior nu o trădase. Cineva avusese grijă de mormîntul ei, îi pusese flori. Arseseră şi lumînări, judecînd după bălţile de ceară încremenite şi dîrele haotice de funingine. Aprinse şi el o lumînare, protejînd flacăra cu palma, aşa cum îi proteja ceafa delicată, uneori, cînd ieşeau pe întuneric la plimbare. Îi simţea paşii zvîcnind în ceafă, ritmic, ca o muzică ce se împrăştie cu forţă egală în tot corpul. Cînd călca pe o pietricică, pe un macadam mai ridicat sau cumva oblic, el simţea imediat în palmă ceafa panicată, căzută pradă unor uşoare convulsii, apoi se reechilibra, respira normal, reintra în ritm. Niciodată, cît fusese cu Luiza – scurt timp, e drept –, nu a simţit că o înşală pe Marieta. Relaţia cu Luiza a fost inocentă, indiferent ce se întîmplase. N-a făcut

decît să-l apropie şi mai mult de propria soţie, s-o descopere altfel, mai feminină şi mai misterioasă. Era modul ei elegant de a pierde: talentul ei cel mai de seamă. Deşi n-o spusese niciodată, Luiza ţinea la Marieta, aşa cum ţinea şi la el, şi n-ar fi putut să-i facă niciodată vreun rău. Visul pe care îl avusese la mormîntul ei – fără ca prin asta să fie patetic sau să aştepte vreo dezlegare, venise pentru simplu fapt că îşi amintise de ea – îşi avea rădăcina într-o întîmplare de la sfîrşitul toamnei, în casa mătuşii Veronica. Ajunseseră în acel apartament cu două camere, la etajul trei, pentru a patra sau a cincea oară de cînd făcuseră cunoştinţă. De fiecare dată el era introdus în camera Luizei şi i se aducea tot ce dorea, fără a i se da posibilitatea să se simtă ca acasă. Camera Luizei era modestă, văruită alb simplu, cu un pat, o masă, un corp de bibliotecă miniatural şi un imens pinguin de pluş şi o baie austeră, fără a indica dacă apartamentul e locuit de femei sau bărbaţi. În bucătărie şi în camera mătuşii Veronica n-a intrat niciodată, deşi mai ales camera bătrînei în negru îi aţîţa curiozitatea. Asta poate fiindcă şi-o imaginase toată în negru, cu perdele şi lenjerie negre, cu o pisică neagră. Doar pe vreo masă, o fotografie mare-mare cu aviatorul încruntat, dar proaspăt ras. De acolo ieşea mătuşa Veronica în fiecare dimineaţă şi făcea – ce făcea? nici nu-ţi vine a crede: mergea la piaţă şi cumpăra un kil de lapte şi două-trei legături de verdeţuri, după sezon. Asta îl dezarma.

— Ai vrea să ştii cum e dincolo? l-a întrebat Luiza, a patra sau a cincea oară, în timp ce bea din paharul cu suc de roşii.

A tresărit, s-a fîsticit şi, fireşte n-a zis nimic. Poate s-a înroşit puţin, fiindcă se simţise prost de-a binelea.

— Sînt sigură că nu există om pe care să nu-l intereseze. Uite, îţi promit... îţi promit că, după... după ce mor, vin la tine în vis şi îţi spun cum e...

Vorbea poticnit, ca şi cum i-ar veni greu să spună ceea ce spune.

— Ştii, eu întotdeauna m-am gîndit cum e dincolo... a continuat.

A răsuflat uşurat, îngăimînd ceva cum că sigur îl interesează, că-i un mare mister, că de mii de ani şi că el ca istoric, dar nu numai el, că umanitatea, ca şi bunicul lui.

Restul nu mai contează, fiindcă s-au despărţit la scurt timp, Luiza nemaivenind la întîlniri, nemairăspunzînd la telefon şi nemaidînd drumul la uşă. Simplu şi fără explicaţii, la fel cum începuse. O vreme i-a fost dor de felul ei stîngaci de a fi, de tăcerile ei neguroase şi de bucuriile ei copilăreşti: „Uite o furnică pe un băţ, ştii că n-am văzut niciodată o furnică pe un băţ? Dar niciodată-niciodată...“ Într-una din

zile s-a întîlnit cu mătuşa Veronica la piaţă şi a întrebat-o de Luiza. „Luiza a plecat la o mînăstire“, i-a spus ea cu părere de rău, „m-a lăsat singură. Dar poate că e mai bine aşa!“, a adăugat. Şi, privindu-l în ochi, a încheiat: „Pentru toată lumea!“. Apoi s-a îndepărtat ca o furnică grăbită. De moartea ei a aflat la vreo două săptămîni după ce o îngropaseră. Fotograful muzeului se plîngea că domnişoara aceea drăguţă, nepoata căpitanului Nechifor, murise şi că nu apucase să-i dea copiile mărite după fotografia originală a aviatorului. Îl rugase să-i facă zece copii mărite, acum cine le plătea?

La două morminte mai încolo veniră o femeie şi doi adolescenţi. Se apropia de amiază şi printre ierburile înalte, gălbui începu să bată furiş vîntul. Scoaseră trei colaci şi lumînări şi le aşezară pe o măsuţă de lemn paralelă cu lespedea. Adolescenţii se hîrjoneau în spatele femeii, împingîndu-se sau plesnindu-se peste pulpe cu ramuri mlădioase de salcie. Femeia îşi făcu o cruce largă şi îngenunche. Nu se aşteptase să mai vină cineva, fiindcă nici nu-i trecuse prin cap că la cimitir nu eşti singur, aşa cum singur eşti la spovedanie. Adică ştia că mai pot veni şi alţii, dar nu tocmai cînd el voia să fie singur cu Luiza. Îi fu ciudă, exact ca atunci cînd îi faci curte unei femei şi vine un imbecil şi se bagă în discuţie ca musca în lapte.

În visul de cu o seară înainte Luiza apăru aşa cum îi promisese. Numai că el uitase între timp de promisiunea ei, nici n-o prea crezuse, dacă stătea bine să se gîndească. Era îmbrăcată în mov şi părea emoţionată, ca o liceană la prima întîlnire. Se purta la fel de stîngace. Dar, pînă s-o vadă pe ea, el stătea în capul cîmpului şi se gîndea pe unde să meargă. cîmpul era ca primăvara. deasupra plutea un soare fără zimţi, verde, ca o balegă de vacă. ştia că trebuie să ajungă la căsuţa de după rîu, chircită în coasta dealului. acolo era luiza. a ales cărarea care-i stătea drept la picioare, dar mergea greu, parcă mergea prin apă. aerul era vîscos. mirosea a scoici putrede. mergea încet, ca pe sîrmă, minunîndu-se că în nici un chip nu trebuie să calce iarba.

Stînd şi analizînd aceste prime imagini şi senzaţii, le găsi fiecăreia locul în scurta istorie a lui cu Luiza, deşi erau disparate şi, cel puţin pentru el, fără vreo legătură evidentă. Starea de bucurie lăuntrică, din parc, se desfăşura acum pe porţiunea unui cîmp de la marginea oraşului, unde au mers într-o dimineaţă de primăvară, luînd autobuzul 11, numai că nu exista căsuţa cu urechea lipită de deal. Atmosfera acvatică venea dintr-un alt obicei al Luizei, şi anume acela de a merge din cînd în cînd în faţa vitrinei unei cofetării, unde, într-un acvariu, trăia o broască. Era atracţia copiilor, care umpleau cofetăria s-o admire, şi,

drept urmare, goleau galantarele de prăjituri. Luiza o privea fascinată de pe trotuar. „E prietena mea“, i-a spus, „are peste o sută de ani“. Ţestoasa se căţăra pe nişte pietricele, acoperite de un strat verzuliu şi clisos, după care făcea cîteva figuri de înot şi se lăsa la fund. „Parcă e un soare verde căzut în apă, luminînd de jos în sus“, a spus Luiza despre una din pietre. Acea piatră, în vis, se urca pe cer. Numai că lui îi semănase a balegă, poate fiindcă la picioarele lui se întindea un cîmp pe care te aştepţi să vezi vaci păscînd.

...urma îndemnul cărării. iarba devenea tot mai înaltă, cu cît se apropia de căsuţă. uite un fluture albastru! se auzeau voci, undeva departe. el nu le vedea. nici aluzia n-o înţelese, după aceea, astfel că fluturii şi scoicile rămaseră cumva în afară, rupte de amintirile lui, o pată albă în planul de reconstituire. cu cît se apropia, mirarea îi creştea. căsuţa nu era întreagă, ci părea o parte dintr-un întreg. capetele zidurilor arătau urmele rupturii din ceva mai mare. ajuns aproape, îşi dădu seama despre ce-i vorba. recunoscu uşa. nu era altceva decît camera mătuşii Veronica. cineva o smulse din miezul de asfalt al oraşului şi o instalase în coasta dealului, la capătul autobuzului 11. înăuntru îl aştepta Luiza. stătea pe un pat, cu mîinile pe genunchi. pe o masă rotundă, chiar în mijlocul camarei, erau puse unul lîngă alta zece chipuri identice de aviatori. încruntaţi, gata de luptă. pe perete, chiar deasupra patului, într-un cadru oval, Veronica şi Aurel Nechifor tronau înveşmîntaţi în mireasă şi mire. mirosea a busuioc, iar macatul cu roşu şi negru i-a adus aminte de bunicii lui. mătuşa Veronica nu era acolo, doar Luiza se ridicase şi acum îi venea în întîmpinare:

— Mă bucur să te văd...

— Ai plecat aşa, fără să spui nimic...

— Dar uite, am venit, aşa cum ţi-am promis...

— Ei, şi cum e dincolo? a întrebat-o.

Dar ea n-a răspuns nimic, parcă nici n-ar fi auzit interogaţia.

— Cum e dincolo, Luiza? a repetat întrebarea.

Însă Luiza a plecat capul în jos şi a început să plîngă. Apoi, ca şi cum ai derula un film în sens invers, a prins să se îndepărteze cu spatele, ştergîndu-şi lacrimile cu mîneca rochiei. Ar fi vrut s-o facă să mai rămînă, dar nu ştia cum.

— Hei, iar te-ai supărat? i-a strigat.

Ea a ridicat ochii din pămînt, a zîmbit şi a dat din cap că nu, făcîndu-se tot mai mică, pierzîndu-se pe cîmpul verde ce pătrundea în cameră pe fereastră. Cînd a pierdut-o din ochi, s-a întors cu privirea în cameră, cercetînd-o amănunţit.

— Deci aşa trăia bătrîna! a mai zis, ieşind pe uşă drept în recamierul său, alături de Marieta.

Aprinse din nou lumînarea. Probabil că duminica dimineaţa mătuşa Veronica ar fi de găsit acolo, ciupind firele de iarbă de pe mormînt şi arzînd tămîie. Îşi privi ceasul. Trebuia să se grăbească dacă nu voia să întîrzie la serviciu. Porni grăbit către ieşire. Spre marginea cimitirului, lîngă liziera de salcîmi, se auzeau vocile celor doi adolescenţi. „Uite un fluture albastru!“, zise unul din ei, printre trosnituri de crengi. Dacă nu-i vine autobuzul în jumătate de oră, va fi nevoit să ia un taxi.

Călătoria

Femeia din faţa ta îţi păru foarte frumoasă. Cu părul tuns scurt, băieţeşte, de culoarea castanei; cu faţa prea albă pentru a fi perfect sănătoasă, ochii mari, foarte verzi, parcă rostogoliţi de pe proeminenţa pomeţilor – chiar în acel moment – în golul flămînd al orbitelor. Nişte ochi speriaţi sau poate cuprinşi de mirare. Buzele pline – ai fi jurat că sînt puţin tumefiate –, deşi cu un contur foarte precis, te îndemnau să bănuieşti un corp la fel de împlinit, ceea ce nu era deloc adevărat.

Paloarea feţei se răsfrîngea şi asupra gîtului – prea fragil pentru o faţă atît de rotundă –, care se pierdea în deschizătura îngustă a unei bluze de mătase.

Trenul a oprit într-o gară mică, din cărămidă roşie. Ea îşi puse piciorul drept peste cel stîng şi privirea îţi alunecă aproape involuntar către genunchii osoşi, ţîşnind cu obrăznicie în sus. Privirea ţi se împleti apoi printre picioarele cu carne lemnoasă şi, fîstîcită, căzu lîngă patofii de lac, pe capătul flendurit al unui muc de ţigară.

Trenul porni dîndu-i capul pe spate, de parcă, printr-un gest brusc, ar fi încercat să-şi aranjeze un păr lung. Atunci i-ai zărit nasul nu tocmai mic, însă destul de bine echilibrat de bretonul îndrăzneţ, care se oprea la un deget deasupra sprîncenelor.

Călătoriile îţi deveniseră tot mai nesuferite în ultima vreme.

Femeia din faţă ţi se păru un noroc teribil.

Şi asta nu atît pentru că ţi se oferea ocazia unei cuceriri care, în condiţii de plictiseală, devine mult mai lesnicioasă, cît pentru şansa de a putea admira cu minuţie frumuseţea unei femei singure.

De ce singură?

Pentru că orice femeie însoţită de un bărbat îşi pierde ceva din farmecul ei natural, aşa credeai, devine mai artificială, ceea ce nu se întîmpla şi prin simpla ta prezenţă acolo, în acel compartiment de clasa întîi dintr-un tren lenevos, căci cu abilitate ai ocolit orice formă de conversaţie – prin cuvinte, gesturi, priviri – tocmai pentru a împiedica o apropiere. Astfel femeia din faţa ta îţi părea o gîză bine înfiptă în insectar. Alţii sînt de părere că o femeie numai în preajama unui bărbat e feminină pînă la capăt, numai lîngă el iese din carapacea străină a

cărnii, dar tu niciodată nu ai crezut asta.

Femeia a ridicat capul şi şi-a privit bagajul, ocazie pe care nu ai pierdut-o pentru a-i admira în voie gîtul. Femeia a zîmbit mulţumită, sigură pe sine şi a continuat să citească.

Pentru o călătorie cu trenul – şi asta am admirat întotdeauna la tine – aveai un întreg arsenal de exerciţii contra plictiselii, şi nu o plictiseală oarecare, ci aceea ivită din ţăcănitul exasperant al roţilor ruginite. Fie îţi luai ziare de citit, adică soluţia banală, la îndemîna oricui, fie studiai cu atenţie feţele şi gesturilor celor prezenţi, fie te adînceai în situaţii imaginate, deformînd cu ură scene din viaţa ta sau a altora, împingîndu-le pînă la limita absurdului. În situaţii extreme, făceai acelaşi lucru cu ideile. Jocuri din care adesea ieşeai şifonat şi cu moralul precar, căci acrobaţiile sofistice îţi surpau şi bruma de încredere pe care o mai aveai în ceilalţi.

Femeia a adormit. Cartea i-a alunecat alături, închizîndu-se. Faţa i s-a destins, eliberînd parcă trăsăturile de o tensiune nefirească. O femeie adormită seamănă foarte mult cu un copil, ai spus tu în gînd.

Parcă pînă atunci, mai în glumă, mai în serios, îţi ascunsese ceva şi, deodată, a abandonat acel joc. S-a lăsat nevinovată privirii tale. Insecta din vîrful acului s-a zbătut cît s-a zbătut şi a cedat. Abia murind nu mai ascundea nimic, nu mai avea sens nici un secret. Cînd afli totul deodată, cînd înţelegi brusc, realizezi cît de stupid e faptul de a ascunde.

În somnul ei părea să ştie totul, ca atunci cînd visezi şi eşti stăpîn deplin al visului tău. Nu vezi feţele, poate numai se profilează siluete, cu toate acestea tu ştii exact cine e fiecare, ştii ce spune, ştii tot ce se întîmplă. Înţelegi pur şi simplu.

Dar cum poţi şti totul treaz fiind? Te-ai încăpăţînat, privind cu înverşunare faţa senină a femeii. Acum plictiseala fugise, trenul mergea mai departe, parcă fără călători. Un tren de sticlă. Un tunel prin care înaintează ca printr-un vagin rece.

Fiind *atent*, numai aşa, ţi-ai răspuns.

Fiecare lucru ascunde după el alt lucru, asta pînă la lucrul care ascunde toate lucrurile. Borţos, leneş, îndepărtat, lucrul acela îţi părea gaura de la capătul tunelului. De ce nu? Jocul te prinsese, într-un vertij tot mai mare, gîndul tău se înfăşura în jurul roţilor de dedesubt, un ghem de incertitudine, un bulgăre de zăpadă rostogolit pe calea ferată.

Pentru a ajunge acolo, poţi porni de oriunde. Centrul cunoaşterii e pretutindeni. Orice amănunt e o comoară.

Trebuie să ştii tot, dar absolut *tot* ce se află în jurul tău.

Nimic să nu ţi se ascundă.

Femeia, bancheta, şireturile, mucul, garniturile de cauciuc, respiraţia ei, ţăcănitul roţilor, oglinda, muchiile.

Priveşte!... Ascultă!

Pipăie! Fii curios! Miroase!

Interiorizează!

Gîndeşte!

Între porii tăi şi porii lucrurilor să nu mai fie nimic.

Fii curios! Obraznic de curios!

Ai privit atunci cu atenţie compartimentul, fiecare margine, fiecare culoare, fiecare amănunt. Erai numai ochi, urechi, limbă şi miros. Compartimentul pulsa ca o inimă, provocîndu-ţi mici neplăceri de adaptare. Ţi-ar fi plăcut să ai un bisturiu şi să cercetezi femeia din faţa ta bucăţică cu bucăţică. Să îi miroşi sîngele... să-i mîngîi oasele albe... să pipăi cu atenţie fiecare organ adîncit în somn.

Dar ai văzut bagajul. Deasupra. O geantă maro.

Trebuia să ştii totul.

Trenul a oprit. Mintea îţi lucra febril.

Totul, trebuia să ştii totul.

Te-ai aruncat asupra genţii, ai înşfăcat-o şi ai fugit pe culoar. Ai sărit pe peron şi te-ai pierdut în mulţime.

Cinci, cinci şi jumătate

Întreaga industrie de profil să lucreze timp de zece ani, cîte trei schimburi pe zi, şi tot n-ar produce atîta cerneală cîtă trebuie să curgă pentru a blestema nerecunoştinţa femeii!

Vă spune asta un om care ştie ce spune!

Care a scris sute de acte la viaţa lui şi care ştie valoarea cernelii!

V-o spune asta un om păţit!

Un om pentru care, cu puţin timp în urmă – un minut? o oră? o zi? oricum, n-are importanţă – lumea s-a sfîrşit. Desigur, oamenii continuă să meargă, chiar să ridice pălăriile sau să fumeze, să se oprească în dreptul primăriei şi să-şi lege un şiret descheiat la pantof sau să şuşotească clătinînd din cap, vacile continuă să pască, să producă cu răbdare tone de lapte, pe care le vor consuma, inevitabil, sugari şi adulţi, femei şi bărbaţi, muştele continuă să bîzîie, clopotele bisericii să facă să vibreze vitrina bufetului. Numai că, vedeţi voi, nimic din toate astea nu mai este convingător, totul pare în reluare, fără culoare şi fără miros. Îmi aduce aminte de o petrecere la care m-am întristat brusc, iar veselia celorlalţi îmi părea prefăcătorie sau demenţă, prăjiturile căpătaseră gust de celofan şi cărnurile de plastilină. Adică, aşa cum am mai spus, lumea s-a terminat. N-aş putea aprecia că e un eveniment mic sau mare, groaznic sau, mă rog, înfiorător, nu! La mine totul s-a întîmplat repede, pe nesimţite, n-am avut timp să spun nici au! N-a durat şi n-a durut nici cît un vaccin! Un moment absolut obişnuit, dacă n-ar fi avut urmările pe care le-a avut. Adică acel sentiment că lumea este o limbă amorţită, o măsea din care s-a extras nervul. Aşadar, pentru mine sfîrşitul lumii a venit după-amiază, pe la cinci, cinci şi jumătate, la terasa lui Ciolovecu, odată cu autobuzul de Botoşani. Eu stăteam liniştit la masa de plastic alb, pe care scria Mărioara + Costeluş = semnul fulgerului. Sincer să fiu, începusem să mă gîndesc, din lipsă de altceva mai bun, care Mărioară şi care Costeluş şi, pe măsură ce nu-mi aminteam, mă enervam tot mai tare, că doar satul nostru nu-i cît Tokyo. În acele momente a venit autobuzul de Botoşani.

Acum sînt convins, să nu mă întrebaţi de unde, că apocalipsa e

o chestiune particulară, de neîmpărtăşit, la fel de intimă, dacă îmi daţi voie, ca o boală venerică. Aaa, şi ar mai fi ceva: dacă la început a fost cuvîntul, la sfîrşit tot cuvîntul e. Simplu ca bună ziua! Dacă m-ar auzi cineva din sat vorbindu-vă astfel, nu m-ar recunoaşte de fel, ar spune că mutălăul de ajutor de notar s-a ţicnit de-a binelea. Şi, la urma urmei, de ce nu i-aş da dreptate?

V-o spune asta un om ale cărui sentimente, speranţe, înţelegere şi fidelitate au fost răsplătite cu un scuipat. Şi n-aş greşi prea mult dacă aş adăuga: cu un scuipat aruncat drept între ochi. Nici mie nu-mi mai vine a crede, dar cîndva am iubit. Doamne, cît am mai iubit-o! Nici mie nu-mi vine a crede, dar pe atunci oamenii mergeau cu mersul lor, muştele bîzîiau cu bîzîitul lor, iar laptele era lapte. Nici ea nu ştie cît am iubit-o! Nici tata, nici mama, nici Ciolovecu şi poate că nici eu nu ştiu totul. Sărmanul tata, n-a ştiut niciodată nimic despre mine. A dorit din toată inima să ajung medic, să mă întorc în sat, să-i oblojesc la bătrîneţe varicele şi rinichii, iar eu n-am aspirat decît la filosofie sau filologie, pentru a ajunge în cele din urmă înlocuitorul lui la întocmit actele. Am fost, cum se spune, dezamăgirea vieţii lui, dar constat că nu-mi pasă prea mult. M-a ajutat toată viaţa, iar eu, la schimb, l-am minţit toată viaţa. Asta poate şi pentru că am simţit că nu pe mine vrea să mă ajute, ci propria bătrîneţe, că nu pe mine mă iubeşte, ci că-i este frică de bolile lui. Dumnezeu să-l ajute, a fost un tată cum mai sînt alte cincisprezece milioane de taţi în România. N-am putut trăi pentru el, nici pentru mama şi nici pentru nimeni altcineva. Am încercat să trăiesc pentru mine, ceea ce nu-i lipsit de dificultăţi. De pildă, mi-a fost destul de greu să aleg între a merge la liceu în oraş şi a rămîne să fac zece clase în sat cu ea. Fireşte, am rămas alături de lumina ochilor mei, urmînd să învăţ de unul singur ceea ce aş fi putut învăţa în oraş. Era o zi de vară frumoasă, înaltă şi curată ca o amintire, cînd, abţiguit, tata mi-a tras o bătaie soră cu liniştea. Că, vezi doamne, am picat la treaptă, că are un copil nătărău care-i face neamul de ruşine. Numai eu ştiu cît m-am chinuit să scriu tîmpenii, ca să fiu sigur că nu trec examenul. N-am plîns, n-am protestat, n-am considerat că sînt victima unei nedreptăţi. M-am bucurat să iau bătaie pentru ea. Asta îmi arăta că sînt pe drumul cel bun, că sufăr ca în cărţi, ca mă apropii de ţintă. Mi-am purtat vînătăile cu mîndrie secretă şi cu nesfîrşită încredere în ce va să vină.

Ei nu i-am spus niciodată nimic. Marile iubiri – mistuitoare, năvalnice, destinale – nu se divulgă niciodată. Ele se simt reciproc, se împărtăşesc încă de dinaintea naşterii. Cele două jumătăţi – chiar dacă una e pitită sub calota polară, iar cealaltă e rătăcită pe *Apollo 15* – se

atrag în mod irezistibil. Aşa trebuia să se întîmple şi cu noi! Aşteptam în fiecare secundă acest moment, cu inima tăbăcindu-mi pieptul. Lucrurile esenţiale se întîmplă orice ar fi, oricîte piedici ar întîlni în cale. Ele sînt ca Ana lui Manole, cum spun profesorii de limba română. Totul e să ai răbdare. Eu aveam răbdare, da, aveam multă-multă răbdare… Biata mama, lumea spune că ei îi semăn. Biata mama, îmi tremură inima cînd vorbesc despre ea. M-ar fi ţinut o viaţă pe cuptor şi m-ar fi hrănit cu plăcinte şi cu lapte proaspăt muls. Nu m-ar fi dat la şcoală nici în ruptul capului, să stau pe lîngă ea. E o femeie blîndă, care lăcrimează mult şi lumea spune că e cam prostuţă. E miloasă, plînge la toţi morţii din sat de ţi se rupe inima. Oricum, asta nu mai contează. După terminarea celor zece clase, aici, în această cameră, mi-am petrecut cea mai mare parte e vieţii. E o cameră înaltă, văruită în alb, cu un birou imens, cîteva scaune şi trei fişete metalice. Are o fereastră mare, chiar spre stradă. E camera secretarului primăriei, adică a tatălui meu. Există o sobă de teracotă în colţ, unde iarna se face focul, iar vara pot fi adăpostite sticle cu băutură. Paharele se află în fişet, după teancurile de hîrtii. Sărmanul tata, în fiecare zi îmi repeta că e bine să ai un păhărel pentru diferite notabilităţi, că asta face parte din secretele meseriei. În fine, ea, iubita mea predestinată, a rămas în sat, aşa că am rămas şi eu. Am rămas să întocmesc actele tatălui meu, în timp ce el rezolva tot felul de treburi. Adică stătea la taifas cu directorul şcolii, cu poliţistul şi cu medicul veterinar, jucînd cîte un şeptic în patru şi degustînd după anotimp. Din cînd în cînd se mai rătăcea în satele învecinate în scopuri obscure. Astfel eu o puteam iubi aproape netulburat de vreo prezenţă. O urmăream pe fereastra înaltă cu sufletul fremătînd, lăsîndu-mă furat de fiecare gest al ei. Cîteodată mă trezeam cu mîinile încleştate de cîte un registru, cufundat în întuneric. Ştiam că e a mea pentru totdeauna, că mi-e sortită, aşa că privirea mea o urmărea protectoare şi plină de îngăduinţă. Aşteptam doar ca şi ea să-şi dea seama de acest fapt, ceea ce nu putea să întîrzie prea mult. O însoţeam cu privirea ore întregi, zile, săptămîni. Aflată undeva nu prea departe, în vale, îi ocroteam cu ochii casa în care noaptea aprindea şi stingea lumini. Mi-o închipuiam cum trece dintr-o cameră în alta, cum se trezeşte de sete şi bîjbîie cu mîna după paharul cu apă, cum întoarce perna, de căldură, cu partea mai răcoroasă sub obraz. Cum transpiră dulce în timpul somnului, cu mîinile răstignite în lături şi cu trupul abandonat. Chiar acolo, departe, era a mea şi numai a mea, aşa că o vegheam cu discreţie. Inimile noastre comunicau printr-un tunel secret, deocamdată numai de mine ştiut, însă eram una şi aceeaşi fiinţă. Saliva ei era saliva mea, transpiraţia ei era

transpiraţia mea, sîngele şi umorile circulau dintr-unul în altul ca într-un sistem de vase comunicante. Prin plămîni îmi trecea respiraţia ei. Numai că, iat-o, într-una din zile, în spatele rafturilor cu sticluţe şi cutiuţe, sărutîndu-se cu fiul farmacistului. Se lăsa pe spate şi-i încolăcea braţele în jurul gîtului. Îi vedeam aproape perfect, prin geam, dincolo de stradă, reflectaţi în oglinda din farmacie. Erau cît pe ce să se dezechilibreze şi să arunce în aer rafturile cu aspirine, sticluţe cu rivanol, săruri, frecţii şi pungi de vată. S-au reechilibrat şi au rîs. Ea i-a împins barba cu degetul, ca şi cum n-ar fi încăput de el. Am iertat-o pentru asemenea gingăşie şi implicit pentru tot restul. Despre durerea mea nu vreau să vorbesc. Mi-am alinat-o cu gîndul că, probabil, acestea sînt căutările ei în drumul spre mine, că acestea sînt încercările prin care trebuie să trec pentru a o merita. Acesta era preţul pe care trebuie să-l plătesc pentru fericirea care nu putea să mai întîrzie prea mult. Nu mă simţeam mai puţin stăpîn, fiindcă eu însumi îi dădusem această libertate. Numai căutîndu-mă cu deplină libertate de decizie şi găsindu-mă în cele din urmă, chiar dacă asta presupune diferite erori pe parcurs, ea ar fi înţeles pe deplin destinul de excepţie care ne leagă. Eu aveam privilegiul să ştiu dinainte toate aceste lucruri şi-i urmăream şovăirile chiar cu amuzament, atunci cînd nu întreceau măsura. În camera mea din burta primăriei mă simţeam ca la un sofisticat bord de comandă. Urmăream, supravegheam, prelucram informaţiile. Totul era prevăzut, totul era sub control. Ieşirile ei după pîine, aşteptarea fratelui la autobuz, aprinsul şi stinsul luminilor, mersul la biserică, prezentele şi viitoarele trădări. Ea era oricum a mea, atît în ceruri – asta de la începutul începuturilor –, cît şi pe pămînt – asta dintr-o marţi noapte. Am deschis fişetul din dreapta, am scos certificatele de căsătorie şi, cu aceleaşi gesturi pe care le-am făcut de sute de ori pentru alţii, am completat un certificat cu numele nostru. Numele ei, numele meu, data naşterii, numele părinţilor ei, numele părinţilor mei şi iată-ne împreună. O căsătorie de taină, pe care am celebrat-o singur, veghindu-i de la distanţă fereastra pînă în zori. Cînd s-a luminat şi mi s-a părut că zăresc mişcare în curte ei, i-am spus: bună dimineaţa, soţia mea, iată-ne împreună. Apoi am plecat la culcare, turmentat de fericire şi de oboseală, ca după noaptea nunţii. La prînz m-am trezit şi i-am aşteptat cu nerăbdare venirea după pîine, nu-mi încăpeam în piele de bucurie, era prima noastră zi de căsnicie, cum s-ar spune, chiar dacă asta n-o ştiam decît eu. Aş fi vrut să-i cumpăr un cadou, dar nu voiam să dau nimic de bănuit. Mă întrebam dacă nu cumva mă pripisem, dar, urmînd oricum să fie a mea, nu mi se părea prea mare păcatul. Cînd va afla ce am făcut pentru ea, îl va considera un

gest de înţelepciune şi tandreţe. Dar, pînă atunci, multă răbdare şi discreţie.

Am şi acum certificatul în buzunarul de la piept, alături de certificatul de naştere, buletin şi livretul militar. O zi de pomină! Umbla frumoasă, într-o rochie subţire şi largă, de culoarea untului, cu două pîini mari în mînă. Toţi întorceau capul după ea, de parcă aflaseră ceva. Eu stăteam, ca şi acum, în aceeaşi încăpere şi în faţa aceleiaşi ferestre. Numai că fişetele metalice nu erau proptite în uşă, ci, pe atunci, erau la locul lor. Un autobuz hodorogit a spart liniştea satului, învăluind-o în praf gros din cap pînă în picioare. Două gîşte speriate au bătut-o cu aripile peste glezne. A sărit şanţul, scăpînd o pîine. S-a bătut cu gîştele să o recupereze, mai ales că se rostogolise ceva mai încolo. Apoi a dispărut pe după Căminul Cultural şi am mai zărit-o aproape de casă. Apoi a tras o bură de ploaie, cît să liniştească praful. Cam aşa a decurs prima noastră zi de căsnicie. Încet-încet am început să mă obişnuiesc cu sentimentul vieţii de familie. Aş fi vrut să am copii, dar, înţelegeţi, cel puţin momentan era imposibil. Am început să o cert cînd întîrzia după pîine, cînd venea cu cîte o rochie care n-o prindea sau cînd se întindea prea mult la vorbă cu te miri cine. Începusem să o bodogănesc cînd nu-mi convenea cîte ceva şi chiar să-i interzic anumite lucruri. Seara tîrziu, cînd luminile satului se stingeau rînd pe rînd, scoteam certificatul, îl puneam pe masă şi ne citeam numele. La început cu voce joasă, şoptită, apoi mai tare şi mai tare; mai groasă, mai subţire, mai fornăită, mai cristalină…Da, vreau să-l iau în căsătorie! Da, vreau s-o iau în căsătorie! Aşa se termina de fiecare dată.

Am fost totuşi fericiţi! Acum… acum nu mai contează. Oricum, n-am fost mai nefericiţi decît alţii. Mai ales că i-am lăsat toată libertatea. Din momentul în care între 5 şi 5 şi jumătate, ştiţi cum vin autobuzele în satele noastre, a coborît acel om şi mi-a spus că s-a dat sentinţa, pentru mine lumea a încetat să mai existe. Nu vreau să intru în amănuntele divorţului, vă daţi seama că nici nu mă interesează. Chiar dacă stau aici, înăuntru, şi o ocrotesc cu privirea de la distanţă… Nu-mi fac decît datoria!

Buldozeristul

Cum cobori în staţia de tramvai de la Fabrica de Pîine, dacă o iei prin gangul blocului cu tutungerie la parter şi treci pe lîngă tomberonul revărsat, ajungi la un şir de blocuri cu patru etaje, coşcovite, care au fost cîndva portocalii. În spatele acestora începe cîmpul, unde oamenii de la cele cîteva case uitate printre blocuri dau drumul la găini, porci şi vaci. Tot acolo se joacă şi copiii. În aceste blocuri locuiesc muncitorii de la IUPS, adică Întreprinderea de Utilaje şi Piese de Schimb, cum ar afla un curios dacă ar pune o întrebare. Majoritatea sînt fii de ţărani din satele mai apropiate sau mai îndepărtate, care au făcut o şcoală profesională şi „s-au aciuat la oraş, că se mănîncă o pîine mai albă“. Ei s-au însurat cu fiice de ţărani, care au făcut la rîndul lor o şcoală profesională, şi lucrează împreună în întreprindere. Au un apartament „bun, rău, asta e!“ „la blocurile de plăci“, în zona industrială, „da-i bine, că-i aproape de servici“.

Buldozeristul nu e fiu de ţărani şi ceilalţi rîd de el, îl întreabă cîte măsele are oaia sus. Părinţii lui fuseseră muncitori şi aveau apartament aproape de centru. S-a certat cu ei de la o fată, pe care a luat-o de nevastă. A făcut profesionala şi s-a mutat cu soţie cu tot „la blocoteţe“. Dar asta mai demult. Acum are 42 de ani, e înalt şi vînjos. Are o mustaţă neagră, cănită, vorbeşte tare şi sparge nucile în dinţi. E un om liniştit, nu se enervează la table şi-i place să stea cocoţat pe buldozer, care parcă-i numărul lui. „Mă numesc Virgil şi sînt buldozerist!“, se recomanda strîngîndu-ţi mîna şi rîzînd din toată inima. „Eşti mare, Virgile, eşti la înălţime!“, îi striga, de fiecare dată, pirpiriul de la parter, încîntat de propriile cuvinte.

„Condoleanţe, domnu’ Virgil!“, îi spuse o bătrînică, fostă contabilă. Asta cînd i-a murit soţia. Era pe buldozer şi era primăvara. Geta se internase pentru o operaţie uşoară, „o nimica toată, tovarăşe!“. La început a fost vorba de două zile, apoi de o săptămînă, „că s-a ivit o mică complicaţie“, de două săptămîni, apoi a venit un vecin să-l anunţe că-l cheamă de urgenţă la spital. „Să-i facem autopsie, tovarăşe?“

De fapt, toate evenimentele importante din viaţa lui sînt legate cumva de buldozer. Pe Geta o cunoscuse într-o sîmbătă dimineaţă. Era

adolescent, nebun după macarale, elevatoare, buldozere sau ifroane. Ştia un loc la marginea oraşului unde se construia un bloc. Acolo stătea sîmbăta şi duminica, pe-o rînă, un buldozer ca o gutuie gata să se rostogolească. La fiecare sfîrşit de săptămînă mergea să-l vadă. Se aşeza pe un val de pămînt şi-l admira. Printre cofraje, fier-beton, butii de smoală sau vrafuri de pietriş, buldozerul părea cel mai mişto. Nici grinzile de beton, nici stivele de *bca* şi nici măcar munţii de cărămidă roşcată nu-l atrăgeau mai mult. Într-o sîmbătă dimineaţa, la o zvîrlitură de băţ, doi mucoşi aţineau calea unei fete. O tachinau cu două vergi lungi de răchită şi-i strigau porcării. I-a luat apărarea şi a condus-o spre oraş. Venea de la pădure, unde fusese cu şcoala, dar se plictisise şi hotărîse să se întoarcă de una singură. O chema Geta şi pentru el acest nume a devenit unul foarte frumos. Apoi a venit Ana, alt nume frumos. Ana s-a născut în primul an al căsniciei lor. Vestea naşterii ei a primit-o tot pe buldozer, de parcă nu s-ar fi clintit nici o clipă de acolo.

Fosta contabilă i-a spus: „Condoleanţe, domnu' Virgil!“. N-a ştiut ce să-i răspundă, dacă să-i mulţumească sau nu, aşa că a tăcut. Ceilalţi vecini îşi aminteau că Geta era o femeie de treabă, că fusese bună la suflet, că e păcat că s-a dus aşa tînără, că doctorii ăştia ar trebui spînzuraţi de stîlpii de pe marginea străzii. El le-a dat tuturor dreptate. Trei zile n-a putut să mai încalece pe buldozer. L-a curăţat, l-a uns cu vaselină, i-a schimbat uleiul, i-a făcut plinul cu motorină, l-a îngrijit ca pe cineva bolnav. Ar fi vrut să-l boteze *Geta*, aşa cum văzuse în filme că puneau nume vapoarelor. Vaporul *Polar*, goeleta *Speranţa*, iahtul *Bunavestire*, buldozerul *Geta*. După trei zile a pornit din nou treaba. Ana a învăţat să facă mîncare, să spele rufe, să măture.

Din cînd în cînd mergeau la mormîntul Getei. Îi sudase un grilaj de fier pe care-l vopsise în verde şi Ana sădise cîteva flori. Tot cimitirul se umpluse de grilaje de fier, doar modelele se deosebeau. Toate erau făcute la IUPS şi scoase peste gard sau cu o jumate la portar. Îi trecu prin minte că e liniştitor să fii împrejmuit cu un gard făcut de colegii tăi de muncă.

Ana se smiorcăia de fiecare dată, tăcută şi cocoşată peste cruce. Semăna cu o băbuţă. Aprindea şi cîteva lumînări. Apoi se întorceau acasă, nu prea departe. După ce ieşeau, Ana mai întorcea privirea. Cimitirul nou se născuse odată cu zona industrială. O bucată de pămînt, înconjurată cu plăci de beton şi cu o poartă destul de mare, încît să poată trece şi camioanele militare, căci pe aproape exista şi o unitate militară. Virgil avea mai mulţi cunoscuţi îngropaţi în acest cimitir: un băiat, Tănase, de la turnătorie, care s-a fript cu aluminiu topit, unul

Brînză, de la Ghireni, care a murit de inimă, cu toate că era tînăr, Amariei, pe care l-a strivit un drug de fier... şi parcă mai era unul... dar nu, pe Ailenii l-au luat şi l-au îngropat în sat, în Todireni. La început nici nu exista biserica, îi duceau la o biserică mai la vale şi după aia îi urcau înapoi spre cimitir. Asta pînă într-o zi, cînd a trimis directorul o echipă de sudori buni şi materiale. Într-o săptămînă a fost gata. O biserică din tablă de cinci, cu cruci din tablă de şapte, sudate a-ntîia.

Revoluţia l-a prins – asta-i viaţa! – călare pe buldozer. Astupa nişte gropi cu dărîmăturile de la casele din capătul Naţionalei. Unora le-au luat numai grădina, altora le-au prins acareturile, dar celor mai mulţi le-au luat chiar casa. Se construia un cartier nou pentru muncitorii de la o fabrică nouă.

Cînd l-a zărit pe Artimon cel mic şi gras sărind gropile ca un cal nărăvaş, nu s-a gîndit decît că a luat foc undeva. „A căzut Ceauşescu!“, a mai apucat să zică Artimon, cu vocea gîtuită şi cu amîndouă mîinile sprijinite de buldozer, de parcă voia să-l împingă spre oraş. „Ce zici, bă?“, l-a mai întrebat o dată, răstit, să fie sigur că a auzit bine. „Cea... Ceauşescu... s-a terminat!“ Pentru o clipă, Virgil a rămas cu gura căscată. La aşa ceva nu se aşteptase.

În fine, s-au uitat la televizor cu toţii, în întreprindere, au trimis un tinerel după vodcă, s-au îmbrăţişat, s-au pupat şi, la sfîrşit, au jucat şi Hora Unirii în curtea interioară, printre colaci de sîrmă, ţevi, elemenţi ruginiţi de calorifer şi suluri de carton. Au înţeles cu toţii că din acea clipă încep o viaţă nouă.

Virgil a rămas în continuare călare pe buldozer şi n-au trecut doi ani că, într-un miez de vară, mai precis în ziua de 16 august, la ora 4 după-amiaza, portarul fabricii i-a făcut semn de departe, cu mîna rotită în dreptul urechii şi pumnul strîns în dreptul obrazului, că-l cheamă cineva la telefon.

Privi la omuleţul cu caschetă şi se miră, îngînînd pentru sine: „La telefon?!“. Nu vorbise decît de vreo cinci ori în viaţa lui şi numai forţat de împrejurări. Coborî de pe buldozer şi-şi îmbrăcă o cămaşă în carouri, apoi porni agale către gheretă. În bucata de plastic, o voce tot de plastic îl întrebă dacă se numeşte Virgil Crîsnic. Ar fi vrut să-l înjure pe ăla de dincolo, dar nu putea înjura pe cineva pe care nu-l avea în faţă. Cum adică? Îl chema tocmai de la buldozer, adică îl chemase pe el, şi nu pe altul, tocmai să-l întrebe dacă-i el.

— Aveţi o fiică, Ana?

Tresări şi totul îi fu limpede. La spital, aşa cum se aştepta, fata murise. Toţi doctorii ăştia meritau spînzuraţi de stîlpii de pe stradă.

„Domnu’ Crîsnic, doriţi să-i facem autopsie?“ „E din cauza cordului, să ştiţi. Mult *stress*, a suferit cumva nişte deziluzii sentimentale?“ Doar să vină Ghiţă cu maşina şi să o ducă acasă. „Era o fiinţă sensibilă, se vede. Probabil oboseala... alimentaţia... micile necazuri... ştiţi şi dumneavoastră...“ Trebuia să cheme cîteva femei şi să pregătească o înmormîntare, cît de cît. „A căzut pe stradă, mai bine zis în staţia de autobuz. Era aglomerat, era cald... Au adus-o un bărbat şi o femeie. O recunoaşteţi?“

Faţa mică şi albă, mîinile slăbuţe, rochia de stambă cu buline... Dădu din cap că da. Trupul lui mare începu să se zgîlţîie încet, ca şi cum ai încerca să trezeşti un copil, în puterea nopţii, fără să-l sperii.

Într-un tîrziu a adus-o acasă şi şi-a chemat neamurile, puţine la număr. S-au adunat mai mulţi vecini. Cum afară era năduşeală, se şuşotea că trebuie îngropată repede. „Mai ales cei cu inima... Da, da... Cei cu inima nu ţin mult...“

La cimitir, părintele-i spuse că are nevoie de certificat de deces, altfel, asta-i legea, n-o poate înhuma.

La tribunal i-au cerut ceva de la medic şi nişte timbre fiscale.

La chioşcul tribunalului nu aveau timbre. Poate lîngă Casa Tineretului.

Lîngă Casa Tineretului nu aveau timbre. Poate lîngă cinema Luceafărul.

Nu aveau nici acolo. N-aveau nicăieri în oraş.

— Dom’le, nu găsesc nicăieri, daţi-mi hîrtia aia şi om rezolva-o noi cumva... Ştiţi... e cald... ee... azi e a treia zi.

Amploaiatul, în picioare, mic de statură, cu un început serios de chelie, se sprijină cu palmele de tăblia biroului. În ciuda căldurii, sacoul gri e încheiat pînă la ultimul nasture. Priveşte grav, cu ochii cenuşii, plini de importanţa locului său. De funcţionar.

— Domnule Crîsnic, regret foarte mult, dar nu vă pot ajuta cu nimic. E împotriva legilor ţării şi a principiilor mele personale. În plus, dacă eu procedez la ce mă îndemnaţi dumneavoastră, asta înseamnă pentru mine detenţie sută la sută.

— Daţi-mi hîrtia aia, că doar sîntem oameni de înţeles, semnez pentru ea, ce naiba?!

— Domnule Crîsnic, mă puneţi într-o situaţie delicată (dă semne de nervozitate). Dacă nu-i legal, nu-i legal! De asta am făcut noi Revoluţie, să ne ţinem de ilegalităţi?

— Nu pot s-o îngrop în cîmp... ca pe un cîine... e botezată creştină! ce să fac cu ea?

— Nu mă interesează! Nu ştiu!

— După ce o îngrop, pornesc prin ţară după timbre... vă aduc... şi terminăm... terminăm cu toate astea.

Domnul de la birou se apleacă spre urechea lui Virgil, şoptindu-i confidenţial: „Nu mai căutaţi timbre, că nu sînt. De cele cu Republica Socialistă nu se mai fabrică, s-au terminat stocurile, iar de cele noi nu s-au pus în vînzare... nici nu ştiu dacă s-au tipărit. Mai bine îngropaţi-o aşa cum v-am spus, în grădină şi fără popă“.

— Dar e creştină, cum s-o îngrop ca pe un cîine?

— Atunci ţine-o în casă, să se împută! răbufneşte funcţionarul izbind cu pumnul într-un teanc de dosare.

Rudele, sub un pretext sau altul, fugiseră. Mătuşa Sanda a plecat ultima, spunînd că ştie ea o şmecherie cu timbre de pe acte mai vechi, că aşa făcuse o vecină de-a ei, care tocmai îşi îngropase bărbatul. Mirosul începuse să coboare încet pe scări, strecurîndu-se pe sub uşile vecinilor. Nu îndrăzni să ridice cerşaful de pe faţa Anei. Un vecin i se plînse că mirosul a ajuns insuportabil, că poate ar fi mai bine să o scoată afară, la aer. „Te rog să mă scuzi, Virgil, dar nici copii nu mai vor să mănînce!“ Cineva bătu în calorifer. Poate doamna contabilă sau poate strungarul de alături. Puse voiniceşte sicriul pe umăr şi-l duse în spatele blocului, pe cîmp. Ştia pas cu pas ce are de făcut, numai că n-o putea lăsa pe Ana singură. Aprinse un foculeţ cu scaieţi, balegă uscată şi pungi de plastic. O figură bărboasă, cu ochi apoşi, îi ceru voie să se încălzească. Îl ştia pe Costică, de multe ori îi dăduse chiar el un colţ de pîine. Avea mintea rătăcită şi trăia din pomană, dar, la nevoie, te puteai înţelege cu dînsul. Îi spuse să stea liniştit acolo şi să-l aştepte, că-i aduce ceva.

Trecu în spatele fabricii, la gropi. Cu un gest firesc, îşi trezi buldozerul, care începu să fornăie cuminte. Îl controlă de benzină şi îl mîngîie. Îi spuse că aveau treabă. „O luăm pe Ana şi mergem în oraş. Dimineaţă, la prima oră, o s-o găsească pe birou. Să vezi ce-o să se bucure!“ Îl mai bătu de două ori bărbăteşte pe crupă, îl încălecă şi-i dădu pineni. Nechezatul îi înfioră şira spinării. Iar levierul luci ca o sabie în bătaia lunii.

Intimităţi

Cumpără şi un borcan de murături, pentru orice eventualitate. Cine ştie ce găsea la ea în frigider şi după aceea i-ar fi fost lene să coboare la alimentara şi ar fi mîncat fără poftă. Mai bine să rămînă decît să-i pară rău că nu le-a cumpărat.

N-o mai căutase de trei zile şi avea să-l întrebe unde a fost şi ce a mai făcut între timp. Nu pregăti nici o minciună, ci se lăsă în baza inspiraţiei de moment. Uneori se mira şi el cît de uşor poate minţi. Aproape totdeauna îl credea. Îi trecu prin minte că secretul stă în adecvarea minciunii la starea de spirit a victimei. El făcea involuntar chestia asta şi îi ieşea de minune. E dezastruos să-i spui unui om nervos şi iritat că ai plecat într-o excursie cu prietenii sau că ai tras un chiolhan pe cinste, fiindcă asta îl va enerva şi mai tare.Va fi tentat să nu te creadă, chiar dacă-i adevărat ceea ce-i spui. Fără îndială, unui om supărat trebuie să-i spui că ai avut necazuri la serviciu, că s-a defectat maşina, că te-au furat hoţii ăia de la service sau că ai umblat să împrumuţi bani. Astfel nimeni nu te va întreba de ce nu ai trecut pe la el. După ce-i torni minciuna, ascultă-i fără crîcnire lamentaţiile şi totul e în regulă. Omului bucuros spune-i că te-ai distrat şi tu şi va fi mulţumit.

Prins de aceste gînduri, abia în faţa uşii realiză că uitase cheia acasă. Un vecin îl salută. Credea probabil că se va căsători cu ea. Sau chiar că erau soţi. I-a răspuns mai tîrziu, chiar prea tîrziu şi destul de încet.

Sună. Se simţi obosit şi se sprijini de tocul uşii. După cîteva foşnete, uşa se deschise şi se ivi Olivia. În pantaloni de trening şi tricou. A închis uşa după el şi l-a sărutat pe gît. I-a fost dor de ea? Cu siguranţă că da. Cît de mult? Mult de tot. Ce i-a adus în sacoşă? Un borcan de murături. Olivia rîse şi-l puse în frigider. Lucrase toate zilele astea la un bilanţ şi avea capul plin de cifre. Era un mod subtil de a-l întreba ce a făcut, dar se hotărî să-l ignore. Adică eu, uite, asta am făcut şi asta şi asta, tu cum ţi-ai petrecut timpul – cam aşa suna povestea ei cu bilanţul. Drept răspuns, o sărută pe frunte.

Apoi se dezbrăcă de cămaşă şi răsuci butonul radioului. Olivia făcu un o! scurt şi vocea îi fu acoperită de o voce stridentă care-şi cînta

iubirea pierdută, frunzele îngălbenite ca nişte scrisori şi ceva cu un castel de vise prin care se întîmplă ceva cu fantoma disperării.

Horia intră la toaletă. Jetul i se auzea din cameră. Apoi se auzi duşul şi oa! uu! sss! Nu curgea apa caldă. Reveni în cameră frecîndu-şi pielea cu palmele. Olivia îi zîmbi. Şi îl întrebă dacă nu-i e foame. El spuse că „da“ şi ea reluă povestea despre controlul financiar, despre inspectorul libidinos care i-a pipăit sînii ca din greşeală. Horia o întrebă dacă i-au plăcut şi ea rîse scurt. „Cred că da, din moment ce s-a făcut stacojiu la faţă.“ „Are şi ce să-i placă!“, îi spuse şi îi cuprinse talia cu braţul, strîngînd-o lîngă el.

O ţinu puţin, pe urmă deschise frigiderul. „Ce e bun de potol?“ „Caută şi tu, ia ce vrei.“ Şi-a tăiat nişte felii de salam şi a pus la fiert două ouă. Ea îl întrebă dacă nu-i e ruşine să umble în chiloţi pe la ea prin casă şi el răspunse că „Nu, de ce?“ „Uite aşa, mă gîndeam că ţi-e ruşine.“ Horia închise radioul. Se aşeză pe pat lîngă ea şi simţi că vrea să-l întrebe unde a fost, dar nu îndrăzneşte. Poate că e chiar puţin geloasă şi că nu vrea să recunoască. Oricum, trebuia să-i spună ceva, ca să-l creadă, altfel se posomora şi se închidea în sine, nu mai puteai scoate o vorbă. Aproape că nici nu conta adevărul şi Horia ştia bine asta. La început aşa făcea, spunea exact ce se întîmplase şi deseori era privit cu suspiciune, căci ceea ce spunea nu se potrivea stării ei de spirit, nu era ceea ce aştepta să i se spună. De aceea prefera minciunile. Adesea neînsemnate, dar salvatoare.

Olivia îi mîngîie spatele, aţîţată. Îşi plimbă arătătorul pe coloana vertebrală. Horia se ridică obosit, apa clocotea. Băgă ibricul sub un jet rece. Tăie cîteva felii de pîine şi desfăcu borcanul de murături. „Salam cu murături?“ „Da, nu crezi că merg?“ „Nu ştiu, n-am mîncat niciodată.“ Horia se lăsă pe scaun şi începu să cureţe ouăle. Ea se aşeză în spatele lui, punîndu-i palmele pe umeri. Începu să mănînce cu poftă. Murăturile se potrivea de minune. Olivia vru să-l întrebe ce se întîmplase, de ce nu mai trecuse de trei zile, dar Horia, parcă ghicindu-i gîndurile, i-o luă înainte şi o întrebă ce mai face maică-sa. Ea începu să sporovăiască despre serviciu, cu spălătoria, cu o scurtă călătorie nu ştiu unde, dar lui aproape i se închideau ochii. Vorbind, ea îi masa umerii. El mesteca tot mai greu. Îi simţi mîna prelingîndu-se pe burtă, strecurîndu-se pe sub elasticul chilotului. Stătea mult aplecată peste umărul său, aşa că o prinse cu o mînă de sub genunchi şi se ridică în picioare, cu ea pe umăr. Nu era foarte grea, dar acum era frînt. Olivia chicoti. El se aşeză din nou pe scaun, gîfîind uşor. Mai luă o gură din ou şi muşcă din castravete. Ea îi prinse ceafa cu dinţii şi îşi înfipse mîinile în părul lui.

Apoi îşi încolăci braţele în jurul gîtului. El spuse că îi e foame „şi nu pot să înghit“. „Ţi-e foame de mine?“ „Şi de tine.“ „Şi de mai cine?“ „De salam.“ Ea rîse. Cînd Horia se ridică puţin, întinzîndu-se după o felie de pîine, Olivia se retrase iarăşi la spatele lui, pe scaun, şi-l cuprinse cu braţele.

„Ca doi motociclişti!“, zise ea.

Horia băgă o bucată de pîine în gură şi spuse un *îhîm* din gît. Olivia îşi lipi sînii de spatele lui. Horia se întoarse şi-i scoase tricoul. Cu cotul lovi borcanul de murături. Vru să-i apuce cu dinţii sfîrcul unui sîn, dar, fiind prea jos, cînd se aplecă, se lovi de masă.

Se ridică şi trecu în spatele ei. Îi prinse amîndoi sînii în pumni. Încercă să-i scoată pantalonii de trening. Ea ridică genunchii şi izbi masa pe dedesubt. Un ou se rostogoli şi se sparse. Horia întinse mîna.

„Lasă-l acolo!“

Îl lăsă.

Olivia se sprijini cu coatele pe masă. Melanina rece o fripse. Firmiturile îşi băgară colţii în pielea subţire de pe antebraţe. Horia nu avu nimic împotrivă şi mormăi ca un urs bolnav. Pleoapele îi cădeau ca picăturile care curg din straşină. Lipi pulpa de tocul uşii şi-l simţi rece. De la un vecin mirosea a ceapă prăjită. Simţi pe la şale un curent, dar nu putea în acelaşi timp să închidă fereastra şi să vorba ceea. Nişte voci jucau şotron. O voce întrebă cum se ajunge la depozitul de butelii. Horia termină repede. Se duse primul la baie, uşor ameţit. Ştia că Olivia mai are chef, dar tot la fel de bine ştia că, oricît s-ar strădui, mai mult de atît nu poate scoate de la el. Apa rece îl mai învioră puţin, dar nu-l opri să se trîntească în patul nedesfăcut. Aude apa la baie, pe cînd...

Un reporter samarizat cu tot felul de aparate şi hăţuri îl întreabă: „Ce doriţi cel mai mult şi mai mult în acest moment?“.

„Să pot mînca liniştit.“

Toată lumea rîde, îl aplaudă. Vin şi mai mulţi pe capul lui.

Olivia se aşeză goală lîngă el. Se trezi. Privi în jur, mijit, ca şi cum i-ar intra soarele în ochi. Ea îşi puse capul pe umărul lui. Se întreabă unde o fi umblat cele trei zile cît nu dăduse pe la ea. Horia se dezmetici şi ceru un castravete. Olivia se ridică şi-i aduse borcanul cu totul. Apoi scoase un castravecior şi puse recipientul lîngă pat. Apoi îşi reglă un ton prefăcut dezinteresat şi, în acelaşi timp, cald:

„Ce-i cu tine? Ce s-a întîmplat?“.

Horia înţelese bine întrebarea din spatele întrebării.

De aceea încruntă puţin din ochi şi întinde nefiresc mîna stîngă după castravete:

„Ce să se întîmple? Mi-a amorţit mîna dreaptă c-am adormit pe ea“.

Apoi crănţăni uşor castravetele.

Ca de fiecare dată

Faptul că aproape în toată Europa va fi soare avu darul să-l liniştească, deşi, la drept vorbind, trebuia să se ducă oricum. Doar undeva prin nordul Franţei pluteau cîţiva norişori leşinaţi de ploaie şi la noi, în zonele de munte, era mai rece. În rest, între două şi patru grade în timpul nopţii, iar maximele între opt şi zece grade. Vîntul – nu cine ştie ce, intensitatea la moderat. Asta era bine. Îşi coborî cu ajutorul mîinilor piciorul de pe scaun. Guta. La a treia încercare, reuşi să bage piciorul în papuc şi se ridică; păşi amorţit către ecranul alb-negru şi stinse televizorul. Crainica dispăru şi casa rămase brusc goală şi tăcută. Batrînul stătu puţin în cumpănă, sprijinit de colţul mesei, dădu din cap şi apăsă din nou pe butonul roşu. Televizorul începu să toarcă mulţumit, lămpile se aprinseră, împrăştiind o lumină de jăratec, care încet păli sub raza cenuşie, dar mai puternică a neonului. Bătrînul tresări. Un ins neras, cu pălărie pe cap, pantaloni cu franjuri şi nojiţe ţinea sub barbă un ditamai pistolul cu gura ţevii îndreptată spre el. „Dacă aş fi fost mai tînăr, te rog să mă crezi, m-aş fi aruncat la pămînt.“ Omul cu haină de piele va scuipa o pereche de coji de seminţe şi-i va da dreptate. Apoi îşi va privi ceasul, se va scotoci prin buzunare şi îşi va scoate o ţigară şi o brichetă. „Da’ spune şi dumneatale, astea-s filme? Dacă se uită un copil, face noaptea în pat“. Stinse televizorul şi aprinse lumina din plafon. Nerasul nu apucase să tragă, tocmai începuse să-şi îngusteze ochii pentru mai multă siguranţă, aşa cum faci cînd îţi bate soarele în ochi. Pas cu pas, se îndreptă spre bucătărie. „Şi, aşa cum l-a îndreptat asupra mea, l-a îndreptat asupra a sute de mii de oameni, dumneatale îţi dai seama? Eu ca eu, sînt bărbat şi nu m-am speriat, dar poate sînt copii, poate sînt femei gravide, dumneatale îţi dai seama?“ Bărbatul cu mîinile la spate – domnul Chirnase sau Chirvase sau cam aşa ceva – îi va spune că nu-i decît un film, că nu era nici un pericol real, că nu existase nici un antecedent de acest tip şi, drept urmare, „temerile dumneavoastră sînt nefondate şi neavenite, dacă-mi daţi voie să-mi spun părerea cu absolută sinceritate“. Aprinse lumina şi căută din ochi ceainicul. Îl depistă după trompa care se iţea din spatele pungii cu pîine. Era un ceainic vechi, cu smalţul sărit în două locuri (dădu puţin cu unghia) şi

interiorul galben-maroniu. Adăugă muşeţel uscat peste pasta de pe fund („Păcat s-o arunci; n-am folosit-o decît o dată!“), îl umplu cu apă şi-l puse la dat în clocot. Apoi se aşeză pe scaun, rupse o bucăţică de ziar („Am ziare de cînd eram obligatoriu abonat la *Scînteia*; le-am păstrat şi acum îmi prind bine“) şi, ca de fiecare dată, începu s-o împăturească migălos, apoi s-o ruleze, obţinînd un cilindru perfect. Îl adăposti în podul palmei şi aşteptă. După pocnetele mici şi tot mai dese, în două minute ar fi trebuit să apară primele semne ale fiertului, ceea ce se şi întîmplă. Stinse ochiul şi fixă cilindrul de hîrtie chiar în capătul trompei ceanicului („Aşa nu pierde nimic din aromă“). Pregăti termosul şi un pahar, ca de fiecare dată în astfel de situaţii. Nu puteai să pleci nepregătit, iar el ştia pe de rost cel mai mic amănunt. Paharul şi-l puse pe noptieră, la capul patului, în caz că-i era sete, să-l găsească printr-o simplă întindere de mînă. Dacă n-ai un astfel de pahar, trebuie să te ridici şi să mergi la bucătărie să-ţi ostoieşti setea şi, odată trezit, îţi pierzi tot somnul, care şi aşa urma să fie puţin într-o astfel de noapte. Ce, numai o dată o păţise? Termosul îl aşeză lîngă punga din hol. La întoarcere, căută într-un sertar pixul şi carneţelul cu coperţi de muşama. Încercă pixul pe un colţ de ziar. Scria. Asta era bine. În debara, pe raftul de jos, găsi frînghia, iar în caserola cu cuie şi şuruburi scormoni după o bucată de cretă. Aşa, era acolo unde trebuia să fie. Privi ceasul şi nu-i veni a crede că se făcuse nouă şi jumătate, se vede că îmbrătînise de-a binelea. Se aşeză obosit pe marginea patului şi luă ceasul Slava în mîini. La ora două? Mai bine la două fără cinci... Sau nu, fără zece. La două fără zece e numai bine. Îl întoarse de trei ori, pînă simţi în buricele degetelor arcul cabrîndu-se, ca de fiecare dată. Îl aşeză lîngă paharul de ceai, dar puţin mai departe, pentru ca, atunci cînd ceasul va suna şi va vrea să-l oprească, să nu-l răstoarne din greşeală. „Deşi, să ştii matale, am un ceas la fel, care e în mine... ha! ha!... şi mă trezeşte înainte de a suna ăla de pe noptieră. Tot un ceas rusesc, vechi, trainic. Îl visez că sună şi mă trezesc. Hai, moşnege, scoală-te! – aşa sună.“

Afară se înnoptase şi un vînt subţire alerga printre crengile copacului, crescute pînă la etajul doi. Îşi aranjă grijuliu hainele pe spătar şi se schimbă în pijamale. Se culcă la marginea patului, ca de fiecare dată cînd trebuia să plece în toiul nopţii, să n-o deranjeze pe Ortansa. Ortansa murise de cîţiva ani, dar obiceiul îi rămăsese. Lui niciodată nu i-a plăcut să doarmă la margine, nu se odihnea ca lumea. Dacă nu băga capul în perete, în colţ, dacă nu înghesuia perna, uneori nici nu putea adormi.

În fine... Pixul, carnetul, creta, sfoara... domnul Voinea de la

aprozar fusese un drăguţ, i-a umplut punga cu scîndurele de la lăzi. Mare păcat că desfiinţase aprozarul, lumea se obişnuise cu el. Zeci de ani au cumpărat ulei şi ceapă, cartofi şi mere de la el. Dar cîtă tocană de legume cumpărase numai el. Cică nu-i rentabil... Cum nu-i rentabil, dacă toată lumea cumpără de la el? „Tineretul nu mai cumpără de aici, ce ştii matale“, i-a spus domnul Voinea, „cumpără de la privaţi. Nu mai e ceapeurile alea de altădată să ne trimită marfă bună, proaspătă şi ieftină... Nu mai e ce-a fost, gata! Toţi se duc la privaţi să-i jupoaie, că ceapeurile să le dăm dracului, că nu-s bune... că cartofii şi varza şi roşiile îs comuniste şi au gust de căcat, că pămîntul e comunist, că grajdurile, că vacile e membre de partid, e din nomenclatori, nu? Nu, la...“.

Chibriturile!! Cum putuse să uite chibriturile!? Aprinse lumina şi, dintr-un sertar de la bucătarie, scoase o cutie nouă-nouţă. Decît să stai să te chinui cu cine ştie ce cioarsă de cutie, mai bine ai una nouă. Oricum, şi-ar fi adus aminte înainte de plecare, nu i se întîmpla lui prea des să uite ceva. Era zece fără două minute şi încă nu adormise. Intră într-o panică surdă că nu se va trezi, mai mult un soi de enervare că pînă la această oră nu reuşise să se liniştească. Luna lumina ceaiul. Închise ochii forţat, cu toate că, din cauza uşoarei enervări, somnul îi fugise. Tic-tacul ceasului parcă tăia lemne.

Ca un făcut, îi apăru în minte şi nerasul cu pistolul lui cu tot. „Vrei să adormi, moşneagule?“, i se păru că i-a spus. Dar nu, el n-a zis nimic, buzele nu i s-au mişcat. Ţinea pistolul aşa, ca prostul, nici nu trăgea, nici nu-l băga la loc. „Dacă adormi, te împuşc, să ştii! Drept în inimă!“ Şi n-avea nici o monedă în buzunarul de la piept ca să-l protejeze. El ţinea ochii închişi şi se prefăcea că doarme cuminte, nici nu mişca, nu cumva nerasul să se sperie şi să tragă. „Degeaba te faci că dormi, eu ştiu foarte bine cînd dormi sau nu.“ Al naibii, nerasul, dar cît o să stea cu pistolul ăla aşa? Pînă la urmă o să-l doară mîna şi-o să-l pună la loc. Atunci el o să adoarmă repede şi-o să doarmă iute-iute pînă la două fără zece.

Cînd sună ceasul, luna bătea cu putere, sleind toate lucrurile din cameră. Dar bătrînul nici nu se clinti. Peste două minute, sună şi ceasul de pe noptieră, iar bătrînul sări ca ars. Aprinse lumina şi se frecă la ochi, dar nu înainte de a potoli alarma. Bău jumătate din paharul cu ceai, să-şi revină. Cu toate acestea, la început umblă în vîrful picioarelor, să n-o trezească pe Ortansa. Ştia, ca de obicei, tot ce are de făcut. Bineînţeles că acum şi-ar fi adus aminte şi de chibrituri. Totul se derula ca de fiecare dată, numai că mersul îi era mai tîrşîit şi mîinile mai

tremurătoare. Deschise fereastra şi consultă termometrul: patru grade. Se lumină la faţă, cu mulţumirea omului căruia nu-i sînt înşelate aşteptările. Un pîrlit de neras nu putea să zdruncine cu una, cu două ordinea lucrurilor. Nu-l putea împiedica pe el, om cu experienţă, la o adică i-ar putea fi tată, să fie primul.

Mai aruncă o privire asupra întregii sale înfăţişări în oglinda din baie şi ajunse la concluzia că trebuie să se bărbierească. Barba crescuse neaşteptat de mult şi – de ce să se ascundă? – a doua zi dădea ochii cu doamna Verzea şi nu voia să arate oricum. De aceea, cînd ieşi pe uşă, arăta astfel: o pălărie maron, folosită numai la ocazii, deasupra unei feţe rase la sînge, care contrasta cu pardesiul bej, ponosit, dar bine strîns la mijloc cu un cordon fixat în două catarame, de-a stînga şi de-a dreapta buricului. La gît se lăfăia un fular de mătase cumpărat în ’65 la Timişoara, de care fusese mîndru o viaţă întreagă şi, „Să vă spun? Hai să vă spun: mi-a purtat întotdeauna noroc în campaniile feminine“. Silueta coborî în linişte scara şi porni printre blocuri, ducînd în mînă sacoşa cu scîndurele, sfoară, cretă şi capacul metalic al buteliei, iar sub braţul mîinii drepte – scaunul pescăresc. Luna atîrna grea, deasupra copacilor, decupînd taliile monstruoase ale blocurilor şi poleind cioburile de sticlă răspîndite pe astfalt. Cineva spărsese o sticlă de ţuică de prună. După al treilea rînd de blocuri, făcu la dreapta, pe lîngă un teren de joacă, şi ajunse la strada mare. Traversă prin colţ, pe la trecerea de pietoni, deşi nu era nici ţipenie. La zece metri, pe una din străzile laterale, se opri lîngă afişierul cu zilele de schimb. Era primul. Asta însemna că a patra sau a cincea butelie schimbată va fi a lui, după prietenii şoferului sau ai manipulatorului. La zece şi jumătate ar putea fi acasă. Scoase frînghia, o legă cu un nod trainic de afişier, apoi deşurubă capacul, scrise un *unu* apăsat cu jumătatea de cretă, un *unu* drept, ţanţoş, ca un soldat care dă raportul, şi introduse capacul pe frînghie. Astfel nimeni nu se putea băga în rînd, nu te puteai trezi că unul venit de o oră schimbă înaintea celui care stă de dimineaţă. Apoi scoase carneţelul cu coperţi de muşama, pixul şi, în dreptul unui *unu* la fel de dîrz ca şi cel de capacul buteliei, scrise *Vladimir Pro-co-piu*, mărunt şi citeţ, numele său. Primul ţine lista, asta se ştia dintotdeauna. Odată îndeplinită această formalitate, fruntea i se descreţi şi privi în jur cu responsabilitate. Ştia că va fi o zi grea, că mulţi vor veni cu gura mare sau cu frumosul să se bage înainte, că vor încerca tot soiul de şiretlicuri, să se lipească cu capacul pe lîngă vreun cunoscut sau chiar să taie frînghia şi s-o înnoade după aceea („De aia-i mai bun lanţul!“), dar lista-i la el şi va sta cu ochii în patru. După ce va schimba el, treaba lor, dar pînă atunci – ordine şi

corectitudine. Era deja trei, din două în două ore va face prezenţa; cine nu-i – el sau altcineva din familie – va fi şters din carneţel şi i se va scoate capacul. Îi ştia foarte bine pe ăştia care-i cred pe ceilalţi proşti, vine unul din bloc cu cinci capace, le trece pe listă şi după aia pleacă binemersi şi se culcă, doarme pînă îl bate soarele pe burtă, îşi bea cafeluţa şi pe la zece fără cinci se prezintă ca boierul; mai stă cît mai stă şi îşi schimbă butelia la fel ca unul care a stat toată noaptea. E corect? Păi, nu-i corect, că una-i să dormi şi alta-i să stai toată noaptea şi să te treacă os prin os ca să ai la ce-ţi face un ceai cu care să-ţi bei pastilele. Mai ales că primăvara, pe la cinci dimineaţa, e destul de frig şi nu-i mare lucru să răceşti.

Se ridică de pe scăunelul de pescar şi aranjă focul. Scîndurile domnului Voinea erau numai bune (să-i dea Dumnezeu sănătate!). Mai găsi două pungi de pufuleţi şi un toc de la făină grişată, aşa că focul se aprinse repede. Mai căută prin preajmă şi descoperi nişte vreascuri, păreau de salcîm, o scîndură pe jumătate putrezită, o cutie mare de carton, ambalaj de la banane şi două brichete de pus pe foc, căzute de cu toamnă de prin vreo remorcă. Altădată, la această oră erau o puzderie de copii pe care îi trimitea încoace şi încolo după orice putea arde. Culegeau totul pe o rază de cinci sute de metri, ba chiar unii care stăteau la casă furau lemne din magazie. Ţinea minte perfect că într-un an au copt cartofi, au băut vin şi chiar au cîntat. Erau alte vremuri, lumea ştia să se distreze pe atunci. Chiar la coadă dacă stăteau, ştiau să vorbească, să zică glume, să bea un pahărel de ceva şi trecea timpul mai repede. Cu vreo cinci ani în urmă, era cam tot pe primăvară şi tot la butelie – dar pe atunci trebuia să stai două sau trei nopţi şi tot nu ştiai dacă apucai să schimbi, că venea unul cu maşina, deschidea uşa, se ridica în picioare şi striga: „Asta-i ultima maşină!“ şi n-aveai ce zice, cui să te plîngi? –, era primăvară, dar era rece şi, într-o noapte, a venit unul cu vioara, un ţigan care cînta pe la nunţi, era a doua sau a treia noapte de cînd stătuse şi nu schimbase nimeni nici o butelie şi toţi erau supăraţi. „Măi, şi cînd a început ţiganul ăla să cînte, la început îţi rupea inima, apoi au prins doi tineri să danseze, să se mai încălzească, şi pe urmă încet-încet s-au pornit şi ăi mai mari, iar spre dimineaţă dansau şi moşnegii şi babele. Se umpluse drumul de veselie, mai ales că unii au adus de acasă vin. Pare-mi-se că era chiar înainte de Paşte, că ăştia aşa băgau de toate, chiar înainte de sărbători, să nu se răscoale lumea. Cînd au venit ăia cu buteliile, prima dată au crezut că au nimerit la nuntă şi voiau să fure mireasa. Apoi, după ce a început să strige lista şi să se împartă buteliile, ţiganul a rămas singur. El era tocmai la coadă şi nu intra la maşina aia,

iar alta nu se ştia niciodată cînd vine. A început ţiganul să înjure de nu-ţi venea a crede, să înjure şi să blesteme de la prim-secretar la tovarăşa şi la tovarăşul. Cîţiva mai cu funcţii şi-au luat butelia, aşa goală cum era, şi au plecat împuşcaţi. Le era frică să nu iasă cine ştie ce dandana şi să-i prindă vremea pe-acolo, că numai pentru ce auziseră îi puteau zbura de să nu se vadă. „Nu ştiu ce s-a întîmplat după aceea, fiindcă eu fusesem chiar primul, aşa că am luat a zecea butelie şi am plecat."

Omul cu haină de piele venise imediat după apelul de la ora cinci, cînd el, Vladimir Procopiu, fusese singurul strigat şi singurul prezent. Fuma ţigară de la ţigară şi, după ce îşi scrisese numele şi îl trecuse şi pe listă, n-a mai scos un cuvînt. De o bucată de vreme se apucase să despice seminţe şi să scuipe cojile la întîmplare. Una nimeri chiar pe carnetul domnului Procopiu, ceea ce îl descumpăni pentru o clipă, enervîndu-l în cea imediat următoare. Dar mai văzuse asemenea neciopliţi, care nu-s în stare să strîngă cojile frumos în pumn şi să le depună civilizat la cel mai apropiat coş de gunoi (privi în jur zadarnic) sau, dacă-s prevăzători, ar putea avea o punguţă luată de acasă, că doar sînt atîtea punguţe pe care orice om gospodar le strînge într-un sertar. Dar el nu, nesimţitul scuipa ca la mă-sa pe masă.

Bărbatul înalt îi dădu bună dimineaţa şi îl întrebă dacă el e cu lista. Sigur că el era, nu se cunoştea? Dar nu, nu-i spuse chiar aşa. Îi scrise *trei* pe capac şi îl trecu în carneţel. Era şase fără un sfert şi veniseră două persoane, cu el trei. Altădată, la acea oră, cei pentru prima maşină se cunoşteau deja între ei. Nu, nimic nu mai era ca altădată. Alte timpuri, alţi oameni. Nici n-aveai pe cine să laşi în loc, să tragi o fugă să prinzi şi rînd la lapte. Pe mîna cui să lase carneţelul? Ăla cu haină de piele i l-ar fi umplut de bale în cinci minute, iar ăsta înalt... ăsta înalt părea mai serios, dar în oamenii din ziua de azi nu te mai puteai încrede. Apoi, ăsta înalt de-abia venise, nu puteai aşa... tam-nisam, să-i laşi carneţelul şi pixul. Şi parcă prea se plimba cu mîinile la spate şi cu nasul pe sus. Numai să îndrăznească să nu fie la şapte acolo, că-l taie de pe listă. Dar la şapte au fost acolo amîndoi. Apoi, după vreun sfert de oră, a venit şi o femeie cu butelia şi cu un copil. La cinci minute a sosit un bărbat mic şi slab, cu basc. Încet-încet, odată cu zorile, lumea începuse să se dezmorţească. Pe la opt, deja avea o filă de carnet plină cu nume scrise citeţ şi mărunt unul sub celălalt şi apăruseră primele tentative de a-l păcăli. Pe doi-trei îi ştia deja, erau clienţi vechi la asemenea încercări. Pe cei de la blocurile noi nu prea îi cunoştea bine, dar de regulă aceştia nu făceau probleme. Erau disciplinaţi şi destul de vorbăreţi, numai buni să omori timpul. Mai mare dragul să

lucrezi cu astfel de persoane. Răspundeau la apel, nu făceau glume proaste şi nu încercau să te tragă pe sfoară. De fiecare dată, pe un astfel de cetăţean îl lăsa să-i ţină locul, cît timp prindea şi un rînd la carne sau pînă pleca să-şi aducă butelia care venea înşurubată în capacul numerotat.

Numără numele din carneţel, douăzeci şi opt, apoi numără şi capacele. Totul era în regulă. Frînghia era suficient de lungă, era pregătită chiar pentru cincizeci-şaizeci de parsoane. Soarele apăru între două blocuri, înfoiat ca o coamă de leu. Domnul Vladimir Procopiu îl privi drept în faţă şi se simţi mai tînăr şi mai puternic. Aruncă o privire şi peste cele douăzeci şi opt de persoane, chiar mai multe, şi fu mîndru. La vîrsta lui, tot însemna ceva! Două cărucioare dădură colţul străzii. Clipi de trei ori la rînd şi îşi pregăti carnetul. Treizeci era totuşi o sumă.

Da, pe la zece şi jumătate ar putea primi butelia. Atunci va rupe foaia din carnet şi i-o va lăsa... cui? Poate avocatului Dobrinescu, nu ştii cînd ai nevoie de un sfat. Sau lui Bebe Costăchescu, şi să-l roage să-i aducă şi frînghia. Va vedea el! Va lua butelia şi se va duce direct la doamna Verzea. Va suna la uşă şi-i va spune: doamnă, v-am schimbat butelia, aşa cum v-am promis. Poate va intra la o cafeluţă, dacă nu va fi prea ocupat. Ei na, el şi ocupatul. Nu, barba nu-i crescuse într-atît încît să nu poată da ochii cu o doamnă, chiar cu una cum e doamna Verzea. Apoi, săptămîna viitoare, cui i-o va schimba? Zăngănitul maşinii cu butelii îl prinse cu zîmbetul pe buze.

Bătrînul, Ceauşescu şi planul

În casa aia a lui n-aveai loc să întorci o băşină, chiar aşa îi spusese. Şi Relu a dat din cap că da, că are dreptate, dar că ce poate el să facă. I-a spus ceea ce i-a spus dintotdeauna: „Rău ai făcut că ai plecat!“. A dat din cap că da, că rău făcuse că plecase, dar că nu s-ar fi întors nici să-l poleiască cu aur. I-ar fi lăsat totul, fără locul de la cimitir. Dar el nu şi nu. Încăpăţînat ca mă-sa, ca tot neamul Teslarilor, pe care, cînd îi apucă, îi apucă. „Trebuia să-i zici că scoţi curul pe geam cînd ai o băşină!“, l-a sfătuit Vastiţa, după plecarea bătrînului. Relu nu i-a zis nimic, a lăsat-o să vorbească singură. Ca televizorul. S-a dus *La Maiorul* să tragă o *Săniuţă*. S-a dus agale. Bătrînul n-a mai trecut pe la ei. Pe la soră-sa trecuse, i-a spus cînd s-au întîlnit în piaţă. Îi mai aducea cîte ceva, dar nu numai de asta venea. Mai era vorba de nişte procese, nişte pămînt. „O să vină vremea cînd o să-ţi pară rău, ascultă-mă pe mine!“ Şi Relu a dat din cap că da, că va veni, probabil, o astfel de vreme. Vastiţa nu se arătase, stătea înghesuită în bucătărie. Dar nici el n-a întrebat nimic, de parcă nici n-ar fi ştiut că Relu e însurat. Ştia că din bucătărie se aude tot ce spune, aşa că şi-a deşertat tot sacul. Ca să audă şi Vastiţa, să nu creadă că se ascunde de ea. Dar cum de încăpea Vastiţa în bucătărie? Îl pufni rîsul. Şi-i trecu prin minte că o fi stînd cu fundul pe geam afară, pe geamul de la bucătărie. S-o creadă ea că nu aflase cum l-a comentat după ce a plecat. Vica îi spunea tot, aşa o obişnuise de mică. Vastiţa, cea care se făcuse cît o scroafă de cînd era cu Relu. „O duce bine, nimic de spus!“, vorba Vicăi. Făcuse nişte buci de n-aveai loc să te încalţi. Prostul de Relu muncea şi jumătate de bani îi aducea acasă. Ea îi scotea ochii că din cînd în cînd mai trage o vodcă. Tramvaiul opri brusc, săltîndu-i înainte. Apoi porni la fel de brusc. Cineva zise că vatmanul e tîmpit, că parcă ar căra cartofi. Cineva de lîngă el. Un ins mărunţel, cu venele de pe gît groase de-un deget şi cu un basc vişiniu pe cap. Doamna îi spusese că are cinci staţii, dar acum uitase numărătoarea. Mai sus de Fabrica de Lapte? Probabil că era bolnav, de avea nişte vene aşa de groase. Şi măcar de-ar fi fost gras, dar aşa sfrijit... Mirosea a brînză. Insul mărunţel îl anunţă că-i curge ceva din geantă. Atunci îi spuse că are nişte caş proaspăt şi că se scurge

zerul. Mărunţelul dădu din cap că pricepe şi întinse binevoitor cu piciorul pata de zer pe podeaua tramvaiului. I-ar fi dat o felie de caş, dar nu avea cu ce să o taie. Poate că venele se umflaseră în aşa hal de poftă, ca ţîţele la gravidă. Şi apoi, trebuia să coboare. Acum ştia exact unde se află. O hurducătură a tramvaiului îi aminti de calea ferată care venea pe lîngă Plafar, traversa şoseaua şi intra după nişte dîmburi în iarbă. Parcă Relu îi spusese că se opreşte undeva în spatele Uzinelor Textile Moldova. Aşa îi cursese şi în autobuzul în care venise de la ţară. Zerul. O cucoană strîmbase din nas. Voia să deschidă geamul. Mirosea şerveţele parfumate. Lui îi plăcea mirosul de brînză. Şi de oaie. Doar toată viaţa numai cu asta se ocupase: cu păscutul şi cu mulsul. Acum îl cam dureau degetele. Mai ales pe frig. Îl dureau toate oasele şi-l cam furau ciobanii tineri. Nu mai avea încredere în nimeni. Cum întorceai capul, cum te furau. Altădată, geanta nu i s-ar fi părut atît de grea. O puse jos, pe iarba prăfuită din faţa Fabricii de Lapte. Se udase de zer şi pe pantaloni. Nu mai avea mult. Îi deschise chiar Relu, negru ca ducă-se pe pustii. Tocmai venise de la serviciu şi, fiindcă se spărsese o ţeavă, n-a avut parte de apă caldă. Lucra la IATC. „Sînteţi actor?“, l-a întrebat cineva mirat în tren. „Nu!“, a dat din cap că *nu*. „Atunci?“, a insistat doamna între două vîrste, strîngîndu-şi ziarul, ca şi cum ar fi aşteptat o poveste lungă, plină de peripeţii. I-a spus că-i muncitor la Întreprinderea de Articole Tehnice din Cauciuc sau, cum îi spune lumea, Fabrica de Cauciuc. Făceau cauciucuri? „Nu.“ La vizita bătrînului nu se aşteptase, îi spuse să intre. Se auziră cîteva zdupăieli. Vastiţa se introduse în bucătărie. „Ţi-am adus nişte caş proaspăt, bagă-l în frigider!“ Apoi adăugă: „Vezi că curge. Tot drumul a curs!“. Nu pricepea de ce venise bătrînul, cum de trecuse pe la el. El de Vastiţa nu se mai putea despărţi. De întors, n-avea de gînd să se întoarcă. Nu se putea despărţi, fiindcă nu se putea despărţi. Şi gata! „Am auzit că ai avut necazuri!“, mormăi bătrînul. Îi întinse un scaun şi îi spuse că-l lasă puţin singur, trebuia să facă duş. „Altfel nu se mai duce nici cu cărămida.“ În bucătărie se auzi o oală trîntită. În baie, apa de la duş. Bătrînul cuprinse cămăruţa într-o privire şi fu, din nou, de acord că nu aveai unde învîrti o băşină. Blocul era din plăci de beton şi se fisurase la încheieturi. Un bloc de garsoniere amărîte. N-ar fi stat în aşa o chichineaţă nici să-l poleaiască cu aur. Măcar de-ar fi fost una mai mare, ’tu-i damingeana mă-sii, ca la Vica. Acolo, cînd rămînea peste noapte, nu trebuia să doarmă nimeni pe jos. Ionică, cică, stătea mai bine. Nu a ajuns pe la el, la Lugoj, dar i-a spus Vica. A făcut şcoala profesională acolo şi acolo a rămas. S-a însurat cu o Ană Lugojană de pe la Vaslui, confecţioneră, cîştigau bine amîndoi.

Pe Relu ar fi vrut să-l ţină la oi, să-i lase pămîntul, casa, tot. Toată viaţa a tras de ţîţa oii, a îndurat frig şi a stat la stînă. I-au mîncat şi urechile. La urma urmei, altfel vorbind, poate era mai bine într-o garsonieră, oricît de amărîtă, decît la stînă, cînd dă ploaia, glodul sau frigul. Poate... Relu reveni mult mai alb şi mai vesel. Scoase o sticlă de vodcă şi turnă în pahare. „Am auzit că ai avut un necaz!“, mormăi bătrînul. Relu dădu din cap că da, aşa este, avusese un necaz. Bătrînul ştia de la Vica. Vica aflase de cine ştie pe unde. Un accident. Era cît pe ce să se cureţe. Accident de muncă. Lumea vorbea că nu fusese accident-accident, ci... mă rog... alţii ar fi vrut să-l... „Dar ce au, Vico, cu el?“ „Cine ştie, cu şomajul ăsta... cu interesele... a scapat ca prin urechile acului.“ „L-a avut Dumnezeu în paza lui că l-a ferit, Vico!“ „Da, numai că lumea spune că cineva l-ar fi aruncat. Şi dacă nu... accident şi gata! mai poţi să mai spui ceva?“ Dar Relu tăcu. Turnă în pahare din nou. „Ce-i asta?“, întrebă bătrînul. „Vodcă!“ „Nu seamănă cu rachiul de sfeclă.“ Relu dădu din cap că nu, nu seamănă cu rachiul de sfeclă. Apoi întrebă ce mai e pe la ţară. Bătrînul se lumină şi dădu paharul peste cap. Pe la ţară treburile erau complicate, nu se puteau spune într-un cuvînt, două. Relu turnă. Îmbătrînise şi ciobanii tineri îl furau. Cum întorcea capul, cum îl furau. Vindeau brînză fără ştirea lui. A aflat în sat. Era tot mai obosit în ultima vreme. Şi visa urît. De vreo cîteva ori a visat acelaşi vis. Îl bat tot felul de gînduri. Şi-a făcut ceai de roiniţă, cu levănţică şi lemn galben, dar tot degeaba. Nu trecuseră trei săptămîni de cînd i s-au prăpădit două oi. Era al lui Bostan rîndul, Valerică. Cît are, cinşpe-şaişpe ani. S-a supărat că nu i-a cumpărat ţigări şi i-a lăsat oile de izbelişte, s-a dus în sat după ţigări. Două oi s-au înecat în mlaştină. Relu turnă. Nu mai avea răbdare la muls şi îl dureau degetele. După cinşpe-douăzeci de oi îi amorţeau degetele, nu le mai simţea. Mai lăsa lapte în ţîţă şi e rău, e rău de tot. După aceea oaia dă lapte mai puţin. Îi amorţea mîna pînă la cot. Nu mai avea vlagă. A murit şi Boieru. Ţinea la Boieru. Îl avea de cînd erau ei mici, îl mai ţinea minte? Relu dădu din cap că *da*, îl mai ţine minte. Şi lumea îl vorbea de rău. Cel puţin unii. Aşa i-a ajuns lui la urechi. Că-i prea bogat... Că are oile cele mai grase şi mai bune... că ce-i trebuie lui atîta avere... că are păşunea cea mai bună... că tot el şi pe timpul comuniştilor, tot el şi acum... Dar ce-i vinovat el că primarul vine să ia brînză de la el? Că brînza lui e mai bună? Doar a plătit pentru păşunea aia, nu i-a dat-o nimeni pe ochi frumoşi. A muncit pentru oile alea, că de aia are mîinile betege, nu i le-a dat nimeni de pomană. Că a furat de la CAP... Dar cine n-a furat de la CAP? Ce, e vreunul în sat care n-a băgat mîna? Că a fost bine cu toţi ştabii comunişti... Şi ce dacă? Doar

tot oameni sînt şi ei, nu urangutani. Şi-apoi numai el ştia cîtă brînză le-a cărat, le-a dus-o pînă în faţa uşii, că şi acum ştie unde stau toţi. Dacă ar socoti, ar vedea că a ieşit mai mult în pagubă. Dar ei ştiu? Relu turnă din nou. „Ei ştiu? Ei, dacă n-au muncit şi-au stat o viaţă cu mîna-n cur, acuma mă judecă pe mine că am. Dacă nu munceam, nu aveam, am spus-o şi-n gura mare la bufet, să audă toţi cei care îmi poartă de grijă.“ „Cine să mă judece pe mine, Relule? Lepădatu? Zi şi tu, Lepădatu? Lepădatu, care bea şi apa de la pui... Sau Dîrvaru? Dîrvaru să mă judece? Care s-a îmbolnăvit de şale cît a furat de la stat? Că el nu fura cu plasa, nu, tataie, el fura cu sacul, cu ţuhalul, şi-l umplea ca hapsînul, că-ntr-o zi l-a tăiat de şale şi a venit salvarea în lanul cu păpuşoi să-l ieie. Ăştia să mă judece?“ Apoi tăcu, sorbind cît mai rămăsese din pahar. Relu coborî să mai cumpere o sticlă. Din bucătărie auzi zdrăngănit de borcane. Afară, glasuri groase ca păcura: „Trei-patru, ca la teatru! Trei-unu, poartă-n casă!“. Nişte voci subţiri care făceau un pod pe rîu în jos, parcă mai trainic şi mai frumos. Pe fereastră se vedea calea ferată şi BJATM-ul. De acolo cumpărase azbest pentru acoperit grajdul. Vagoane cafenii, unul după altul, ca nişte oi mai grase, care aşteaptă la muls. O oaie aşa de mare ar putea să dea şi 20 de kile de lapte. Înmulţit cu trei sute. Oho! Şase mii de kile de lapte. Asta la o mulsoare. Dar ori trei? Optăşpe mii de kile de lapte. O-ho-ho! Ţi-ar trebui cisternă şi încă un om, doi la muls. În stînga, într-un nor continuu de praf, lăţit, zări o construcţie metalică de culoare galbenă. Apoi îşi întoarse privirea în cameră. Cînd Relu reveni, îl întrebă dacă el – vorba aia, om mai cu carte, că doar a făcut profesionala, nu? şi tot a învăţat el ceva acolo – a auzit să existe oi care vorbesc. Dacă s-a întîmplat pe undeva chestia asta vreodată. Sau dacă ar fi inventat oamenii ăştia învăţaţi, care au ajuns şi pe Lună, aşa ceva. Relu dădu din cap că nu, nu auzise de aşa ceva. Apoi îi zise că el la profesională n-a făcut niciodată despre aşa ceva, că ei învăţaseră altele, cu substanţe, cu materiale, cu protecţia muncii, că de oi, capre, vaci şi alte animale se ocupă cei de la Zootehnie. Că după şcoală el n-a mai citit mare lucru, dar, din cîte ştia, aşa ceva nu se pomenise şi, cel puţin, nimănui din fabrică nu i se întîmplase una ca asta. Auzise el cîte şi mai cîte, că mai citea ziarul lui Aurel cînd lucrau în aceeaşi tură, un ziar care povestea tot felul de întîmplări adevărate din întreaga lume, dar de oi care să vorbească... Citise de unul care făcea treaba aia cu o capră, dar nu scria nicăieri că l-ar fi reclamat capra, adică să vorbească. Citise că, tot aşa, un porc se întorlocase cu o viţică, că unul handicapat, fără picioare, şi-a violat nepoata în clasa a treia, că o femeie a fost găsită cu j’de mii de lovituri

de cuţit, că o fată, după ce a născut, şi-a aruncat odrasla la WC, tot felul de grozăvii, că te şi cruceşti, dar nu, de oaie care să vorbească chiar că nu auzise. Dar de ce îl interesa? Iaca aşa, întrebase şi el, ca omul. Apoi, bătrînul i se plînse că a luat diazepam şi extraverale şi tot degeaba. I le-a dat Vica, i-a dus şi farmacistei un caş. Uneori se trezea, noaptea, transpirat de parcă ar fi muls o mie de oi. Lua o pastilă, îşi făcea cruce, scuipa în sîn şi se culca înapoi. Îmbătrînise şi-i era frică. Da, îmbătrînise, dădu din cap Relu, cercetătîndu-l. Şi, într-adevăr, umerii veniseră mai în faţă, slăbise şi, mai ales, ochii nu mai erau aceiaşi. Acum erau pîcloşi şi înceţi. Relu îşi aminti de privirea lui de altădată. Se cutremură. Cînd erau mici, îi trecea pişarea, aşa nişte ochi avea. Şi toţi îl furau. Cum întorcea capul, cum îl furau. Şi unii îl judecau. Dar cine putea astupa gura lumii? Pămîntul. Doar pămîntul. De Ghiţă a lui Bulău nu zicea nimeni nimic, că a făcut avere în cinci ani cît el în cincizeci. Şi pe ce? Pe băutură! Şi-a deschis cîrciumă imediat după revoluţie şi acuma are bani cîcălău. Iar oamenii mor pe capete din pricina băuturii. Toamna le plesneşte capul de la atîta tulburel. Le mai pune la televizor şi emisiuni cu de alea în curul gol şi vezi de poţi să-i mai scoţi la cîmp. Prost a fost că nu şi-a vîndut el oile, să-şi facă o cîrciumă. Acuma nici capul nu l-ar fi durut. Nu stai în cîmp, în vînt, în ploaie, în soare... nu mulgi de ţi se înţepenesc degetele. A muncit pentru oile alea, ce, dacă era comunism, nu trebuia să munceşti? Doar n-a venit Ceauşescu să-i zică: „Uite, bădie Vasile, ia din partea mea şi a partidului trei sute de oi!“. Nu, n-a venit. Şi nimeni nu-l aude că-i bolnav. Toţi ştiu că are oi multe, mîndre şi mai cum or fi, dar nimeni nu ştie cît dă el pe doctorii. Cît dă la stat şi la farmaciste. Cît îl fură alţii. Te jupoaie, nu alta. Nimeni nu ştie cum visează el noaptea, cum se ridică în capul oaselor şi nu mai închide un ochi pînă în zori. Dealuri de miei, dealuri de oi, ca viermii. La înmormîntare sau la nuntă, n-ar putea spune. Fără popă, cu unul tuns chilug, roşu pe cap ca sîngele închegat, care stă în mijloc. Mestecă într-un blid cu un linguroi şi cîntă. Cîntă şi dansează, dar nu ca oamenii. Îşi bălăngăne mîinile şi picioarele ca apucatul, de nu mai ştii care-i una şi care-i alta. Un deal de oi albe, undeva într-o parte, boceşte. Par un cîrd de mirese. Plîng oile de ţi se rupe inima, plîng ca pruncii în covată. Le curg lacrimile cît oul de potîrniche şi te înspăimîntă, că parcă s-ar oua pe ochi. În stînga e un deal de oi negre. Oile negre rîd, dar rîd cu aşa o poftă, că te apucă veselia pe loc şi, dacă te uiţi mult la ele, poţi crăpa de rîs. Între cele două dealuri e o oaie, de fapt o mieluşică. Sau un mieluţ. Nu se vede bine. E ceva de rău cu el sau cu ea. Simte el asta, acolo, în vis. Arătarea tunsă chilug nu-l scapă

din ochi. Ăla e soarele, îi orăcăie un pitic cu fălci de broască. Iar aceea e luna. Luna e una cu ţîţele goale, întinse pînă la buric, slabă ca o cute. Dansează cu chilugul. La început mai încet, apoi tot mai repede. Se învîrt aşa de repede, că nu-i mai vezi. Dar uite că au apărut lîngă el cu o cunună de spini. „Hai să te însurăm!“, îi spune arătarea cu capul roşu. „Ţi-o dăm de mireasă pe aia care vrei tu. Ia şi alege!“, zice aşchilopata. Dar el nu vrea să aleagă. O oaie albă sau una neagră? Dar el nu, dă din cap că nu, nu vrea să aleagă. „Hai, că avem o mină de aur şi mărgăritare pentru Înălţimea Ta!“, zice în băşcălie slăbănoaga şi gura îi pute a căcat. „Dar de ce trebuie să aleg?“, răcneşte el. „De-aia!“, răspunde cel tuns chilug. „De-aia, de-aia!“, orăcăie şi piticul cu fălci de broască. Dar el nu vrea. De ce să aleagă? Şi aşchilopata se face în pasăre, iar arătarea în vînător. „Uite, bădie Vasile, ia şi învaţă!“ Duce puşca la ochi şi trage. Pasărea cade. Oile negre rîd şi mai tare, oile albe plîng şi mai tare. „Ai văzut? Ai învăţat?“ Aici se trezeşte leoarcă. Cîteodată visul e şi altfel. Cu totul altfel. Poate o să i-l povestească vreodată. Relu mai scoase de sub pat, dintr-o cizmă, altă sticlă de vodcă. Bătrînul spuse că nu mai vrea şi îşi turnă numai lui. Da, se ţicnise bătrînul. Trebuia să-l ducă la Vica, să-l culce. Vastiţa nu putea rămîne toată noaptea în bucătărie. Şi ea a dracului, măcar bună ziua ar fi putut să-i spună. Ce zicea? De ce venise? De ce să vîndă casa? De ce să vîndă oile? Că îşi făcuse el o socoteală. Era bătrîn, nu mai putea sta singur în cîmp. Putea să-l apuce, Doamne fereşte, vreo criză, să-l calce hoţii sau, de ce nu, să-l omoare vreo careva. Cu lumea din ziua de azi, te puteai aştepta la orice. Din sat şi pînă la el lăsase o dîră de zer şi pe aia puteau veni hoţii. Ştiau că are bani. Trebuia să fie atent, să nu dea drumul la oricine. Uite cum se gîndise să facă: vindea casa, vindea pămîntul, vindea oile, vindea tot. Vorbea şi cu Fănică, să se întoarcă în oraş cu tot cu copii. Să stea toţi laolaltă. El s-a gîndit că ar putea să cumpere un bloc cu totul, să fie blocul lor. Nu de ăsta cu garsoniere, cu apartamente, ca la Vica, mari şi frumoase. Un bloc cu patru etaje, cu o scară sau două, să stea el, bătrînul, Relu cu Vastiţa, Vica cu Radu, cu copiii Andrei şi Monica, Ionică cu Cristina şi copiii lor, Maricel şi Bogdan. Cînd se vor căsători copiii, vor putea rămîne tot acolo. Şi copiii copiilor lor la fel. Că doar el n-o să moştenească pămîntul, aşa că, de fapt, blocul nu-i al lui. Da, ar putea vinde tot. Om pentru casă şi pămînt deja găsise. El ce spune? S-ar fi putut împăca şi cu Vastiţa. Oile le-ar putea vinde bine, deşi tîrgul de pe la Botoşani nu era prea bun. Să aibă blocul lor şi să nu-i doară capul. Să-i lase pe toţi ăia care-i purtau de grijă mamii ciorilor. El n-avea nevoie de mare lucru, ce-i mai trebuia lui? Doar o oaie să-şi mai

păstreze şi să-i facă un ţarc jos, lîngă bloc. S-o scoată la păscut pe lîngă BJATM sau, dacă nu, în partea cealaltă, pe lîngă IUPS sau la MAT. Doar o oaie să-şi mai ţină pentru el, să aibă ceva treabă. El ce spune? Că doar cu Vastiţa se putea împăca la o adică. Şi pe oi ar putea lua bani buni. A auzit de un tîrg la munte. Cică la munte oile se vînd mai bine. „Aşa spune ăla, Costică a lui Petre Ungureanu şi cu naşu'. Şi ei au nişte oi de vîndut şi cam într-o lună vor să meargă." Ar putea merge cu ei. Ei au mai fost. Ştiu locurile, ştiu preţurile, cunosc oamenii. Vorbise şi cu Vica şi nu spusese nu. Doar că să se mai gîndească. Că drumul era lung, obositor şi să fie atent cu cine merge. El, Relu, doar să aibă grijă de oaia pe care o ţine pentru el şi, eventual, să se intereseze de un bloc bun. Să se vorbească şi cu Vica în treaba asta. Să-i dea un telefon şi lui Ionică. Acuma, că făcuse planul, putea să-i mai tragă un păhărel. „Noroc şi la mulţi ani!"

Marea împăcare sau Micile aventuri ale domnului Silvian şi ale blîndei (dar îndărătnicei) Tantilili

Episodul 1

(în care domnul Silvian găseşte un pix, ceea ce-i mai alină suferinţele)

Singurul eveniment ce reuşi să-l mai scoată din pasa proastă, survenită cu o zi în urmă, fu găsirea unui pix. Îl zări cam cu zece metri înainte de ajunge în dreptul lui, nu departe de bordură, dispus aproape perpendicular pe aceasta. Se aplecă, îl culese cu vîrful degetelor şi se opri în loc pentru a-l cerceta amănunţit; în acest scop îşi scoase ochelarii. Îi încercă pe dosul palmei virtuţile şi se bucură: era un pix adevărat, un pix care scrie. Duse către nas mîzgălitura de pe spatele palmei şi inspiră: mirosea a pastă, a pastă adevărată, cu izul chimic bine cunoscut lui. Vîntul îi umflă sacoşa goală de plastic ca pe o pînză de corabie, grăbindu-l spre piaţa către care, de fapt, pornise. S-ar fi lăsat împins uşurel din spate de suflul domol, dacă nu l-ar fi ţinut în loc pixul, cu forma lui pătrăţoasă, culoarea lui galbenă şi – cine ar fi bănuit? – pasta lui verde.

— Mmda, totuşi e o chestie să găseşti un pix, mormăi pentru sine, cuprins de o mulţumire reconfortantă.

Abia acum îşi dădu seama că într-o viaţă de cadru didactic, desfăşurată înainte de revoluţie, la una din cele mai bune şcoli generale din oraş, nu găsise niciodată nici un pix. Fusese profesor de geografie şi într-o vreme chiar director, dar nu-şi amintea să se fi căpătuit din întîmplare cu vreun pix. E drept, pe vremea aceea pixurile erau mai rare, puteau fi cumpărate numai la raioanele de papetărie, nu în toate chioşcurile din staţia de tramvai. Achiziţionarea unui pix nou era totuşi un mic eveniment. De obicei, îi schimba cu grijă pasta celui vechi, cam o dată la două luni. Bucuria îi fu cu atît mai mare cu cît micul cadou al sorţii era la fel cu cel de pe vremuri, şi nu unul de unică folosinţă. Se îndrepta deja spre pensie cînd a ţinut pentru prima dată în mîini un pix a cărui mină pur şi simplu nu putea fi înlocuită. Îl adusese un coleg în

cancelarie pentru a se distra. Îi îndemna, ca test de perspicacitate, să ghicească cum i se putea schimba tubuleţul de plastic din interior. În zadar s-au străduit minţile cele mai luminate ale şcolii, de la profesorul de sport la cel de matematică, pauză de pauză, nu i-au dat de capăt. Atunci au apelat la el, directorul şcolii. L-a sucit şi l-a răsucit, l-a întors pe toate părţile şi, în cele din urmă, a fost obligat să-şi recunoască neputinţa, consolat de faptul că nimeni înaintea lui nu reuşise să dezlege misterul. Cînd, victorios, proprietarul instrumentului de scris, devenit persoană interesantă în ochii tuturor, le-a dezvăluit că pixul, atunci cînd dă semne de oboseală, întrerupînd linia, sau se epuizează, zgîriind hîrtia, este pur şi simplu aruncat la coş, pasta neputînd fi înlocuită, surpriza a fost la fel de mare ca şi dezamăgirea. Lui – şi nu numai lui – i s-a părut de-a dreptul absurd: la ce bun un pix a cărui mină nu poate fi detaşată? De ce să arunci bunătate de carcasă de plastic şi de arculeţ doar pentru că tubuleţul dinăuntru s-a golit? Nu se numeşte asta risipă? Cum mai obturezi capătul minei cu bucăţele de hîrtie răsucite sau cu beţe de chibrit atunci cînd, încălzit în buzunarul de la piept, conţinutul vîscos se lichefiază şi se scurge în căptuşeală? Cum mai resuscitezi mina, frecîndo zdravăn între palme şi suflîndu-i în capăt, atunci cînd în sălile de clasă frigul îi înţepeneşte conţinutul? Blocînd din fabricaţie accesul în interiorul pixului, nu-ţi refuzi din start posibilitatea de a verifica din cînd în cînd nivelul pastei? Or, asta nu înseamnă că poţi rămîne oricînd în pană? Toate aceste nedumeriri, nerostite de vreunul din cei prezenţi, însă comune aproape tuturor, l-au condus la cea mai probabilă concluzie: occidentalii s-au tîmpit cu totul. Între timp, revolta i se mai potolise. Pe lîngă aberaţiile ce-i fusese dat să le vadă în ultimii ani, pixurile de unică folosinţă păliseră. Ele doar anunţaseră o lume din care, pe zi ce trece, înţelegea tot mai puţin: un haos infestat de corupţie, egoism şi proastă creştere.

— Cine îţi dă în ziua de astăzi măcar un pix? Nimeni! – sintetiză mormăind situaţia lumii care îl înconjura, bucurîndu-se indirect de norocul de a găsi acest pix, dacă tot nu era dispus nimeni să i-l ofere.

Îl cîntări în palmă binedispus ca prin farmec, cu sentimentul că îl merită, că venise ca o recompensă modestă, dar concretă. Gîndul că cineva, oricine ar fi fost, îşi manifestase în acest mod neaşteptat grija faţă de el îi mai estompă nemulţumirea legată de micile neînţelegeri cu Tantilili. Căci, într-adevăr, se ciondănise cu ea; nu-i părea rău, fiindcă era convins că dreptatea era de partea lui, însă, cu toate acestea, un disconfort subtil, ca o umbră, îl urmărea pretutindeni. Strecură pixul în sacoşa goală şi îşi continuă drumul. Tantilili – aşa îi spuneau toţi vecinii

de scară, cunoştinţele şi chiar colegii de serviciu pe vremea cînd era angajată – era o doamnă vioaie, mereu binevoitoare şi respectuoasă; tot timpul îl salutase cu „tovarăşe profesor“ sau „tovarăşe director“, cînd devenise director, pînă într-o zi, cam la un an după moartea soţului, cînd el însuşi îi permisese să i se adreseze pe numele mic:

— Vă rog să-mi spuneţi Silvian, doamnă Săcăleanu, sîntem totuşi vecini.

Ea l-a privit fîstîcită, şi-a strîns stingheră cheile în palmă, vădit emoţionată, i-a zîmbit altfel decît pînă atunci şi a zis:

— Numai dacă îmi veţi spune Tantilili, ca toată lumea.

În acelaşi timp Tantilili era o gospodină desăvîrşită. Faima mîncării ei de castraveţi muraţi, pe cît de bizară auzului, pe atît de delicioasă, depăşise de mult graniţele scării lor de bloc străjuite de interfon, răspîndindu-se ca un miros ispititor în tot cartierul. Zacusca ei de toamnă şi compoturile pentru iarnă nici nu intrau în vreo competiţie pe o rază de cîteva sute de metri: Tantilili era mai degrabă solicitată în calitate de consilier sau arbitru în chestiuni culinare. Pe pipăite, extrase pixul din sacoşă; nu, nu acolo era locul lui. Îi cîntări din nou silueta severă, galbenul solar şi îi probă arcul de două-trei ori. Îi plăcea ţăcănitul acela scurt şi disciplinat, plin de vitalitate. Avea un efect tonic asupra sa. Chiar procedă la cîţiva paşi mai vioi, cadenţaţi, în ritmul ţăcănitului de pix, însufleţit, brusc, ca un veteran care mai simte în piept bubuitul tobei ce punctează ritmul marşului. Tot timpul îi plăcuseră curăţenia, ordinea şi disciplina. În timpul liceului, la internat fusese un fel de şef de cameră tocmai din această pricină. Nu suporta haosul, adică acea situaţie în care oamenii nu-şi ştiu exact locul, se plimbă de colo-colo fără căpătîi, puşi pe gîlceavă şi furtişaguri. Şcoala lui fusese ca o floare, cum se spunea pe vremuri; fusese recompensată cu un premiu chiar la nivel de judeţ. În timpul directoratului său, planul economic era plan economic. Asta tocmai fiindcă îi plăcea ca fiecare lucru să fie la locul său. Borcanele goale erau borcane goale; maculatura, maculatură; fierul vechi, fier vechi. Iar plantele medicinale, nici vorbă, erau plante medicinale. Podbalul, socul, măceşele, muşeţelul sau ce-or fi fost trebuiau să fie bine uscate, prin întindere pe hîrtie de ziar, în podul casei sau pe balcon, căci avea atît elevi care locuiau la casă, cît şi din cei de la bloc; apoi mai trebuiau să nu conţină corpuri străine, să corespundă cantităţii prevăzute pe cap de elev şi să fie îngrijit împachetate. O singură condiţie dacă nu era respectată, la luat comanda. Cadrele didactice şi elevii îi spuneau pe ascuns „bursucul“, nu dădeau dovadă de prea multă imaginaţie. Dacă a fi corect şi a-ţi îndeplini

exemplar sarcinile înseamnă a fi bursuc, atunci da, era de acord, toată viaţa lui fusese un bursuc, fără prea multe regrete. Un bursuc, da, oameni buni, dar nu un bursuc de rînd, ci unul care nu lipsise de la panourile de onoare şi care fusese decorat, atît înainte, cît şi la revoluţie. Deşi nu purta cele două decoraţii simultan, „să nu se certe între ele“, nu le găsea cu totul incompatibile, căci nu le considera decît semnul seriozităţii, al disciplinei şi responsabilităţii acolo unde te afli, în timpul pe care-l trăieşti. Profesorul de istorie, după ce au ieşit la pensie, i-a spus într-o împrejurare oarecare: „Domnule director, dacă toţi românii ar fi fost ca dumneata în perioada interbelică, probabil că în România nu s-ar fi instalat niciodată comunismul; dar, dacă, Doamne fereşte, ar fi fost cu toţii aşa după ’45, comunismul n-ar mai fi căzut niciodată“. Nu se supărase pe el, înţelegea prea bine că un om care făcuse puşcărie politică pe vremea puterii populare avea destule sechele. Ţac-ţac! Ţac-ţac! Ţac-ţac! Introduse pixul galben în buzunarul de la piept al sacoului sare-şi-piper, cum se purta pe vremea directoratului său. Se simţea bine în el, atît datorită croielii, cît şi amintirilor; pe atunci, se făceau lucruri trainice, să te ţină o viaţă, nu să le arunci la coş după o singură folosinţă. Sacoul parcă mai păstra pe la cusături şi în căptuşeală mirosul inconfundabil de cancelarie, de cretă, de holuri proaspăt văruite şi de scări lustruite temeinic, de elevi tunşi regulamentar şi de numere matricole. Unii îi mai salutau şi acum, pe el şi pe sacoul lui, pătrunşi de respect, şi găsi că se potriveşte foarte bine capătul galben al pixului, ca o decoraţie discretă, de profesor. La urma urmei, o merita, nu se ivise întîmplător la vîrful pantofului, într-un moment tensionat al relaţiei lui cu Tantilili. La urma urmei, servise patria timp de treizecişiopt de ani cu creta şi catalogul, iniţiase treizecişiopt de generaţii în sfintele taine ale geografiei patriei. Simţi că nu-i deplasat să lase să-i înmugurească în colţul ochilor o pereche de lacrimi. Oricît de îndărătnică şi de blînd-necuviinciasă se dovedea Tantilili, meritele trecutului său nu puteau fi şterse cu buretele, iar pixul acela galben, cu arc şi cu mină detaşabilă, îl întări în convingerea sa. Graţie lui, sute de elevi învăţaseră unde se află cutare sau cutare oraş şi toate formele de relief, care sînt bogăţiile solului şi subsolului sau centrele industriei constructoare de maşini ori ale extracţiei cărbunelui. El le împărtăşise cunoştinţe despre rîuri, Deltă şi mare, despre zonele de cultivare a grîului, porumbului, soiei şi sfeclei de zahăr. Toate acestea nu puteau fi îndepărtate ca şi cum ai şterge cu buretele o tablă. E drept, şi el avusese norocul să-şi plimbe arătătorul pe harta unei ţări frumoase şi bogate, cu toate formele de relief. Simţi nevoia să se aşeze cîteva minute pe o bancă. Mai avea o oră pînă să ia

medicamentele.

Publicitate

(Cu părul încîlcit şi nespălat, un copil stă pe vine, concentrat asupra zemii groase, ca un rest de cafea, acumulată în spărtura din asfaltul trotuarului. Pare un băieţel de 7-8 ani, cu coastele lunecînd, sub pielea tuciurie, la fiecare mişcare, acoperit cu o pereche de pantaloni scurţi, fără încălţări. Cu degetele răşchirate greblează fundul bălţii înconjurate de fiorduri de bitum, acompaniindu-şi mişcările sincopate, mecanice cu un bîrîit modulat cu îndemînare de buzele crăpate. La cinci paşi în spatele său, bărbaţi şi femei întind gîturile, pe deasupra spinării lui, în direcţia tramvaiului. La doi paşi în stînga, un bărbat destul de copt sărută mîna ce iese prin deschizătura îngustă a unui chioşc de ziare, iar trei paşi la dreapta bîzîie maşinile, una după alta, printr-un tunel molatic de praf, lăsînd în urmă mirosuri, aşchii de melodie şi, mai rar, cîte un scuipat, fluturînd nehotărît, din pricina curenţilor de aer, înainte de a plescăi. Plin de seriozitate, copilul, cu călcîiele uşor ridicate, balansează înainte şi înapoi, pieptănînd cu nădejde fundul ochiului de apă împuţită. Captura este ţinută un timp pe buza spărturii, în mreaja degetelor, pînă cînd picăturile cafenii se răresc, după care este ordonată cu meticulozitate: pietricelele la pietricele, chibriturile arse la chibrituri, chiştoacele la chiştoace, biletele de tramvai la bilete, iar ce se află în cantitate nesemnificativă sau e lipsit de importanţă pentru a face obiectul unei clase separate este trecut la o grămăjoară de diverse (o monedă, două pene, un beţigaş, un căpăcel de plastic, o brichetă spartă). Mîlul este dispus de-a lungul malului neregulat, în chip de dig. Soseşte tramvaiul. Oamenii îşi retrag gîturile ca pe nişte pistoane care intră în lăcaşul lor, acţionează asupra picioarelor, care descriu mişcări compuse, şi asupra degetelor de la mîini, care-şi efectuează mişcările complicate la adăpostul buzunarelor. Bărbatul relativ copt priveşte cu un aer încurcat spre tramvai, capul ar lua-o într-acolo, dar trupul îi rămîne nemişcat. Mîngîie mîna ce pare să crească din chioşcul de ziare, o masează, şuşoteşte conspirativ, o frămîntă delicat – un aluat de prăjitură. Mîna reacţionează cu toate cele cinci degete, ca un animal fericit. Copilul decolmatează cu scrupulozitate, abstras. De chioşcul de ziare se apropie un bărbat sobru, ras pînă i s-a făcut pielea transparentă, încheiat la toţi nasturii. Bărbatul relativ copt face un pas lateral, mîna se retrage rapid, dar cu graţie, ca un corn de melc, pînă la cot. Bărbatul sobru se

apleacă direct din şale, frînt, şi se adresează palmei ca şi cum ar vorbi unei urechi. Palma îi răspunde ceva cu degetul mare, bărbatul sobru insistă, în unghi drept. Bărbatul relativ copt scoate un pachet de Carpaţi şi îşi aprinde o ţigară. Mîna extrage sacadat un ziar dintr-un suport metalic exterior, ca o pasăre care îşi smulge o pană. Bărbatul relativ copt atrage atenţia copilului, atingîndu-i spatele cu vîrful piciorului şi întinzîndu-i pachetul cu ţigări. Copilul îşi întoarce faţa somnoroasă către el şi întinde mîna. Copilul e o fetiţă, în cealaltă ureche are un cercel. Bărbatul relativ copt o plesneşte peste mînă şi zîmbeşte cu toţi dinţii pe care-i mai are. Copilul zîmbeşte la rîndul lui. Bărbatul sobru s-a îndepărtat, fluturînd ziarul ca pe o aripă de hîrtie. Mîna se lungeşte precaută şi umedă, ca un corn de melc. Bărbatul relativ copt, cu ţigara în colţul gurii, îi împleteşte degetele. Fetiţa s-a aşezat jos, ostenită. Cu arătătorul ia mîl din zidul de apărare şi îl întinde cu migală pe unghiile degetelor de la picioare. Cînd termină un picior, îl întinde, îşi dă capul uşor înapoi şi apreciază de la distanţă cum îi stă. Pare mulţumită.)

Episodul 2

(în care domnul Silvian este apostrofat în piaţă, ceea ce nu-l împiedică să rememoreze)

Se ridică şi porni mai departe. Amintindu-şi de isprăvile tinereţii sale, îl cuprinse o nostalgie molicică şi călduţă ca un halat de baie, care-i dădu un sentiment plăcut de plutire, ca şi cînd sîngele i-ar fi devenit mai uşor. De cînd nu mai avea atîtea treburi pe cap, ca odinioară, nu-şi refuza clipe de reverie cu ochii deschişi, în care scene de viaţă – reale, rememorate sau posibile – se desfăşurau nestingherite, în virtutea unor legi întortocheate. Ca director, nu şi-ar fi îngăduit nici în ruptul capului asemenea derapaje, n-ar fi fost deloc potrivit ca un elev, adus cu urechile înroşite de profesorul de sport fiindcă spărsese un geam, să-l găsească cu privirea imponderabilă, alunecînd peste inventarul biroului; dar acum, ca pensionar, după o viaţă de muncă, odată ce responsabilităţile se restrînseseră simţitor, considera că se poate înfrupta din hrana poeţilor. Chiar dacă uneori îi treceau prin faţa ochilor fapte neverosimile, atît timp cît făceau să treacă timpul mai uşor şi nu-l lăsau captiv singurătăţii, erau bine-venite. Decît să urmărească telenovelele, pe care Tantilili le sorbea din ochi, prefera să-şi deruleze momente şi aspecte din propria viaţă, mai adevărate şi mai instructive, mai pline de miez. I le-ar fi povestit şi ei, măcar pe unele dintre ele, ca

pe un film, dacă nu ar fi fost atît de îndărătnică. Aşa se face că, uneori, în timp ce, tolăniţi în fotolii, îi ţine companie în faţa televizorului, el priveşte la alt film, al lui, iar ea comentează degeaba, îl întreabă zadarnic ce crede că se va întîmpla şi, în cele din urmă, se înfurie cînd realizează că el nu e atent. Alteori, el e cel care povesteşte întîmplări, care-i vin în minte cu lux de amănunte, sau despre curiozităţi geografice, în timp ce ea trebăluieşte la inegalabilul borş de sfeclă roşie, învăluită în abur ca într-o gogoaşă de mătase, fără să se întrerupă şi fără să se mire de ceea ce-i spune, ca şi cum ar fi cu gîndul în altă parte. În astfel de momente izbucneau replici nepotrivite, de o parte sau de cealaltă, care necesitau, după aceea, o serie de gesturi diplomatice, atent cîntărite, pentru a restabili armonia. Într-un anumit fel, tot despre asta era vorba şi atunci cînd discutau, în contradictoriu, despre soarta televizorului. El era de părere că ar putea renunţa la posturile prin cablu, canalul public era suficient pentru doi bătrîni al căror viitor abia depăşea graniţele cartierului, în vreme ce Tantilili nu numai că refuza îndărătnică suspendarea cablului, ci preconiza şi o investiţie într-un televizor color, singura – şi acest „singura“ îi zgîria auzul – bucurie a bătrîneţii ei.

Cu sîngele mai uşor, nu se putu stăpîni să-şi închipuie – poate uşor hazardat, dar unui pensionar, cu responsabilităţi restrînse, i se permite acest lux – că pixul galben, cu arc, este simbolul recunoştinţei a sute de elevi, poate mii, pe care îi purtase, cu arătătorul, de-a lungul şi de-a latul României, în călătorii iniţiatice. Fără îndoială, un obiect mic, un flecuşteţ la prima vedere, nu un serviciu de cafea sau un set de tacîmuri, cum primea pe vremuri, numai la ocazii, însă plin de semnificaţie. Cu atît mai valoros cu cît nu era un cadou oferit de un elev, un grup sau o clasă, ci, prin mîna nevăzută a sorţii, de generaţii întregi. Ar fi putut foarte bine să nu-i iasă în cale, să păşească furat de gînduri peste el sau să-l strivească pur şi simplu sub talpa pantofului. Ar fi putut foarte bine să-l găsească un alt cetăţean înaintea sa, poate chiar tinerelul care îl depăşise fluierînd anapoda; ori ar fi putut să aibă pasta consumată. Dar nu, el era întreg-întreguţ, funcţional şi de modă veche, aşa cum îi plăcea lui. Iar ca să-i spulbere orice dubii că n-ar fi fost un semn, mai ales lui Tantilili, culoarea pe care o lăsa în urmă nu era albastră, cum se întîmplă în mod obişnuit, ci verde, o culoare rară pentru un pix, dar atît de dragă geografilor. Îl desprinse din buzunarul de la piept şi îi mai încercă o dată cromatica, de această dată în podul palmei. Verdele intens, previzibil îi întări mai mult retoric raţionamentul.

— Dom’le, cumperi ceva sau nu? Ce tot te foieşti pe-aici? Om bătrîn şi umbli să dai cu şmangla… E-he-heee, las’ că vă ştiu eu!

Două doamne îi aruncară priviri zburlite, strîngîndu-şi convulsiv poşetele. Abia atunci realiză că vocea îl vizase pe el şi, pentru moment, îşi pierdu cumpătul, însă reacţionă destul de prompt:

— Vă rog!… Aveţi grijă cum vorbiţi! Nu vă permit!

Însă o oarecare nesiguranţă, cauzată de cuplarea prea rapidă la realitate, persistase.

— Las’ că vă ştiu io pe ăştia, pensionarii – interveni o femeie zdravănă, în halat de doc, încinsă cu borsetă, de după un vraf de cartofi. N-aveţi parale, vă tîrguiţi şi tot nu luaţi nimic pînă la urmă… N-aveţi ce face acasă şi vă omorîţi timpul prin piaţă.

— Ba iau o cireaşă de ici, o prună de acolo, o felioară de ceva de dincolo şi pleacă acasă cu burta plină… Se îmbracă la mîna a doua şi crezi că-s domni, da’ ei numai după gratis umblă…

— Nu vă permit!

— Lăsaţi-i, bă, că-s necăjiţi! zise împăciuitor un bărbat spătos, cu mustaţa dreaptă ca firele de mătură. Ia, tataie, de-aici un pătrunjel, că n-oi sărăci dintr-atîta. Ia de-un borş!

Domnul Silvian încremeni; atît acuzaţiile, cît şi apărarea îl lăsară fără replică. E adevărat, nu fusese de ani de zile în piaţă – o vreme avusese menajeră, apoi gătise Tantilili şi pentru el –, nu-i mai ştia pulsul şi obiceiurile, dar la o asemenea situaţie nu se aşteptase. Mîrlănie, îi stărui în minte. Apoi, ca un fulger, îi trecu prin gînd că, de fapt, i se confirmă imaginea pesimistă despre lumea care se instalează: un haos infestat de corupţie, egoism şi proastă creştere.

— E-he, tataie, da’ matele eşti şi fudul, nu-ţi place pătrunjelul meu! Cu fudulia mori de foame în ziua de azi, îţi spun eu, adăugă bărbatul spătos, fugărindu-şi fără astîmpăr mîinile printre morcovi, ceapă şi legături de mărar şi pătrunjel.

Domnul Silvian Chiorescu consideră că ar fi cel mai potrivit să tacă superior, să nu cumpere nimic de la asemenea specimene şi să părăsească senin, cu fruntea sus acest loc, al lipsei de respect. Se îndreptă de spate şi se orientă cu paşi ostentativ calmi către ieşire. Hotărî să nu mai calce niciodată acolo; chiar dacă va fi nevoit să-şi scoată abonament la tramvai, pentru a ajunge în pieţe mai îndepărtate. Pe trotuar, abandonă ideea de a găsi în acel moment o piaţă şi îşi lăsă paşii în voia unei plimbări fără scop. Ouăle umplute cu maioneză, clătitele cu dulceaţă de afine, plăcintele cu mărar, dar mai ales borşul cu sfeclă roşie făcut de Tantilili i se îngrămădiră în minte, sîcîindu-l. Chiar

în momentul în care se certaseră, aveau în mîini cîte o farfurie cu budincă delicioasă, după o reţetă chibzuită chiar de ea. Nu era ceea ce se numeşte un mîncău, însă o slăbiciune pentru specialităţile culinare avea. Chiar budincii pe care o înghiţise cu noduri îi enumerase în gînd calităţile, ceea ce în alte circumstanţe ar fi făcut cu voce tare, de la frăgezimea miezului şi aroma echilibrată de vanilie pînă la marginea crocantă, fără excese în grăsimi vegetale. În fond, de la ce pornise ciondăneala? Punctul culminant fusese probabil obsesia televizorului color, deşi o oarecare tensiune se instaurase de mai mult timp. Stăteau cufundaţi în fotolii, savurînd budinca, iar el îi vorbea despre înflorirea industriei metalurgice în România; ajunsese, dacă nu se înşela, la lovitura plină de şiretenie pe care le-o dăduse Gheorghe Gheorghiu-Dej sovieticilor prin construcţia combinatului de la Galaţi, cînd Tantilili îl întrerupsese fără tact ca să-i comunice bucuroasă, chiar în acel moment, de parcă zilele intraseră în sac, că primise mărci de la băiat şi că visul ei de a-şi cumpăra un televizor color se putea realiza în cîteva zile. Voia neapărat un Samsung. Vestea l-a lovit ca un trăsnet. Pe lîngă faptul că, ştiindu-i opinia în privinţa acestei achiziţii, îl ignorase, nu recursese nici măcar la o consultare finală formală, alesese cu exactitate şi marca televizorului, fără a se trăda vreodată că se gîndeşte la asta, fapt care l-a supărat cel mai mult. Precizia cu care indicase „Samsung“ l-a scos din sărite:

— Şi de ce, mă rog, Samsung? a întrebat-o pe ton înţepat.

— Păăăi… de ce nu? Nu sună bine? „Sam-sung“, „Sam-sung“…Ce zici?

— Şi de ce, mă rog, color? Ştiinţa ne spune că e mai nociv decît cel alb-negru.

— Iaca, vax! Eu vreau să văd mărul măr şi calul cal.

— Şi cu alb-negru nu vezi mărul măr şi calul cal? a chestionat-o intrigat, mai cu seamă că era de acord că mărul trebuie văzut ca un măr şi calul ca un cal.

Atunci Tantilili i-a explicat cum lucrurile şi fiinţele alb-negru îşi pierd din prospeţime, la fel cum se întîmplă cu verdeţurile şi legumele, iar filmele îşi pierd gustul, exact ca un borş făcut cu zarzavaturi veştede.

Or, ea voia sa vadă perdelele, tacîmurile, stofele, pantofii şi rochiile pline de viaţă, adevărate. Fîntînile arteziene, peluzele, pălăriile şi maşinile cît mai apropiate de realitate, nu prostii alb-negru. El i-a replicat că oricum nu va avea vreodată aşa ceva, că şi-ar face mai degrabă sînge rău să le vadă în toată splendoarea lor. Tocmai fiindcă nu

va trăi niciodată în asemenea bogăţie îşi dorea s-o urmărească în fiecare zi, în culori, i-a replicat, „măcar să nu mor proastă“.

— Aşa să ştii, i-a mai spus.

Cuvinte care l-au înfuriat şi mai mult, prin tonul lor sfidător.

În acel moment a reacţionat cum nici el însuşi nu se aşteptase: a lăsat budinca pe jumătate în farfurie în semn de dispreţ şi a ieşit cu următoarele cuvinte, de care nu se ştiuse capabil:

— Dacă îţi iei color, eu nu mai calc pe aici!

Deşi clocotea de nervi, nu a ameninţat, nu a înjurat, nu a trîntit uşa, doar atît a spus:

— Dacă îţi iei color, eu nu mai calc pe aici!

Cuvinte care l-au urmărit pe hol, pe scări, pînă în casă, ca un stol agresiv de grauri. Deşi păreau spuse de gura altcuiva, revolta din ele şi-o recunoştea. Revoltă la adresa slăbiciunii ei: filmele braziliene. Putea să moară preşedintele Statelor Unite, să plouă cu broaşte sau să anunţe cutremur, ea din faţa televizorului nu s-ar fi dezlipit nici în ruptul capului atît timp cît era un film brazilian. Poate, dacă ar fi ars mîncarea pe foc, ar fi şovăit.

Se lăsă pe bancă, uşor ostenit. Îşi pipăi buzunarul de la piept în căutarea pixului şi se gîndi că va trebui totuşi să-i mărturisească despre acest semn incredibil.

Publicitate

(Zăpuşeala amiezii este ţinută sub presiune de norii grei şi plaţi ca nişte folii de tablă. Praful înalt, invazie de minuscule lăcuste de piatră abătută asupra oraşului, nu cruţă nici ochii şi nici laringele locuitorilor. Steagurile flasce îşi preling culorile în adînciturile cutelor, la răcoare, anesteziind elanurile patriotice. Maşina cu braţ mobil, destinată întreţinerii reţelei electrice, se deplasează lent, ca şi cum s-ar afla în fruntea unui convoi funerar, către stîlpul de alături. În ţarcul din capătul braţului telescopic, ca într-un ring de box la scară redusă, un adolescent în tricou şi pantaloni de trening protejează snopul de steaguri cu pînza înfăşurată în jurul beţelor. Stîlpii de iluminat public emană raze scurte, decolorate de strălucirea soarelui, dînd parcă, atît cît pot, o mînă de ajutor la fixarea drapelelor. Hardughia se opreşte silenţios. Un cap se iţeşte pe fereastra maşinii, se răsuceşte pentru a privi în sus, tendoanele gîtului se încordează. Adolescentul îi face semn cu braţul să dea înapoi. Capul se retrage în cabină, maşina tremură, rafale de fum negru deviază

traiectoria celor de pe trotuar. Adolescentul ridică palma, ca un arbitru, spre oglinda retrovizoare. Hardughia icneşte şi rămîne neclintită. Proprietarul capului se aruncă vesel din cabina înaltă. Se dă doi paşi înapoi, evaluează poziţia maşinii în raport cu stîlpul şi, pentru a pecetlui manevra impecabilă, îşi sărută vîrful degetelor adunate laolaltă. Adolescentul îi răspunde cu acelaşi gest. Un bărbat în salopetă, desprins din fluxul trecătorilor, se apropie vioi de şofer. Îşi dau mîna. Schimbă cîteva replici şi se amuză. Bărbatul în salopetă îşi pipăie hainele, scoate un pachet de ţigări şi, printr-o scuturătură a mîinii, îl îmboldeşte pe celălalt să se servească. Amîndoi îşi aprind cîte o ţigară. Şoferul se sprijină cu spatele de roata înaltă a maşinii. Bărbatul în salopetă sugerează, cu braţele în aer, un cerc mai mare decît l-ar putea el cuprinde. Şoferul îşi face cruce. Adolescentul stă pe vine, cu braţele şi bărbia sprijinite de marginea ringului. Se ridică, scutură picioarele unul cîte unul, îşi întinde mîinile în laterale, într-un simulacru de exerciţiu fizic. Se apleacă peste ţarc, pentru a-i vedea mai bine pe cei doi de la poala maşinii. Se retrage. Alege un steag şi îi desfăşoară meticulos pînza. Îşi îndepărtează picioarele pentru a căpăta stabilitate şi, cu mişcări ample, flutură drapelul, cu ochii pironiţi pe umbra de pe asfalt. Prinde capătul pînzei cu mîna şi o orientează după soare, pînă cînd găurii din drapel îi corespunde pe asfalt un disc de lumină. Îngustează şi lăţeşte de mai multe ori spotul luminos prin mişcări dibace ale pînzei. Îşi lipeşte steagul de faţă, cu decupajul în dreptul nasului şi al gurii. Pata luminoasă a dispărut. Îşi potriveşte apoi gaura în dreptul ochilor şi roteşte capul în stînga şi în dreapta, curios cum se vede lumea din această perspectivă. Încearcă să-şi tragă pînza steagului pe cap, cum ai îmbrăca un pulover, însă diametrul deschizăturii se dovedeşte insuficient. După două încercări, abandonează ideea. Cu genunchiul fixează băţul steagului în colţul ringului, cu stînga îi încordează materialul textil, iar dreapta o introduce prin decupaj. Vesel, face trecătorilor din mînă. Nu-i răspunde nimeni. Roteşte palma către sine, o saltă mai sus şi îşi face sieşi din mînă. Acum nu mai fumează decît bărbatul în salopetă. Şoferul s-a lăsat pe vine, rezemat de cauciucul din faţă al maşinii; e fix cît roata.)

Episodul 3

(în care Tantilili îşi divulgă slăbiciunile)

Îşi şterse mîinile de un prosop şi îşi roti mulţumită privirea prin

bucătărie: ai fi putut alege mac în ea. Nu arăta ca în filme, dar măcar era curată. Oala clocotea pe aragaz, aburul se bulucea pe fereastră. Dacă ar fi fost mai tînără, s-ar fi dus şi ea să muncească prin Israel sau Italia, cum auzise că fac unele femei, poate chiar în Brazilia. La ce bunătăţuri gătea ea, nici nu se gîndea să nu-şi găsească urgent ceva de lucru. Numai la mirosul borşului ei de sfeclă roşie, le-ar fi lăsat brazilienilor gura apă. Însă la vîrsta sa n-o mai angaja nimeni şi nici ei parcă nu-i mai ardea să se ducă de nebună prin lume. Cum nu putea da timpul înapoi, nu-i rămînea decît să se mulţumească cu ce are, oricum mai mult decît alţii. Ca de obicei, în chestiuni care nu mai puteau fi schimbate, se resemnă constatînd că asta era soarta celor care, asemenea ei, crescuseră odată cu comunismul. Ceea ce nu însemna ca uneori nu-l regretă. Nu, nu avusese funcţii în partid, nu avusese privilegii, dar nu o dusese rău. Cu excepţia filmelor braziliene. Numai că despre ele nu aflase decît după moartea lui Ceauşescu, aşa că abia acum o ducea rău în comunism, după ce comunismul trecuse şi ea aflase cum ar fi putut s-o ducă. Aşa că uneori se gîndea că ar fi fost mai bine să nu afle niciodată ce pierduse atîţia ani, căci n-ar mai fi avut ce regreta, aşa cum cei care muriseră înainte n-aveau de ce să le fie necaz că, de exemplu, nu băuseră niciodată Coca-Cola. Ridică prudentă capacul de pe oală, cu un prosop. Cu o lingură de lemn, gustă borşul. Mai adăugă un praf de sare şi mestecă. Alteori îşi spunea că Ceauşescu ar fi trăit mult şi bine dacă ar fi dat filme braziliene. Lumea ar fi stat mulţumită în faţa televizorului şi nici prin gînd nu i-ar fi trecut să iasă în stradă; ar fi avut ce povesti la serviciu şi nu ar mai fi spus bancuri, să rîdă toţi de el. De ce să nu recunoască, îi era ciudă că pierduse atîtea episoade pe care ar fi putut să le vadă pînă în ’89. O înţelegea bine pe acea telespectatoare, grav bolnavă, ce trimisese o scrisoare la televiziune în care îi ruga să difuzeze mai multe episoade odată, poate prinde şi ea sfîrşitul filmului. Toată viaţa făcuse serviciu, călcase rufe, crescuse copii, gătise şi spălase, fără nici o altă bucurie; acum, după revoluţie, ca şi ea, descoperise serialele braziliene, însă doctorii spuneau că nu mai are mult de trăit. Nu merita, oare, să afle cum se sfîrşeşte filmul? Privi pe fereastră, nici urmă de Silvian. Poate se rătăcise în piaţă. Chicoti. Plecase îmbufnat ca văcarul pe sat, nici măcar budinca n-o terminase. Ea una nu putea înţelege cum un om aşa deştept, ca Silvian, doar fusese director de şcoală, se putea supăra fiindcă îţi cumperi televizor color; şi nici măcar nu era pe banii lui. Îi primise de la derbedeul ei de fiu, din Germania. Silvian nu-i lăudase absolut deloc budinca, ceea ce-o mîhnise mai mult decît cuvintele lui: „Dacă îţi iei color, eu nu mai calc

pe aici". În definitiv, asta îi plăcea cel mai mult la Silvian: ştia să-i aprecieze mîncarea. Găsea cuvinte măgulitoare pentru fiecare miros, pentru fiecare gust, plescăia din limbă, mesteca încet, amuşina farfuria, se lingea pe degete. De ce să nu recunoască: în astfel de momente, pieptul i se umfla ca un balon, gata să o ia pe sus. Pentru o gospodină ca ea, cuvintele lui, din care unele abia ştia ce înseamnă, erau cea mai bună răsplată. Răposatul bărbat-său înfuleca de prin oale, chiar mîncăruri reci şi sleite, era rău la foame, înghiţea cartofii întregi şi carnea nemestecată, fără să le simtă gustul. Sorbea borşul din farfurie, îl trăgea cu viteză, ca un aspirator nou-nouţ, zarzavaturile şi tăiţeii din lingură parcă prindeau aripi, indiferent dacă era fierbinte sau rece, şi o ştergea la treabă. Tot timpul era pe fugă, alerga dintr-o parte în alta după un ciubuc, niciodată nu avusese timp să plescăie de plăcere. Băiatul, şi el mîncase pe apucate, mereu avea ceva de rezolvat cu băieţii din cartier, pînă a pleca în Germania. Băga ceva în fizic, cum spunea el, mai mult după miezul nopţii, frînt de oboseală sau duhnind a băutură. Privi ocrotitor oala de pe aragaz. Capacul sălta puţin, ba într-o parte, ba în alta, lăsînd să ţîşnească jerbe de abur cu miros de sfeclă, parcă gata să-şi ia zborul, asemenea navetelor spaţiale despre care văzuse un documentar cu două zile în urmă. Numai Silvian mînca cu delicateţe, atent cu fiecare fel în parte, comentînd întruna ca un crainic sportiv. Lăsă oala bolborosind, mai înălţă o dată capul în dreptul ferestrei, scrutînd strada, şi se îndreptă spre sufragerie, căutînd din ochi telecomanda. Se lăsă indecisă în fotoliu, aprinse televizorul şi, în poală, mîngîie telecomanda ca pe un animal de casă înţesat de butoane. Nimeri în mijlocul unei reclame la chiloţi absorbanţi, în timp ce o mamă îşi lipea obrazul trandafiriu de fundul rotofei al unui bebeluş, întrecînd-se care dintre ei e mai catifelat. Zîmbi în sine unei amintiri. Prima dată cînd văzuse reclame la televizor, după ’89, căci înainte nu exista aşa ceva, crezuse că s-a defectat televizorul, că se suprapun canalele, cumva. După metoda veche, însuşită de la răposatul, se năpustise asupra televizorului, mai ales că-i întrerupsese filmul ei preferat, pregătită cu doi pumni pentru deasupra şi o palmă pe laterală, noroc că o potolise băiatul: stai mamă, nu-l nenoroci, că nu-i vinovat. A priceput cu greu ce căutau acele doamne frumos îmbrăcate, ca de oraş, cu cutii de detergent în braţe, de parcă s-ar fi dus în centru să-şi spele rufele, taman în mijlocul filmului ei, cînd era acţiunea mai palpitantă, şi o vreme fusese foarte supărată pe ele, le ocăra cum îi venea la gură; pînă a rămas singură. După aceea, încetul cu încetul a început să se obişnuiască cu ele, să stea la taifas pînă la reluarea filmului, să se împrietenească. Îşi spunea că publicitatea e tot un film

brazilian, un film ce repetă de nenumărate ori acelaşi episod, ca să apuce să-l vadă toată lumea. Începuse să îndrăgească personajele, chiar dacă ştia pe de rost ce vor face. Cînd era binedispusă şi de faţă se găsea vreo vecină – cu Silvian nu îndrăznea asemenea jocuri –, se amuza poruncindu-le personajelor comportamentul.

— Acum, hai, fii fetiţă cuminte şi dă-i un pupic băiatului de pe motocicletă, îi spunea fetei blonde şi fata se executa, iar vecina se prăpădea de rîs.

— Eu zic că ar fi bine să ţii ca lumea dopul în mînă, altfel îl scapi şi-o să-l cauţi de-o să-ţi vină acru…

Băiatul cu părul vîlvoi scăpa dopul de la răcoritoare, dop care se rostogolea printre picioarele trecătorilor, îl căuta disperat, vecina leşina în hohote.

— Acum te duci şi scuturi antena! – şi bărbatul se ridica din fotoliu, urca pe bloc şi scutura antena.

Era distractiv; în plus, se simţea bine, era singura dată în viaţă cînd cineva o asculta întru totul, fără să cîrtească.

Cu Silvian păţise altceva. Ca să nu se simtă singură, ea mai obişnuia să le dea nume fetelor din reclame, aşa cum punea nume păpuşilor cînd era mică.

— Uite-o pe Bibi, i-a prezentat cu degetul într-o după-amiază o fetişcană călare pe motocicletă, cu o Coca-Cola la gură.

— De unde ştii cum o cheamă? a tresărit surprins Silvian, care era obişnuit să-şi cunoască toţi elevii după nume.

— Păăii, nu ştiu cum o cheamă, aşa am botezat-o eu, s-a fîstîcit un pic, oarecum ruşinată. E noră-mea, a trecut ea pe glumă.

Glumă şi nu prea, căci îi trecuse prin gînd că, în Germania, băiatul ei poate se va însura cu o fată asemănătoare, să lase tot blocul cu gura căscată.

— Termină cu prostiile! a curmat el discuţia, fără simţul umorului.

Din primele mărci primite din Germania şi-a cumpărat şi ea, de curiozitate, o sticlă de Coca-Cola. Să fie în ton cu Bibi, cu noră-sa, cum îi plăcea să glumească. Ar minţi dacă ar pretinde că nu i s-a părut bună, pişca la limbă grozav şi, după cîte se vorbea, era preparată după o reţetă secretă şi nu din zahăr ars, cum părea cînd o vedeai doar în sticlă. Cine gusta măcar o dată era lămurit pe deplin că nu este din zahăr ars; doar cei care nu puseseră nici un strop pe limbă puteau să scornească aşa ceva sau să întindă vorba mai departe. Apoi a achiziţionat o răzătoare, comandînd-o prin poştă, deşi mai avea una în dulap, dar nu o răzătoare

oarecare, ci una complexă, cu set de lame, de inox, multifuncţională, cum fusese prezentată. O gospodină ca ea măcar la bătrîneţe merita asemenea minunăţie, mai ales că nu costa decît cîteva mărci. N-a răbdat-o inima să nu comande şi un set de cuţite, deşi, cinstit vorbind, mai avea două, dar s-a lăsat ademenită de preţul incredibil de mic. Şi-a zis că în cele din urmă nu avea ce pierde, putea fi făcut cadou cu o ocazie oarecare sau putea fi dat de pomană cînd va muri, „doar nu cere de mîncare“. În ultima vreme obişnuia să-şi cumpere una sau alta, schimbînd cîteva mărcuţe, numai dacă le vedea la televizor, ca să ştie exact pe ce dă banii, căci era imposibil să încerci toate felurile unui produs pentru a vedea care-i mai bun. După părerea ei, înainte era mai bine; nu se găsea decît Dero, aşa că asta trebuia să cumperi, atunci cînd găseai, nu-ţi umbla capul ca girofarul în magazin, pînă să te hotărăşti. Înainte, cînd luai o cutie de Dero, te bucurai ca un copil; acum, indiferent ce detergent ai cumpăra, chiar dacă-i pe alese, tot îţi pare rău, te gîndeşti mereu că poate te-ai păcălit, poate altul era mai bun sau la fel de bun, dar mai ieftin. Acum niciodată nu eşti mulţumit, pe cînd înainte tot timpul erai vesel. Ea, ca să-şi ia de o grijă, dădea banii pe ce se prezenta pe parcursul filmelor braziliene sau se consulta cu vecinele, în timp ce-şi povesteau serialul. Aşa se hotărîse pentru un Samsung. Chiar dacă Silvian fusese neaşteptat de ţîfnos în ultima discuţie, ba chiar îi lăsase şi budinca pe jumătate în farfurie, ea nu se va lăsa înduplecată, voia să vadă pantofi, rochii şi pălării pline de prospeţime, canapele, perdele şi candelabre neofilite, cu gustul intact, voia un televizor color. Nu înţelegea cum un om aşa deştept ca Silvian, doar fusese director de şcoală, putea fi uneori aşa de încuiat; ba, mai mult, cum putea sta în casa cu un televizor alb-negru, care de o bucată de vreme nici măcar n-avea sonor. Oala sfîrîi cadenţat, ca o locomotivă cu abur care îşi anunţă sosirea în gară. Capacul juca pe crestele borşului, aproape fără a atinge buza de metal. Dădu flacăra ochiului la mic. Găsind uşa deschisă, mirosul de mîncare năvăli în restul apartamentului. Tantilili suflă în lingura de lemn, stîrnind valuri învolburate cu zarzavat. După ce gustă, stinse flacăra, adăugă mărar proaspăt şi puse din nou capacul. Deschise mai larg ferestrele, lăsînd aburul să se înşurubeze în aerul de afară. Dădu cu ochii de Silvian. Stătea pe bancă, cu ochii ca două monede de aluminiu. Cu constituţia lui măruntă, uşor aplecat în faţă şi cu mîinile pe genunchi, părea o notă de patru. Sacoşa era goală, înfăşurată în jurul mîinii. Tantilili nu se putu stăpîni să nu se gîndească la bunătatea de miros de borş de sfeclă care se răspîndise în casă fără a gîdila nările nimănui, la culoarea de mărgean îngropată sub lespedea capacului fără a

încînta nici o privire şi îi flutură din mînă cu blîndeţe.

Duminica domnului Chichifoi

Domnul Titi Chichifoi, începînd de prin luna mai, în fiecare duminică dimineaţa tăia cîte un iepure. Se trezea pe la şapte, se spăla pe ochi şi, pe stomacul gol, începea să-şi ascută cuţitul. Operaţiunea dura între cincisprezece şi douăzeci de minute, după cum doamna Clara Chichifoi îi utilizase tăişul în alte scopuri, cu toate că el, soţul ei, îi interzisese cu desăvîrşire acest lucru. Dar nu se putea supăra pe Clara, deoarece, chiar de la bun început, adică chiar din momentul cînd l-a rugat pe nepotul său, maistru la IUPS, să-i confecţioneze un instrument adecvat sacrificării micilor animale, a ştiut că soţia sa nu se va putea abţine să-l folosească în scopuri străine. Cît timp ascuţea „hamgerul", cum îi plăcea doamnei Clara să-l numească, cugeta la alegerea ce o avea de făcut, ce exemplar va sacrifica în acea dimineaţă de duminică însorită, cînd razele blînde poposeau pe paharul cu vin rubiniu. Iepuroaica aceea cu pete negre? Năzdrăvanul care evadase cu două zile în urmă? Cel cu un fluture alb pe bot? Şi tot aşa, îl cîntărea pe fiecare, fără a se putea hotărî. Apoi mai gusta din vin, fiindcă ajunse, inevitabil, ca de fiecare dată, la problema dacă el este sau nu ca un Dumnezeu pentru iepuri şi, în acest caz, se împotmolea în chestiunea dreptăţii, ce era prea complicată pentru a fi expusă. Mai mult o simţea, ca un hăţiş de sentimente contradictorii, care forfotesc continuu, ca iepurii cînd te simt că le aduci lucerna. Cert este că, atunci cînd punea degetul mare pe tăiş, încercîndu-i virtuţile, se producea ca o scînteie, ca un şoc electric care îi convulsiona trupul, îl zguduia din toate încheieturile, o căldură nespus de plăcută îi pigmenta obrajii şi el afla cu clarviziune care iepure va trebui să-şi dea obolul. Aşa îi plăcea să glumească. Se ducea spre cuşcă, la întîmplare, apuca de urechi sau de ceafă un exemplar şi, fără nici o şovăială, curma ţipetele ascuţite ale rozătorului. Doamna Chichifoi, în spatele ferestrei, îşi făcea două-trei cruci largi, murmura o rugăciune şi bătea cîteva mătănii. Măcar atîta laudă să aducă lui Dumnezeu, dacă tot nu apuca, de cînd avea nepotul pe cap, să mai ajungă duminica la biserică. Domnul Titi Chichifoi depunea cu precauţie – pe un taburet aşezat din vreme în preajmă – cuţitul însîngerat, puţin incomod la înjunghiat din cauza dimensiunii. Lungimea execsivă se explica prin

faptul că nepotul, maistru la IUPS, cu spirit de prevedere, se gîndise ca nu cumva mîine-poimîne unchiului său să-i vină a creşte şi porci şi, eventual, să-i mai solicite alt cuţit. De această dată fu sacrificat un iepure bej, fără un ochi şi, în consecinţă, numit „Chiorul“. Fiindcă, în opinia sa, fiecare trebuia să poarte un nume, concluzie dobîndită din cultura generală. Agăţă iepurele de cuiul bătut într-o creangă a prunului şi privi cum se scurge sîngele. Jos, printre găinaţii de găină şi fire vestejite de lucernă, peste sîngele închegat de săptămîna trecută, se forma o nouă baltă la care vor veni să lingă pisicile. „Asta e viaţa!“, suspină în gînd şi mai sorbi două guri din vinul sîngeriu.

— Vă salut, dom' director general, îl trezi din reverie bubuitul unei voci dogite, venind dinspre un ins mărunţel, cu ochii suficient de sticloşi pentru acea oră a dimineţii.

Înainte de a răspunde, privi instinctiv către sticla adăpostită după burlan: era pe un sfert, aşa că-i răspunse vesel:

— Ehe! să trăiţi, dom' inspector! Să trăiţi!

Cel numit *dom' inspector* se apropie, rupse o frunză de viţă-de-vie şi începu s-o fărîmiţeze, urmărind dîra de sînge. Cînd obosi, se aşeză pe vine, cu spatele spirjinit de perete. Avea răbdare, ştia că niciodată domnul Chichifoi nu tăia un iepure fără să aibă vreun pahărel de ceva. De dincolo de turnul de apă se auziră bătăi de clopot. Domnul Chichifoi se apucă tacticos să jupoaie iepurele, urmărind atent fiecare incizie, fiecare fibră a cărnii.

— Să te ajut cu ceva, dom' director general?

Nu, îi răspunse, n-avea cu ce să-l ajute, şi îi turnă un pahar cu vin. „Din păcate, asta-i tot!“ Insul pirpiriu îl privi cu recunoştinţă şi nu se grăbi să termine paharul. Îl ştia el bine pe Chichifoi, nu rămînea niciodată fără o rezervă cît de mică, deh, doar fusese portar o viaţă întreagă la căminele de nefamilişti. Frumoasă viaţă! Nu ca el, la încărcat şi descărcat vagoane, la rupt oasele. Îl vizita, da. Adesea. Ehe, stătea ca boierul, avea reşou, era cald, încălzea cîrnăciorii cu fasole şi toată lumea îi striga: „Să trăiţi, nea Chichifoi!“. Da, o sticluţă de vodcă întotdeauna era de găsit la el. Cînd avea şi el mai mult, dădea mai mult! Veneau băieţi cu fete, n-aveau voie să intre cu fete: ia de-aici, dom' Chichifoi: bani, cîrnaţi, vin, ţuică... El stătea la călduţ şi le consuma pe toate, rînd pe rînd. Avea dulăpiorul lui cu provizii. Oricînd, oricînd la el găsea ceva bun. Niciodată n-a plecat de la el cu gîtul uscat, nu, niciodată. Să-i dea Dumnezeu sănătate!

— Ehe, alte vremuri, băi Ilie, comentă domnul Titi Chichifoi, întinzînd blana bej pe o cracană şi îmbujorat de amintiri. Acum sînt

pensionar, băi Ilie. Nu vezi? M-am apucat de crescut iepuri.

Era ca-n rai acolo, la el, în cămăruţa aceea mică, dar ce-i trebuia mai mult? Avea un reşou ca de jar, puteai pârpăli şi o felie de carne, călduţ, cu dulăpiorul totdeauna plin. Ţinea minte că o dată, era iarnă, era frig, el descărca un vagon de anvelope sau nu, nu, de cutii mari de marmeladă, veniseră pentru unitatea militară, i-a adus şi lui Chichifoi marmeladă. Ţinea minte perfect, au mîncat cîrnăciori cu fasole şi toţi care treceau le ziceau: „Să trăiţi!“ sau „Ce mai faceţi?“, „Poftă bună!“ – iar el, Chichifoi, numai dădea din cap. Au spart şi o ceapă. După aceea au mîncat marmelada care se dezgheţase între timp şi au băut vin. S-au încălzit bine la reşou. Au dus marmeladă şi la copii.

— Era, băi Ilie! Era! Cînd a fost, a fost; cînd nu mai e, nu mai e...

În ultimă instanţă, şi lui îi dădeau lacrimile cînd se gîndea la acele vremuri, aşa că se hotărî să mai scoată o sticlă de vin, chiar cu riscul ca vocea doamnei Chichifoi să răsune pînă noaptea tîrziu.

Cînd o cunoscuse, Clara nu era aşa şi nici el nu era aşa. El era tî

Tînăr, cu mult mai tînăr, s-ar putea spune, şi mergea agale. Niciodată în viaţă nu s-a grăbit, aşa cum nici tatăl său nu se grăbise. A trăit 90 de ani, fuma pipă şi stătea la coadă la lapte, unde a şi murit. Senin, fără îndoială, totdeauna explicînd ceva. Ura şi acum vremea cînd a fost căruţaş la moară, la insistenţa tatălui, pe care nu l-a contrazis nici acum nu ştie de ce. Nu fusese sever niciodată cu copiii, doar la mama lui se răstea. Poate de aceea. Era în perpetuă ceartă cu vlăjganii morii, proşti murdari de făină, mirosind acru. El era curat datorită unei mame destoinice, care freca şi spăla toată ziua, orice. A plecat de acolo cu prima ocazie, nu-i plăceau nici caii transpiraţi, bălegîndu-se din mers. De cînd a ieşit la pensie, a început să crească iepuri. Niciodată nu s-a întrebat de ce iepuri, şi nu altceva, pînă într-o zi. Atunci şi-a dat seama, dacă ar fi să recunoască cu toată sinceritatea şi dacă aşa ceva există, că îi părea rău de multe lucruri. Multe şi dintre cele mai diferite, la care nu ştia de ce nu se gîndise pînă atunci. Poate, dacă nu s-ar fi gîndit la ele, nici nu i-ar fi părut rău. Dar este ceva greu de spus, mai ales de verificat. De astfel de lucruri inutile se săturase în chioşcul lui strîmt de la intrarea în cămin, unde, într-adevăr – Ilie avea dreptate –, toată lumea îl saluta respectuos. Nimic nu i-a plăcut mai mult în viaţă decît să stea la cald, să bea o ţuiculiţă bună, să mănînce bucate apetisante, îndeosebi cîrnăciori cu fasole, să stea pe gînduri şi să fie salutat respectuos. Dar mai ales să stea pe gînduri, fiindcă natura serviciului său îl obliga la acest lucru. De aceea el putea merge şi sute de kilometri cu trenul

singur-singurel, lucru care i s-a întîmplat întocmai cînd a fost la Herculane, la băi. De la îndeletnicirea cu căratul sacilor la moară a trecut imediat în serviciul de pază şi protecţie a căminelor de nefamilişti, de unde n-a mai plecat toată viaţa. Ştia pe de rost fiecare cotlon, fiecare treaptă, fiecare stingător de incendiu, fiecare scîrţîit de uşă. Două sute doi scîrţia cel mai neverosimil, abia auzit, destul de complex pentru o ureche obişnuită. Numai o ureche de portar cu vechime şi cu pasiune pentru munca sa, un împătimit al căminelor, putea desluşi acel sunet stingher, incomparabil cu oricare altul. Cunoştea fiecare clanţă, fiecare picur de vopsea căzut aiurea, pe banda neagră de pe margine, fiecare coşcoveală, adîncă sau superficială, mică sau lăţită, de pe brîurile verzi ale holurilor. Cînd se făcea curăţenie generală, parcă îi murea cineva. Cînd se muta un locatar, tot aşa. Umbla tulburat cîteva zile, năuc, împleticit. Parcă nu mai cunoştea pe nimeni, ca un pacient pe holurile unui spital, parcă cineva îi voia răul. Ştia pe de rost fiecare miros. Pentru băieţii de după uşa cărora mirosea a cîrnăciori cu fasole simţea o duioşie subită, o prietenie fără cuvinte, le accepta sticla de vin cu mult mai multă căldură în ochi. Numai mirosul de var proaspăt îl debusola, îl fugărea în cuşca lui, în carapace. Acolo îşi pansa rănile, pîndind. Cînd Ilie venea înfrigurat, îi vorbea. Ilie muncea la gară şi bea vodca din picioare. Aşa ceva el nu încercase niciodată, nici nu ştia că se poate. Ilie îl invidia şi lui îi făcea plăcere. Îi dădea tot ce avea mai bun. „Să trăiţi, dom' director general!“, îi striga Ilie. Chiar şi în glumă, respectul tot respect rămîne. „Ia, Ilie, şi mănîncă! Ia, Ilie, şi bea!“ – aşa-i spunea. Iar cît timp Ilie mînca, el se cufunda într-o carte. O carte groasă, roşie, cu tartaje tari, cu un cerc negru în care era desenat un vultur. Un vultur şi încă ceva, nu mai ţinea minte exact ce. Se ştergea Ilie la gură şi stătea. Se scărpina la ceafă, se descheia sus la cămaşă. „Ce-i aia, dom' director general?“, întreba năduşit Ilie. „Ce să fie, un fel de poveşti de-ale grecilor!“, şi umplea din nou paharele cu vin. Avea paharele lui, proprietate, frumoase, nu borcane de muştar. Acolo, în chichineaţa lui, a citit aproape toată biblioteca destinată celor trei cămine de nefamilişti. Un raft sau două poate să-i fi rămas, în mod excepţional, cele din dreapta jos.

* * *

– Îmi place, domnu' Chichifoi, în fiecare duminică, la datorie! Daţi pielicica, oleu, oho, frumuşică, ia să vedem cît face. Aaşa, poftim banii, domnu' Chichifoi, vă aştept şi duminica viitoare.

Omuleţul grăsuliu vorbea aşa de repede, încît niciodată nu

reuşea să mai scoată un cuvînt. Se învîrtea ca un titirez prin magazia cu teancuri de piei şi saci de lînă. Îţi dădea banii cît ai zice peşte şi privea, peste umăr, la clientul următor. Nici la revedere nu apucase să-i spună.

* * *

Cel mai mult s-a minunat cînd a dat peste *Dicţionarul explicativ al limbii române*, nicicînd n-ar fi bănuit că există atît de multe cuvinte în limba noastră. Din cînd în cînd citea două-trei cuvinte şi le memora. Aşa i-a spus unei tinere gingaşe, cochete că e inexpugnabilă ca o cetate cu creneluri şi ea a rîs. A rîs şi l-a luat de bărbat. A devenit doamna Clara Chichifoi, coafeză de categoria întîi, actualmente pensionară, cu un nepot. În plus, a mai citit două broşuri lăsate de o femeie înaltă, îmbrobodită, care pretindea că e martoră pe undeva.

* * *

„Vă salut!“ „Vă salut!“

* * *

Pe una dintre ele era desenat un ochi mare uman, vorbea de perfecţiunea văzului şi alte lucruri asemănatoare. Dar cel mai mult i-a atras atenţia faptul că de acolo rezulta că Dumnezeu ştie biologie, nu glumă. Relaţia lui cu Dumnezeu consta în aceea că se cunoşteau din vedere, dar nu se salutau, vorba unui verişor. Adică, uneori, mai ales seara, cînd era frig afară şi stătea pe gînduri, se gîndea cum arată acel jumătate om – jumătate Dumnezeu. Cum arată acea fiinţă atotputernică aducătoare de moarte. Arată cu degetul: „Tu mori!“, şi tu imediat mori. Azi eşti înstărit, cu serviciu, cu femeie frumoasă, cu bani strînşi de concediu şi mîine pac! vine degetul: „Tu mori!“, şi tu imediat mori. Unde e iubirea? Azi eşti sănătos, voinic, bei cît un viţel şi nu ţi-e rău, iar mîine, pac! degetul: „Tu mori!“, şi tu imediat mori. Sau, mai rău: „Tu te îmbolnăveşti!“, şi tu imediat te îmbolnăveşti. Te îmbolnăveşti, rămîi sărac, te lasă şi femeia, nici prietenii nu te mai cunosc, te prinde fără bilet în tramvai, îţi fură pantofii din picioare cînd ai adormit pe bancă, în gară. Unde e iubirea? Cum a venit şeful lor şi a arătat cu degetul către Costel Avăcăriţei: „Tu zbori!“. A doua zi dimineaţă i-a desfăcut contractul de muncă pentru grave nereguli în serviciu. Fusese găsită o fată într-una din camerele de băieţi, care nici măcar nu intrase în schimbul lui. Unde e dreptatea!? Începînd cu a doua zi, Costel Avăcăriţei nu a mai fost portar şi nu mai putea fi niciodată în viaţa lui. Atunci el, Titi Chichifoi, oricît de îngăduitor, cînd vedea o fată intrînd,

întindea degetul: „Alo, domnişoară, lăsaţi buletinul la poartă!“. Şi bătea cu degetul în poliţa ghişeului, arătîndu-i exact unde să-l pună. Iar fetele şi băieţii se supărau pe el, dar degeaba încercau să-l faulteze. În lipsa şefului, el era un fel de Dumnezeu al Căminului. Ar fi vrut să fie bun, să fie îngăduitor, să-i lase să se bucure cîte o noapte, dar nu se putea; cel puţin o perioadă, pînă se mai liniştea şi şeful cu controalele lui. Era numai un fel de Dumnezeu-al-Căminului, atît timp cît putea fi oricînd prins în neregulă şi dat afară. Era jumătate-om, jumătate-Dumnezeu-al-căminului. Aşa se întîmpla şi cu şeful lui, care avea şi el un şef. Şi aşa mai departe, pînă la şeful şefilor, care ar trebui să nu mai aibă nici un şef şi care poate face controlul tuturor controalelor. Acesta să fie Dumnezeu? Dacă acesta era, atunci el nu exista. Pentru că nu există, în primul rînd, o persoană care poate face controlul tuturor controalelor. Întotdeauna o persoană, un şef, un director, era controlată de o altă persoană, care, la rîndul ei, era controlată de o alta, care, la rîndul ei, era controlată de o alta, într-un fel de lanţ sau chiar de cerc. Ceea ce înseamnă că, într-un anumit fel, oamenii sînt, fără să vrea, unii pentru alţii, un fel de Dumnezeu sau, mai degrabă, jumătate-oameni, jumătate-Dumnezei. Apoi se mai întîmpla un lucru neobişnuit, care-i întărea această convingere, şi anume că el, Titi Chichifoi, era un fel de Dumnezeu al căminului doar în timpul serviciului, după aceea venea Costel Avăcăriţei, care era şi el un fel de Dumnezeu, apoi Valerica Piţigoi îl înlocuia, făcînd proces-verbal de predare-primire, iar el, Titi Chichifoi, în vremea aceasta, acasă, era un fel de Dumnezeu pentru copilul lui, pentru Fănică, dar, lucru ciudat, nu tot timpul, pentru că, atunci cînd Fănică avea şcoală, învăţătoarea era Dumnezeul lui Fănică, iar în pauză Fănică rămînea aşa, fără nici un Dumnezeu. Aşa că, în acel moment, cei mai mari îl băteau şi-i luau banii de brînzoaică.

În cîrciumă mirosea a balegă de porc şi a urină. Fumul de Carpaţi, în nori groşi, camufla tavanul. Un pui de ţigan, într-un hanorac roşu, strîngea halbele şi ştergea masa cu mîneca. Scrumierele pline le deşerta într-o găleată cît el de mare, pe-un sfert cu apă.

— Ehe, ehee, să trăiţi, dom’ inginer! Parcă aşa, nu? îl întîmpină după doi paşi o voce groasă, impertinentă.

Tuflit în scaun, Firicel Dinu, cu mai multe halbe goale în faţă. Alţi doi ţigani, lîngă el, mîncînd seminţe, scuipau cojile la întîmplare.

Într-un colţ, televizorul atrăgea privirea celor singuri la masă. O femeie dansa, aproape goală, fără sonor, pe ecran. Din cînd în cînd ridica piciorul, stîrnind fluierături.

— Dom’ inginer, se spune prin tîrg că nu prea îţi mai regulezi

nevasta, e-adevărat? Ha! Ha! Ha!

Domnul Titi Chichifoi se aşeză la altă masă şi comandă o vodcă.

— Am auzit c-ai îngropat-o cu şapte popi cînd ţi-a murit muzicuţa, dom' inginer, e-adevărat? Ha! Ha! Ha!

Replica întoarse mai multe capete, stîrnind zîmbete.

— Că ai parale, o viaţă ai jecmănit la cămine şi pe mine nu mă lăsai la călduţ cu gagica.

— Păi, ce să faci tu cu ea ? ripostă prompt domnul Chichifoi, în disperare de cauză.

Dar, spre dezamăgirea lui, nimeni nu rîse.

Femeia întoarse fundul spre sală, coborîndu-l încet, într-un ritm neauzit. Paraliză orice activitate. Puiul de ţigan încremeni cu găleata în braţe. Cînd ajunse cu fesele aproape de scaun, femeia sări ca un arc şi se întoarse cu faţa spre admiratori. Aplauzele se amestecară cu fluierăturile.

— Dom' inginer, şi Clara matale tot aşa îţi face prin casă?

Domnului Titi Chichifoi îi păru că rîsul nu vine din sală, ci de undeva de deasupra, de pe norii de fum, unde un Dumnezeu rău stă şi îl pîndeşte, îi arată limba, îl batjocoreşte.

— Am auzit că vinzi pielicele de iepure ca să-ţi mai permiţi cîte o penicilină, e-adevărat? Ha! Ha! Ha!

Domnul Titi Chichifoi se chirci, ca şi cum l-ar fi fript cineva cu ţigara deasupra buricului. Se ridică, îndreptîndu-se spre ieşire.

— Mai tacă-ţi fleanca, borîtule, că nu-mi iese! strigă un ins fălcos, cu ochii înotînd în grăsime, care completa integrame.

Ficel Dinu tăcu ca prin farmec, năucit. Dar domnul Titi Chichifoi deja nu mai auzea.

Afară se lăsase o ceaţă groasă ca smîntîna. Sau poate un fum, un fum înecăcios, ca şi cum sute de mii sau milioane de fumători de Carpaţi s-ar fi adunat în piaţă şi şi-ar fi aprins simultan ţigările. El orbecăia. Nu vedeai nici cît să-ţi bagi degetele în ochi. N-ar fi putut spune cît a rătăcit astfel, dar, cînd lumea a început să se mai limpezească, era numai la cîţiva metri de uşa cîrciumii, vizavi de hala de carne şi peşte. Ceaţa s-a risipit aşa cum a venit, pe neaşteptate. Un soare verde ca fierea atîrna deasupra oraşului, împrăştiind o lumină acvatică. O ţărancă grasă îşi făcu două cruci repezite şi se opinti să atingă pămîntul cu mîna. Un vînzător cu halat bleumarin rămăsese cu lada de conopidă în braţe, prostit, cu ochii în cer. Se auzi un scîncet de copil înspăimîntat. Apoi răsăriră altele, ca focul care se iţeşte pe unde

nu te aştepţi. Nu se ştie de unde a pornit strigătul, dar toată lumea le-a auzit: „Hala! Hala!“, „Minune!“. Femeile s-au aruncat în genunchi cu braţele înainte. Abia apoi bărbaţii. Crucile se înteţiră ca grindina. Pe ferestrele de sus ale Halei de carne şi peşte apăruseră icoane. Pe geamurile pline de praf şi găinaţ de porumbel, pe care administratorul pieţei le spăla o dată la cinci ani, acum se zugrăveau imagini neînchipuit de frumoase. După ce se mai obişnuiră cu minunea, oamenii începură să comenteze, chiar să arate cu degetul. „Aşa icoane nici la Voroneţ nu vezi!“, zise, plină de mîndrie, o vînzătoare de castraveţi muraţi. „Poate numai la Agapia!“, răspunse vecina de tarabă. „Nţ, nu cred!“, replică prima. În spatele lor ajunsese şi el, Titi Chichifoi. Simţea, expert, să-i fie cu iertare, că pentru el se arătase acea minune, pentru toate îndoielile care l-au frămîntat timp de 35 de ani în chichineaţa de la intrarea căminului de nefamilişti. Cînd vedea pe pruncul Iisus, parcă mişcînd şi gîngurind în braţele Maicii Domnului, îl podideau lacrimile. Apoi sfinţii, ce sfinţi! În culori dintre cele mai alese şi mai curate, zugrăvite cum numai mîna cerească putea să le zugrăvească. Aure strălucitoare de nu le puteai ţine cu privirea, ochii vii, care se uitau în ochii tăi, scînteietori şi nobili, îngeri bucălaţi cu aripioare, uşoare ca foiţa de ceapă, îngeri buni cîntînd imnuri de slavă şi laudă, sfinţi cuminţi, sobri şi blajini, aliniaţi unul lîngă altul, de jur împrejurul halei, apoi scene din Apocalipsă, de ţi se făcea pielea de găină, draci ca vinetele, cu ochi de tomate, suflete năpăstuite agăţate de scara raiului, unele numai într-o mînă, într-un deget, urlînd cu disperare, flăcări de culoarea sfeclei roşii, draci cu privirea acră şi veninoasă, cu coarnele cît ardeii capia, ochii cît cartofii şi coada îmbîrligată ca fasolea pe arac, furci ascuţite, de culoarea tocăniţei de dovlecei, şi cîte şi mai cîte minunăţii.

Şi a promis pe loc să nu mai taie iepuri duminica dimineaţă. Acasă, doamna Clara Chichifoi clătină din cap a neîncredere şi-i spuse că, dacă la ora aia mai vrea mîncare, să-şi facă.

Postfaţă
sau despre distanţa iluzorie dintre ficţiune şi realitate

Transnistria.
La umbra statuilor lui Lenin

Mai sînt cîteva minute pînă la vamă. Atmosfera din maşină s-a tensionat brusc, toţi tac. Radioul cîntă în continuare, în ruseşte. Melodia e franţuzească. Stepan e aproape sigur că nu ne vor controla actele, căci maşina sa are număr de Transnistria, adică de Republica Moldovenească Nistreană, cum se spune oficial. Dacă ne controlează şi văd că sîntem români, e foarte posibil să ne întoarcă din drum. Au mai fost cazuri. Au întors autocare întregi care mergeau spre Mănăstirea Noul Neamţ. Asta pentru că nici în România nu sînt primite automobilele nistrene. Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, cum s-ar spune. Se zăreşte vama. Inima s-a făcut cît un vîrf de ac. Stepan conduce calm, ocoleşte obstacolele de piatră puse tocmai pentru a nu intra în linie dreaptă cu viteză. Soldaţii, cu arme în spate, controlează un autobuz tras pe dreapta. De-o parte şi de alta, din camuflaj, ies ţevile a două tanchete. Clădirea propriu-zisă a vămii e o caşcarabetă văruită crem, nu mai mare decăt un WC public. Stepan salută vameşii cu o înclinare a capului şi trece mai departe. Tăcerea continuă, dar inimile îşi recapătă proporţiile normale. Ba chiar încep să bată. Blocurile din Tighina cresc cu repeziciune, ca într-un film documentar. „Se vede Benderul“, zice Stepan, folosind noul nume al oraşului. Blocuri muncitoreşti, lipite unele de altele, în şiruri nesfîrşite. Un siloz pentru cereale le concurează cu succes. Cu toate acestea, e un oraş foarte verde, iar soarele de vară şi apa molcomă a Nistrului îi dau un aer duminical. Maşina încetineşte brusc, făcîndu-ne să bîjbîim după un punct de sprijin. După curbă, un filtru militar instalat în capul podului peste Nistru. „Ce se întîmplă?“, întreabă cineva. Vocea îi trădează panica. Nimeni nu răspunde. Un militar scrutează cu atenţie fiecare maşină. Din cînd în cînd opreşte cîte una. Din fericire, nu pe a noastră. De pe pod, priveliştea largă a apei umple ochiul. În depărtare, de un nor

vineţiu atîrnă frînghii de ploaie. Benderul – intră în vorbă Vitalie –, chiar dacă e după vamă, e jumătate al Moldovei, jumătate al republicii-fantomă. Ordinea e asigurată şi de poliţia moldovenească, şi de miliţia nistreană. „De aceea umblă şi leii moldoveneşti, şi rublele.“ În rest, e interzis să foloseşti leul moldovenesc sau să-l schimbi. Pentru aşa ceva poţi fi arestat. Noroc că vînzătorii mai acceptă, pe furiş, plata în lei moldoveneşti, pentru că sînt mai siguri decît cupoanele lor.

Pe dreapta, cu portiera deschisă, o maşină a Miliţiei rutiere. Pe sub portieră se prelungeşte o pereche de picioare feminine. O tînără în fustă mini, cu tricou bine mulat şi cu chipiu pe cap se ridică şi rîde spre noi. Pune mîinile în şolduri şi face o piruetă. Are părul lung, pînă mai jos de omoplaţi. După ce trecem, ne face bucuroasă din mînă. „Miliţienii şi cadrele armatei au mare succes la fete“, comentează Stepan, „chiar dacă rîd de ei pe la spate; le place că au chipiuri şi leafă bună“. „Aici sînt şapte femei la un bărbat“, completază Vitalie, „e criză mare, tinerele se dau pînă şi la călugării de la Mănăstire. Se spune că le fac avansuri neruşinate la spovedanie, iar mai zilele trecute au fost alungate vreo trei stricate care stăteau goale-goluţe la soare sub zidurile sfîntului locaş“. „Cît a şezut aici Armata a 14-a, a mai fost cum a mai fost...“, zice Stepan mucalit.

Lenin dădea zahărul copiilor

La intrarea în Tiraspol flutură biruitor steagul fostei RSSM, sub care se încrucişează frăţeşte secera şi ciocanul, croite din piatră, de dimensiuni sovietice. Pe un suport imens de tablă este scris: „55 de ani, 1944-1999“. Înaintăm pe strada Vladimir Ilici Lenin. Din douăzeci în douăzeci de metri la chioşcuri galbene, de tablă, se vinde cvas. În faţa Parlamentului, pe un piedestal supraponderal, Lenin veghează la soarta fiecăruia, cu o mînă arătînd discret spre viitorul luminos. Totul este din marmură roz. Replici de diferite mărimi şi din materiale mai mult sau mai puţin preţioase pot fi întîlnite pretutindeni: în parcuri, ronduri, în faţa căminelor culturale etc. Iubitorii reprezentărilor bidimensionale – în mozaic sau desen – nu vor fi nici ei dezamăgiţi. Lenin e ubicuu. Cu surîsul lui blînd, poate fi întîlnit pe străzi, ca şi în mintea sau memoria oamenilor.

Da, a fost copil şi Lenin,
Da, a fost şi el şcolar
Şi în geanta sa pe vremuri

A purtat abecedar.

A rostit cuvîntul *mamă*
Şi cu drag l-a repetat,
Iar din mijlocul pădurii
Mamei flori i-a adunat.

Vitalie îşi aminteşte perfect poezia, a recitat-o de zeci de ori. Stepan îl aprobă, buzele lui se mişcă recitînd fără glas, odată cu ale lui Vitalie. Li se spunea, pe vremuri, cînd aveau şi ei abecedar, că Lenin a fost un copil foarte cuminte şi ascultător. O singură dată a spart din greşeală o vază, dar s-a dus imediat şi i-a spus mamei ce boacănă a făcut. Fiindcă a recunoscut-o singur, a fost iertat. Vladimir Ilici ţinea foarte mult la mama lui, de aceea îi culegea floricele. Vladimir Ilici ţinea foarte mult şi la cărţi. Cînd venea odată de la bibliotecă, l-au atacat nişte gîşte. Atunci el s-a lăsat pe genunchi şi pe coate şi a ascuns cărţile sub haină, ca să nu le strice gîştele. Cînd l-a văzut mama sa ce haine murdare avea, l-a certat. Apoi, cînd i-a spus cum a murdărit îmbrăcămintea, mamei i-a părut tare rău că l-a certat.

Un ceai şi o coajă de pîine
Rugă să-i aducă grăbit,
La masă-ntre cărţi adîncit
Stă Lenin cu gîndul la tine.

Tovarăşul Lenin bea ceaiul neîndulcit, căci le dădea zahărul copiilor. Da, el ţinea foarte mult la copii. Tot ce primea – un măr, un biscuit, un cartof – el trimitea copiilor. „Circula şi un banc“, zice Stepan. „Cică odată oamenii muncii i-au adus mai mulţi peşti. El i-a primit, a luat unul şi l-a mirosit; fiindcă nu mirosea bine, a strîmbat din nas şi a spus: daţi-l copiilor!“

Trecem pe lîngă sediul Armatei a 14-a. Pe poartă e desenat un ostaş cu ochii dîrzi, cu arma în braţe, scăldat în lumina roşie a stelei călăuzitoare. Clădirile – asemănătoare unor cămine de nefamilişti – sînt în cea mai mare parte părăsite. Geamurile prăfuite şi pe alocuri sparte par cei o mie de ochi ai unui monstru cu mintea înceţoşată. A mai rămas o mică parte a trupelor, care şi-au făcut un post de televiziune. Astfel, locuitorii Tiraspolului pot urmări cîntece patriotice, aniversări ale comandanţilor, interviuri cu simpli soldaţi sau reportaje despre cum petrec aceştia timpul liber. Totodată, ei mai pot urmări posturile ruseşti

de televiziune, pe cel al Republicii Moldova, postul lor „naţional“, iar dintre cele occidentale doar MTV, Cartoon Network şi Discovery. Ziarele nu se citesc foarte mult fiindcă sînt cam scumpe, mai ales pentru locuitorii de la sate. Se ascultă radioul. În ultima vreme, povesteşte Stepan, mass-media au fost pline de ororile războiului din Kosovo şi, mai ales, de atrocităţile pe care le-au comis albanezii asupra sîrbilor. Iar o ştire a întors pe dos toţi transnistrenii: preşedintele Smirnov a declarat că a primit o scrisoare din partea lui Bill Clinton în care acesta ameninţa că următorul război îl va declanşa în R.M. Nistreană. Poporul să se pregătească de luptă. „La voi ce s-a auzit?“, întreabă Stepan.

Nu mai există comunişti ca pe vremuri

Afară plouă subţire. Nu înţeleg o boabă, toate inscripţiile sînt cu litere chirilice. Doar cifrele şi cîteva reclame occidentale la ţigări, răcoritoare sau gumă de mestecat îmi dau senzaţia de ceva cunoscut. La tot pasul vezi uniforme de armată sau miliţie. O singură reclamă mare pretutindeni: Sheriff. Un tînăr pedalează puternic întinzînd mîinile în lateral şi faţa în sus, spre ploaie. El şi ea cîntă cu voce tare într-un părculeţ sălbăticit. Maşini vechi – Pobeda, Volga – de 30-40 de ani, cît nişte dinozauri, se amestecă cu luxoase maşini occidentale. Stepan povesteşte că mulţi o duc greu, dar e ceva mai bine decît în Moldova. Pensiile întîrzie doar o lună, două, nu şase luni, un an sau doi ani. Ele sînt mici, de zece dolari, dar vin aproximativ la timp. Se spune că pensiile sînt plătite de ruşi, tocmai pentru ca bătrînii – mai ales cei de la sat – să o ducă mai bine decît cei de peste Nistru. Aşa se face că două sate, Kopenka şi Varniţa, aflate acum pe teritoriul Republicii Moldova, ar vrea să intre în Transnistria. Aici pîinea e ieftină, un leu moldovenesc kilogramul. Cu preţul a două pîini poţi cumpăra o sticlă de vodcă. Cu aceiaşi bani poţi cumpăra un bilet de tramvai, dar mulţi preferă să bea o vodcă şi să meargă pe jos. Cel mai mult beau tinerii, care sînt dezamăgiţi şi dezorientaţi. Nimic din ceea ce e în jur nu seamănă cu viitorul luminos din manualele şcolare. Ei nu cred în Lenin. Nu cred, dar gîndirea lor nu se poate debarasa de el. Toate simbolurile comunismului sînt păstrate intacte de către puterea politică, dar oamenii nu mai cred în ele. Puţini sînt cei care cred că se vor mai întoarce comuniştii şi le vor face dreptate. Majoritatea nici măcar la atît nu mai pot visa. Apoi, chiar dacă ar reveni comunismul, azi nu mai există comunişti ca pe vremuri, comunişti adevăraţi. Toţi sînt nişte lichele,

umblă numai după interesul lor. Politica este comunistă, dar relaţiile economice sînt cele ale capitalismului sălbatic.

Aşa aflăm că firma Sheriff este cea mai mare din Transnistria. Ea e în strînsă relaţie cu vîrfurile puterii politice. Se ocupă de import-export, Peco şi Telecom. E iniţiată de Asociaţia foştilor miliţieni, pe vremea cînd fiul lui Smirnov era şeful miliţiei din Tiraspol. După aceea el a ajuns şeful vămii, facilitînd relaţiile comerciale cu exteriorul. Pentru petrol şi telefonie deţine monopolul, iar pentru comerţ, spune Stepan, e scutită de impozite. E o fabrică de făcut bani pentru nomenclatură. Dolarul circulă mai ceva decît rubla, totul se plăteşte în dolari. „Poate că v-ar trebui nişte legi mai bune...“ îi spun. „Legi avem, dreptate nu-i! De la locurile pentru facultate şi pînă la scăparea din puşcărie, totul se plăteşte în dolari. Dacă s-ar scula Lenin din spirt,ar muri pe loc a doua oară să vadă ce-a ajuns rubla“, răspunde Vitalie. Apoi mă invită să privesc cu atenţie o bancnotă de zece mii. Pe o parte avem chipul lui Suvorov, imprimat 10 000 şi ceva haşurat. Pe cealaltă parte avem o clădire sovietică şi imprimată cifra 1. Din cauza inflaţiei şi pentru a face economie de hîrtie doar s-au adăugat pe una dintre feţe patru zerouri. Acelaşi tratament a suferit şi bancnota de 100, care a devenit 100 000 şi, straniu, are chipul aceluiaşi Suvorov.

Tancuri şi pantaloni de trening

Înainte de a merge la Larisa Ignatievna, profesoară la Universitatea din Tiraspol, trecem să vedem tancul. Înainte cu zece ani nu exista oraş sovietic care să nu aibă drept monument unul sau mai multe tancuri. Dacă în alte localităţi ele au dispărut, la Tiraspol, numit şi oraşul comuniştilor, el încă se mai găseşte, vopsit frumos, pe un piedestal. El incită imaginaţia copiilor, atrage privirea turiştilor şi, deja a devenit o tradiţie, e folosit ca moment solemn în celebrarea căsătoriilor. Nu există nuntă respectabilă care în itinerarul tinerilor însurăţei să nu prevadă şi o fotografie în faţa tancului. Cînd aparatul face clic, toată lumea aplaudă.

Cînd era elev, Vitalie desena zilnic tancuri. Ca toţi colegii săi, ultimele pagini ale caietelor le umplea cu tancuri. Ele simbolozau marea forţă a Uniunii Sovietice şi îi creştea inima de mîndrie. El visa, ca orice copil de vîrsta lui, să se distingă în lupta împotriva occidentalilor, mai ales împotriva nemţilor şi americanilor. De aceea se pregătea continuu. Făcea sport, se călea cu fiecare ocazie. Toţi colegii lui făceau sport:

cros, haltere, lupte, înot, orice. Se spăla cu apă rece şi sărea de la înălţime din copaci, să se antreneze. Ca să verifice dacă un prieten e pregătit pentru fapte eroice, l-a împins într-o tufă înaltă de urzici bătrîne. În minte avea metoda lui: cu o cărămidă legată cu sfoară omora nemţi, lovindu-i, de undeva de sus, drept în creştetul capului. Cu grenadele luate de la cei morţi va captura un tanc. Cu tancul va ajunge în Germania, unde, la o berărie, îl va prinde pe Hitler. De fiecare dată cînd făcea fotografii la tanc, se gîndea la acest lucru. Aşa că şi-a amintit şi acum.

Ploaia a stat. Ne îndreptăm spre Larisa Ignatievna. Devin atent şi îmi dau seama că întîlnesc multe persoane, de diferite vîrste, îmbrăcate cu pantaloni de trening. Pe drum, Stepan confirmă această ostentativă educaţie sportivă. În fosta URSS era politică de stat. Chiar dintre călugării de la Noul Neamţ mulţi au fost sportivi: boxeri, halterofili, paraşutişti, fotbalişti etc. I-a povestit un prieten care a pictat Soborul şi care a fost făcut „ghiocel“ la Moscova. „Cum adică ghiocel?“, îl întreb. „Adică a fost omorît şi ascuns în zăpadă de un ucigaş profesionist. Astfel cadavrul a fost găsit abia primăvara. Fiindcă sînt destul de multe asemenea descoperiri, lumea spune că răsar ca ghioceii.“ Am ajuns.

Elevii răspund în româneşte doar la oră

Larisa Ignatievna e o femeie trupeşă, cu părul oxigenat şi de o jovialitate molipsitoare. Deşi e „moldovancă“, pentru a răzbate mai uşor în viaţă, părinţii i-au pus nume rusesc şi au dat-o la o şcoală rusească. Apoi s-a căsătorit cu un rus. Ne serveşte cu ness şi ceai Lipton. Are doi copii care vorbesc mai bine rusa decît româna. „Că nu i-am învăţat pe ruşi să vorbească moldoveneşte e vina noastră“, mărturiseşte ea. „Dacă eram zece români şi un rus, apoi vorbeam ruseşte cu toţii“, îşi aminteşte Stepan. „Moldovani plouaţi“, conchide Vitalie.

Prin natura funcţiei, ea merge destul de des în inspecţie prin sate. Ţăranii regretă comunismul, mulţi cred că tot ceea ce e bun acum e rămas de pe vremuri. Chiar şi ea pe atunci o ducea mai bine: nu-şi punea problema mîncării. Ba îi rămîneau şi bani pentru un parfum franţuzesc. Există şcoli unde copiii au fost făcuţi, ca pe vremuri, pionieri. Cel mai greu se descurcă cu cravatele, nu prea se mai găsesc. În Transnistria, faţă de Moldova, colhozurile au fost păstrate. Dar nu mai au nici pe departe aceeaşi eficienţă. E adevărat că înainte se fura

mai mult de la colhoz, dar acum nici de furat nu mai este. O cunoştinţă a Larisei Ignatievna, care munceşte la colhoz, n-a primit decît la Anul Nou 25 de kilograme de făină şi cinci kilograme de peşte congelat la Paşte. Dar chiar şi pentru atît a spus „*Spasiba* lui Dumnezeu!“, în alte sate nu s-a primit nimic. În schimb, se bea foarte mult. Din construcţiile neterminate de dinainte de ’90 au fost furate caloriferele, transformate apoi în instalaţii de distilat. Alcoolul le face viaţa mai frumoasă, după cum e şi vorba proverbului rusesc: nu există femeie urîtă, vodca-i puţină. Aşa e şi cu viaţa. Majoritatea ţăranilor trăiesc din „creşterea legumelor şi fructelor“, iar orăşenii mai ales din speculă, cumpărînd de aici şi vînzînd dincolo. Unii mai pescuiesc pe Nistru cu grenade rămase din război. Nu întotdeauna acest fel de pescuit are succes, fiindcă peştele iese la suprafaţă abia peste un kilometru şi jumătate de la locul exploziei, iar oamenii din sate, cum aud o bubuitură, ies cu barca pe Nistru. Dacă nu eşti destul de rapid, nu te alegi cu nimic. „Pe vremea războiului, cu o balercă de vin cumpărai un kalaşnikov“, intervine Stepan.

Rog profesoara să-mi povestească despre inspecţiile sale. În primul rînd, spune ea, e o criză grozavă de învăţători. În timpul comunismului, transnistrenii trăiau foarte bine din comerţul de fructe la Odesa şi Moscova, de aceea nu-şi dădeau copiii la şcoală. Moldova, mai săracă, aprecia altfel leafa de la stat, aşa că acum au destui învăţători şi profesori. În Transnistria, predau multe tinere fără cine ştie ce şcoală sau învăţătoare de peste 70 de ani care nici nu pot să pronunţe *auxiliar*, căci pînă acum se spunea *verb ajutător*. Vorba uneia dintre ele: şi gramatica e mai grea acum. Copiii care vor să înveţe carte merg la şcolile ruseşti din Moldova, mai ales cînd sînt aproape.

În şcolile româneşti din „republica-fantomă“ se învaţă în continuare cu litere chirilice. Cînd era vorba să se introducă grafia latină şi la ei, ruşii s-au indignat: „Ce să spun, după ce că-s aşa de proşti, moldovenilor le mai trebuie să înveţe şi latina!“. Credeau că vor să introducă limba latină. Acum, în unele orare e introdusă limba română. Elevii răspund româneşte doar la oră, în pauză, între ei, vorbesc ruseşte. Altă problemă mare e lipsa manualelor. La multe şcoli se învaţă de pe aceleaşi manuale comuniste, altele au cărţi din Moldova sau România. Numai că aici e o încurcătură, acestea sînt cu grafie latină, lucru interzis oficial. De aceea învăţătorii „traduc“ printre rînduri, de mînă, „latiniţa“ în „chiriliţă“ pentru a rămîne în cadrul legii. Pînă şi franceza la unele şcoli se face cu alfabet chirilic.

De altfel, e o criză generală de manuale. Ea însăşi a fost

solicitată să facă un manual de istorie, deşi nu e specialitatea ei. Gîndindu-se la bani, a acceptat. Însă, cînd i s-a spus că trebuie să înceapă cu: „Acum trei sute de ani, pe aceste locuri, cît vezi cu ochii, erau numai şi numai gheţari“, a renunţat.

S-a făcut tîrziu. „Alo, Dana? Am ajuns cu bine la Tiraspol, totul e în regulă. Ai grijă de Ilinca, eu mă întorc cît de repede pot. Aici am găsit mulţi oameni drăguţi, mă simt minunat. Dacă vrei, uite, ţi-l dau şi pe Ilaşcu la telefon“, le relatez o convorbire imaginară cu soţia mea.

Stepan, Vitalie şi Larisa Ignatievna privesc în pămînt, nici în glumă nu vor să discute pe acest subiect.

Încurcat, sorb din ceai. E Lipton veritabil.

Ecouri critice

„De astă dată, el revine cu o proză splendidă despre frisoanele oculte ale vieţii cotidiene, scrisă admirabil, jumătate pe ton de poem ironic, jumătate pe ton de epopee joyceană.“

Radu G. Ţeposu, *Cuvîntul*, nr. 79/1997

„Dan Lungu scrie o proză scurtă simpatică şi vioaie. El mizează cu inteligenţă pe *personaj*, un personaj care, cel mai adesea, fie că e copil, fie adult (de la buldozerist la… ziarist), e puternic interiorizat: adică observă, suferă, se bucură, se răzbună – deci îşi oferă compensaţii pentru frustrări – mai mult în imaginaţie. Tandreţea, umorul, o fină percepţie a trecerilor de la o stare psihologică la alta, ca şi un simţ înnăscut pentru detaliul realist, savuros, sînt instrumente mînuite cu o siguranţă care m-a făcut, de la bun început, să cred în Dan Lungu, prozatorul.“

Mariana Codruţ, coperta a IV-a a volumului
Cheta la flegmă, 1999

„Probabil «eroii secreţi», în percutanta formulă a lui Radu Petrescu, din prozele tînărului autor ieşean – uzez de sintagma aceasta fandosită doar ca să-l necăjesc puţin; altfel, sîntem cam de-o vîrstă, nu tocmai fragedă (dar nici coaptă!) –, sînt înseşi curiozitatea lui, «foamea» de realitate (sugestiv titlul, cu valoare de artă poetică, *Proză cu amănuntul*), pofta de joacă narativă (oglinda sa începe să deformeze, să insinueze un aer de carnaval), vocaţia lui de spectator (în ton cu vremurile: interactiv), împărţit între plăcerea de a asista la reprezentaţie şi spaima de a conştientiza vacuitatea schopenhaueriană a reprezentării.“

O. Nimigean, „Cuvînt înainte“ la volumul
Cheta la flegmă, 1999

„Cine o citeşte [*Cheta la flegmă*] are senzaţia că priveşte un foc de artificii. Inteligenţa sclipitoare, sagacitatea şi uneori maliţia dovedite în înţelegerea sufletului omenesc, ca şi lirismul sobru, viril, sînt

cuceritoare.“

Alex. Ştefănescu, *Flacăra*, nr. 11/1999

„El ne surprinde şi la un moment dat chiar ne şochează *prin talentul său*, şi nu prin ceea ce crede cu naivitate că ne şochează. (…) Există şi o schiţă în care Dan Lungu nu-şi mai ascunde duioşia, îngăduindu-şi chiar să alunece cu voluptate în melodramatic: «Eroi şi eroi, că am mai citit titlul ăsta undeva şi mi-a plăcut» (cuvintele de după virgulă sînt în plus, nesemnificînd altceva decît sentimentul autorului că este dator să-i imite pe optzecişti). Schiţa este o capodoperă.“

Alex. Ştefănescu, *România literară*, nr. 47/1999

„…prima carte de proză a lui Dan Lungu dă, cred, satisfacţia că ne aflăm în faţa unor pagini de literatură autentică.“

Corneliu Ştefanache, *Evenimentul*, 23 noiembrie 1999

„Autorul este (…) deja experimentat, abordînd într-o manieră curajoasă poncifurile vieţii ca şi pe acelea ale scrisului. (…) Dan Lungu scrie cu o directeţe remarcabilă. Referirile lui sînt la esenţialul lucrurilor, iar înlănţuirile de imagini ţin de tehnica montajului prin juxtapunere, «la tăietura de fotogramă».“

Radu Voinescu, *Luceafărul*, nr. 44/1999

„În fruntea volumului stau două proze nemaipomenite: una care dă titlul cărţii, alta intitulată «De-a întunericul», proze prin care scriitorul zăboveşte asupra copilăriei, în stilul său. (…) Sîntem convinşi că aceste două proze ar putea sta cu cinste într-o antologie de proză universală.“

Maria Baciu, *Cronica*, nr. 1/2000

„Nu ştiu ce şi cît va mai scrie Dan Lungu, însă această carte mi-a modificat unele opinii pe care le aveam în legătură cu proza actuală. «De-a întunericul», «Ca de fiecare dată», «Duminica domnului Chichifoi» sînt texte care pot intra oricînd într-o antologie de proză scurtă.“

Antonio Patraş, *Timpul*, nr. 2/2000

„Construind cu minuţiozitate caractere din detalii mărunte, Dan Lungu propune o lume prea puţin interesată de morală, o lume de eroi

căldicei, peste care a trecut demonul meschin (…). O face bine, iar cîteva povestiri din volum sînt chiar antologice.“

Radu Pavel Gheo, *Orizont*, nr. 3/2000

„Debutul lui Dan Lungu este, fără îndoială, unul de excepţie. El anunţă apariţia unui prozator valoros, care de acum încolo nu mai are nevoie de prezentări. Îi vom urmări cu interes evoluţia.“

Iulian Ciocan, *Contrafort*, nr. 1-3/2000

„Ca prozator, Dan Lungu este foarte convingător. (…) «Dur» şi matur, cu ştiinţa şi putinţa construcţiei unui personaj, cu o viziune sumbră asupra lumii, pe care o exprimă fără prea multe menajamente pentru sensibilităţile cititorului, încercînd mai mereu să-şi răsucească ingenios povestirile, astfel încît acelaşi cititor să nu aibă motive de plictiseală, cu două-trei «căderi» datorate tocmai acestei ingeniozităţi cu orice preţ («Eroi şi eroi…», «Fotografiile mătuşii Eliza»), Dan Lungu este un tînăr prozator de indiscutabil talent.“

Daniel Cristea Enache, *Adevărul literar şi artistic*, 11 iulie 2000

„Autorul simte cehovian şi vede gogolian, atmosfera prozelor sale e însă kafkiană; microrealismul alcătuit din prefabricate postmoderne ascunde drame abisale. Dan Lungu excelează în surprinderea penibilului micilor acte ratate, sînt proze ale *intimităţii ratate*. Antieroii săi evadează sporadic în reverii, fabulos oniric, nostalgii, problematizări, taclale, dar sfîrşesc prin a recădea în plasa de siguranţă a banalului. (…) *Cheta la flegmă* e înainte de orice o carte care nu trişează; tînărul autor se dovedeşte a fi astfel, nu numai un prozator minunat, ci şi un mare sufletist.“

Paul Cernat, *Vineri* (supliment al revistei *Dilema*), nr. 28/2000